MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
VERSLO TEISĖS KATEDRA

DAIVA DŪDĖNAITĖ
EUROPOS VERSLO TEISĖS PROGRAMA

ADMINISTRAVIMO PASKIRTIS IR VIETA BANKROTO PROCESE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė – doc. dr. Salvija Kavalnė

Vilnius, 2013

TURINYS

ĮVADAS....3

1. BANKROTO ADMINISTRAVIMO SAMPRATA, SĄVOKA, ATRIBOJIMAS NUO KITŲ INSTITUTŲ....7

1.1. Bankroto administravimo sąvoka ir jo reikšmė bankroto teisiniuose santykiuose....8

1.2. Bankroto administravimo santykis su kitais institutais....11

1.2.1. Bankroto administravimas ir kito asmens turto administravimas....12

1.2.2. Bankroto administravimas ir priverstinis vykdymas....13

2. BANKROTO ADMINISTRAVIMO FUNKCIJOS IR PASKIRTIS....17

2.1. Kreditorių interesų užtikrinimo funkcija....19

2.2. Bankrutuojančios įmonės interesų užtikrinimo funkcija....22

2.3. Bankroto administratoriaus interesų užtikrinimas....25

2.4. Viešojo intereso užtikrinimo funkcija....27

2.5. Bankroto administravimo funkcijų santykis ir administravimo paskirtis....29

3. BANKROTO ADMINISTRAVIMO TEISINIŲ SANTYKIŲ SUBJEKTAI. BANKROTO ADMINISTRAVIMO POŽYMIAI IR TAIKYMO SRITIS....33

3.1. Bankroto administravimo teisinių santykių subjektai....33

3.1.1. Skolininkas....33

3.1.2. Kreditorius....37

3.1.3. Bankroto administratorius....39

3.1.4. Teismas....43

3.2. Bankroto administravimo taikymo sritis....46

3.3. Bankroto administravimo nustatymo pagrindai....47

4. NETINKAMO BANKROTO ADMINISTRAVIMO PASEKMĖS IR ATSAKOMYBĖ UŽ NETINKAMO ADMINISTRAVIMO VEIKSMUS....51

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI....60

LITERATŪROS SĄRAŠAS....63

SANTRAUKA....71

SUMMARY....72

ĮVADAS

Temos aktualumas. Bankrotas neišvengiamai paliečia platų subjektų ratą, sukelia neigiamas pasekmes tiek bankrutuojančiai įmonei, tiek jos kreditoriams, tiek valstybei. Bankroto proceso paskirtis ir tikslas yra per įstatyme numatytų bankroto procedūrų vykdymą užtikrinti, kad būtų visiškai arba iš dalies patenkinti įrodymais pagrįsti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai bei apsaugoti bankrutuojančios įmonės interesai[1]. Bankroto proceso ir bankroto administravimo paskirtis yra neatskiriamai susijusi, todėl tai, ko siekiama vykdant administravimo funkcijas nusako viso bankroto proceso esmę. Nuo administravimo bankroto procese priklauso viso bankroto proceso sparta ir kokybė.

Bankroto administravimo metu tenka derinti savo turtą išsaugoti siekiančio skolininko ir savo turtinius reikalavimus patenkinti norinčių kreditorių interesus. Kadangi administravimo metu tenka ieškoti efektyviausios pusiausvyros tarp šių skirtingų interesų, jo pobūdis įgyja ypatingą reikšmę.

Nors turto administravimas yra apibrėžtas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, tačiau atsižvelgiant į administravimo bankroto procese ypatingą svarbą, jam yra taikomos specialaus Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo nuostatos. Nepaisant to, bankroto administravimą reglamentuojančios Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos nėra pakankamai suderintos ir vienareikšmės. Jas taikant gali kilti tam tikrų neaiškumų ir teisės normų kolizijų sąlygotų ginčų. Administravimo paskirtis bankroto procese sukelia įvairių diskusijų tiek teoriniame, tiek praktiniame lygmenyje. Visa tai sąlygoja praktinę šio darbo svarbą bei rodo, kad pasirinkta tema yra aktuali, todėl verta gilesnės analizės.

Bankroto administravimo procedūros gali būti vykdomos tiek fizinių, tiek juridinių asmenų atžvilgiu, tačiau kadangi Lietuvoje fizinių asmenų bankroto galimybė buvo įtvirtinta palyginti nesenai ir kol kas nėra susiformulavusi vieninga teismų praktika vykdant fizinių asmenų bankroto procedūras, šiame darbe bus apsiribota administravimo analize juridinių asmenų bankroto procese.

Temos ištyrimo lygis. Lietuvos teisės moksle administravimo paskirties bankroto procese tema nėra plačiai nagrinėta. Daugumoje darbų, kaip antai V. Mikuckienės straipsnis „Bankroto proceso samprata“ (Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109). P. 30-38), V. Mikuckienės daktaro disertacija „Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai“ (Mykolo Romerio Universitetas, 2007) analizuojama viso bankroto proceso paskirtis ir jo ypatybės, plačiau

[1] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Istrpro“ v. UAB „Verantas“, Nr. 3K-3-446/2013.

neanalizuojant administravimo bankroto procese. R. Norkus savo darbuose „Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai“ (Jurispridencija. 2004 Nr. 57(49). P. 82-94) bei „Bankroto bylų nagrinėjimas: teorija ir praktika“ (Justitia. 2007. Nr. 2) nagrinėja teisminio bankroto proceso aspektus, subjektų teisinės padėties klausimus, tiesiogiai neanalizuojant bankroto administravimo. Pažymėtina, kad dauguma darbų, susijusių su bankroto administravimu yra skelbti periodinio pobūdžio leidiniuose ir juose aptariami tik kai kurie specifiniai bankroto proceso klausimai. Bene išsamiausi darbai šia tema yra J. Spačienės straipsnis „Nemokaus skolininko turto administravimas Lietuvos Respublikoje (1918-1940) (Jurisprudencija. 2007, Nr. 4(94). P. 61), kuriame aptariami bankroto administravimo klausimai ir jų reglamentavimas tarpukario Lietuvoje, bei V. Mikuckienės straipsnis „Bankroto proceso samprata“ (Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109). P. 30-38). Nors bankroto proceso sąvoka bei pats bankroto procesas yra gana išsamiai išnagrinėtas Bankroto teisės vadovėlyje[2] tačiau monografijų ar kitos teisinės literatūros, kuri visapusiškai atskleistų būtent administravimo paskirtį šių dienų bankroto procese vis dar nėra.

Kadangi šiai dienai teisinės literatūros nagrinėjama tema nėra gausu, svarbu atsižvelgti į Lietuvos teismų formuojamą praktiką, susijusią su administravimu bankroto procese. Nors teismų praktika šiuo klausimu nėra visiškai vienalytė, tačiau jos analizė leidžia išsamiau išnagrinėti kai kuriuos bankroto administravimo elementus ir atskleisti jų prasmę, todėl nagrinėjant šią temą, ji yra svarbus šaltinis.

Inter alia siekiant atlikti visapusišką analizę šio darbo tema, būtina remtis užsienio autorių darbais. Užsienio valstybių bankroto teisės specialistai yra plačiau išanalizavę administravimo ypatumus, todėl valstybių praktikos palyginimas leidžia plačiau atskleisti nagrinėjamą temą. Taip pat nagrinėta ir užsienio valstybių teisinio reglamentavimo specifika, kadangi atskleidus užsienio valstybių praktiką reglamentuojant bankroto administravimą, galima pasinaudoti jų jau įgyta patirtimi.

Tyrimo problema. Nei teoriniame nei praktiniame lygmenyje nėra suformuluota bankroto administravimo samprata, nėra aiški bankroto administravimo teisinių santykių subjektų teisių ir pareigų apimtis, dėl to nėra aiškių gairių šių subjektų tarpusavio santykių analizei. Nesant teorinių ir praktinių analizių bankroto administravimo tema, neaiškus yra ir teismo vaidmuo bankroto administravimo metu, jo įgaliojimų apimtis, taip pat negalima nustatyti ar esamas teisinis reguliavimas yra tinkamas. *Inter alia* nesant pakankamo teisinio reguliavimo ir teismų praktikos, nėra aišku ar bankroto administravimo paskirtis atitinka bankroto proceso paskirtį.

Tyrimo objektas- bankroto proceso metu susiklostantys administravimo santykiai.

[2] Kavalnė S., Mikuckienė V., Norkus R. ir kt. Bankroto teisė. Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009.

Darbo tikslas- nustatyti bankroto administravimo sampratą ir paskirtį, išanalizuoti bankroto administravimo funkcijas ir bankroto administravimo teisinių santykių dalyvių tarpusavio santykius jas vykdant bei atsakomybės už netinkamą bankroto administravimą taikymo problemas.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti bankroto administravimo sampratą, nustatyti administravimo bankroto procese reikšmę bei bankroto administravimo ir kitų panašių teisinių institutų santykį;
2. Išanalizuoti bankroto administravimo teisinių santykių subjektų teisių ir pareigų apimtį bei jų tarpusavio santykius;
3. Išanalizuoti bankroto administravimo taikymo sritį, nustatymo pagrindus, pagrindinius administravimo aspektus bei požymius, nustatyti administravimo įtaką efektyviam bankroto procesui;
4. Išanalizuoti atsakomybės už netinkamą administravimo funkcijų vykdymą taikymo problemas;
5. Atskleisti praktines bankroto administravimo teisinio reglamentavimo problemas ir pateikti jų sprendimo būdus.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą bei iškeltus uždavinius darbo pradžioje keliama **hipotezė**- Administravimo paskirtis bankroto procese sutampa su viso bankroto proceso paskirtimi.

Tyrimo metodai:

1. *Dokumentų analizės metodas* darbe buvo naudojamas kaip teisės normų aktų, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarčių, nutarimų bei kitų dokumentų informacijos tyrimo priemonė;

2. *Lyginimo* metodas naudojamas aiškinantis bankroto administravimo ir kitų institutų atribojimo kriterijus, nustatant administravimo teisinių santykių subjektų tarpusavio santykius, vertinant Lietuvos ir užsienio valstybių teisės mokslo požiūrį į administravimo institutą bankroto procese;

3. *Analizės metodas* tyrime buvo naudojamas suskaidant ir išskiriant bankroto administravimo būtinuosius elementus ir jo esmines sąlygas, etapus, subjektus, įvertinant jų ryšį su bankroto procedūros rezultatu;

4. *Sintezės metodu* buvo nustatoma bankroto administravimo instituto vieta bendrame bankroto teisės normų sistemos kontekste, atsižvelgiant į jo ryšį su kitais bankroto teisės institutais;

5. *Apibendrinimo* metodas buvo taikomas analizuotai medžiagai apibendrinti, iškeltai hipotezei patikrinti bei galutinėms išvadoms ir pasiūlymams formuoti.

Darbo struktūra. Šis darbas susideda iš įvado, keturių pagrindinių skyrių, kurie skirstomi į poskyrius, išvadų, literatūros sąrašo, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis.

Pirmojoje dalyje yra aptariama bankroto administravimo samprata Lietuvoje ir užsienio valstybėse, aptariama bankroto administravimo reikšmė bankroto procesui. Taip pat analizuojamas bankroto administravimo santykis su kito asmens turto administravimu bei vykdymo procesu, nustatomi šių institutų atribojimo požymiai.

Antrojoje dalyje yra detaliai aptariamos pagrindinės bankroto administravimo funkcijos, susijusios su kreditorių, bankrutuojančios įmonės, administratoriaus ir viešojo intereso apsauga. Taip pat atskleidžiama šių funkcijų reikšmė ir santykis, nustatoma bankroto administravimo paskirtis.

Trečioje dalyje yra analizuojami bankroto administravimo teisinių santykių subjektai, jų teisių ir pareigų apimtis bei tarpusavio santykis, identifikuojamos teisinio reguliavimo spragos, susijusios su administravimo teisinių santykių subjektų teisėmis ir pareigomis. Šioje dalyje taip pat analizuojama bankroto administravimą reglamentuojančių teisė normų taikymo sritis bei administravimo bankroto procese nustatymo pagrindų problematika.

Ketvirtoje dalyje yra aptariamas bankroto administravimo vertinimo mechanizmas, netinkamo administravimo atvejų nustatymas bei netinkamo bankroto administravimo sukeliami padariniai. Šioje dalyje taip pat aptarimai atsakomybės už netinkamą bankroto administravimą klausimai, išsiaiškinami subjektai, kuriems gali kilti atsakomybė ir atsakomybės taikymo sąlygos.

1. BANKROTO ADMINISTRAVIMO SAMPRATA, SĄVOKA, ATRIBOJIMAS NUO KITŲ INSTITUTŲ

Bankroto teisės pamatai siejami su romėnų teise, kur ir pradėjo formuotis bankroto institutas. Tiesa, nors romėnų teisė siejo kreditorių interesų užtikrinimą su skolininko asmeniu, greitai buvo suprasta, jog išieškojimo procedūrų nukreipimas į asmens turtą yra daug efektyvesnis. Tai pamažu leido išsivystyti šiuolaikinei bankroto teisei ir jos elementams.[3]

Šiuolaikinėje visuomenėje bankrotas yra dažnai sutinkamas ir neišvengiamas reiškinys, kuris padeda reguliuoti subjektų veiklą rinkos ekonomikos sąlygomis. Bankrotas yra sudėtingas reiškinys, kurio pasekmės paliečia tiek bankrutuojantį subjektą, tiek jo kreditorius, tiek valstybę ir visuomenę. Bankroto procedūrų pagalba iš rinkos yra pašalinami neefektyvūs ir nuostolingi verslo subjektai, kurie dėl įvairių priežasčių nebegali įvykdyti savo įsipareigojimų ir yra priversti nutraukti veiklą. Juos pakeičia nauji rinkos dalyviai, paliekama vieta inovatyviems verslo sprendimams, naujų technologijų panaudojimui[4]. Nors nemažai autorių pripažįsta, jog bankrotas turi ir teigiamų padarinių[5], tačiau atsižvelgiant į tai, kad bankrotas reiškia verslo žlugimą, paslaugų teikėjo ar pardavėjo pašalinimą iš rinkos, darbdavio pabaigą, akivaizdu, kad bankrotas *per se* yra neigiamas reiškinys. Bankroto neigiamos pasekmės yra kur kas didesnės už jo teikiamą naudą, todėl bankroto procedūros ir bankroto teisinių santykių reguliavimas turi ypatingą svarbą visuomenei ir valstybei.

Bankroto administravimas yra vienas iš bankroto institutų, išsiskiriantis savo svarba. Būtent vykdant bankroto administravimą yra sprendžiami svarbūs klausimai (pvz. kreditorinių reikalavimų tvirtinimas ir jų dydžio nustatymas, bankroto administratoriaus skyrimas, bankrutuojančios įmonės turto pardavimo kainos nustatymas ir t.t.), nuo kurių dažnai priklauso vienų ar kitų bankroto proceso dalyvių interesų apsaugos užtikrinimas. Esant efektyviam, ekonomiškam, sparčiam bankroto administravimo procedūrų vykdymui, sudaromos sąlygos maksimaliai patenkinti tiek kreditorių, tiek skolininko interesus, o išsami bankroto procedūrų analizė gali prisidėti prie bankroto administravimo efektyvinimo. Atsižvelgiant į tai, yra labai svarbu išanalizuoti administravimo bankroto procese sampratą, išsiaiškinti tikslus, paskirtį bei santykį su kitais institutais.

---

[3] Mikuckienė V. Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai: daktaro dis. santr.: soc. mokslai: teisė MRU 2007. P.17.

[4] A. Januševičiūtė, D. Jūrevičienė. Bankroto esmė: teorija ir praktika// Mokslas- Lietuvos ateitis, 2009. T.-1, Nr. 3.

[5] A. Sakalas, R. Virbickaitė. Bankroto teorija ir praktika// Inžinerinė ekonomika, 2003. Nr. 2(33). P. 106-111.

1.1. Bankroto administravimo sąvoka ir jo reikšmė bankroto teisiniuose santykiuose

Nagrinėjant bankroto administravimo sampratą ir reikšmę pirmiausia yra tikslinga aptarti bankroto teisinių santykių bei bankroto proceso sampratas.

Šiuolaikinių bankroto teisinių santykių dalyku galima laikyti santykius, kurie susiklosto dėl skolininko nemokumo, kai skolininko turto nepakanka visų kreditorių reikalavimams patenkinti ir su tuo susijusius teisinius santykius.[6] Taip pat teisės doktrinoje[7] nurodoma, jog bankroto teisiniai santykiai gali būti suprantami dvejopai: siaurąja prasme bankroto teisiniai santykiai suprantami kaip visuma santykių, susiklostančių vykdant bankroto procedūras; plačiąja prasme bankroto teisiniai santykiai neapsiriboja tik santykiais susiklostančiais vykdant bankroto procedūras, bet apima platesnius bankroto elementus, tokius kaip teisiniai santykiai susiję su įmonės mokumo atstatymu, priemonės skirtos bankroto pasekmėms sušvelninti, bankroto administratorių veiklos kontroliavimas ir kiti teisiniai santykiai, susiję su bankroto procedūrų vykdymu.

Bankroto procesas, atsižvelgiant į reglamentuojančių teisės normų pobūdį taip pat gali būti skirstomas į dvi dalis: materialinę bankroto teisę ir formaliąją bankroto teisę. Materialiąja bankroto teise yra laikytinas teisinis reglamentavimas apimantis materialinius bankroto proceso aspektus, tokius kaip reikalavimų vykdymo sustabdymas, ar kreditorių interesų neatitinkančių sandorių ginčijimas. Tuo tarpu formalioji bankroto teisė apima procesinius bankroto teisės elementus, tokius kaip įmonės turto administravimas, kreditorių susirinkimo sušaukimas ir t.t. Tokį bankroto proceso sąlyginį skirstymą išskiria tokie autoriai kaip G. F. Šeršenevičius[8], C. Beker[9], R. Norkus[10]. Taip pat anot G. F. Šeršenevičiaus formalioji bankroto teisė ir yra bankroto proceso pagrindas, kadangi formaliosios bankroto teisės tikslas yra visų kreditorių lygiateisiškumas.[11] Šiai nuomonei pritartina ir todėl, kad procesiniai bankroto teisės elementai apima pagrindinius bankroto administravimo veiksmus, kurie, kaip buvo minėta anksčiau, yra vienas svarbiausių bankroto elementų.

Lietuvoje esamas bankroto teisinių santykių reglamentavimas, o kartu ir bankroto proceso apibrėžimas yra palyginti naujas. Jis įtvirtintas 2001 metais priėmus Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą (toliau – ĮBĮ). ĮBĮ 2 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta bankroto proceso sąvoka, nurodant, kad „*bankroto procesas- tai teismo arba ne teismo tvarka*

[6] V. Mikuckienė. Bankroto proceso samprata // Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109). P. 31.
[7] Ten pat.
[8] Шершеневич Г. Ф. Конкурсный процесс. Классика Российской цивилистики. Москва: 2000. P. 102.
[9] Becker, C. Insolvenzrecht. Köln, Berlin, München: Carl Heymans Verlag KG, 2005. P. 28.
[10] Norkus, R. Bankroto bylų nagrinėjimas: teorija ir praktika.// Justitia. 2007. Nr. 2 P. 82-94.
[11] Шершеневич, Г. Ф. Конкурсный процесс. Классика Российской цивилистики. Москва: 2000. P. 103.

vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma.“[12] Bankroto procedūros tai visi bankroto proceso subjektų (kreditoriai, administratorius, teismas, įmonės savininkai ir t.t.) veiksmai, kurie yra atliekami bankroto metu ir yra susiję su įmonės bankrotu.

Bankroto administravimo sąvoka *expressis verbis* ĮBĮ nėra pateikiama. Pažymėtina, kad bankroto administravimas yra reglamentuojamas ne tik ĮBĮ, bet ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų (pvz. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymas ir kt.), tačiau nei vienas jų taip pat nepateikia bankroto administravimo sąvokos. Vis dėlto, ĮBĮ 11 straipsnio 1dalis pateikia bankroto administratoriaus apibrėžimą: „*Įmonės administratorius (toliau – administratorius) – tai teismo paskirtas Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės valstybės pilietis, kitas fizinis asmuo, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, (toliau – fizinis asmuo) ar Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo, Lietuvos Respublikoje įregistruotas kitos valstybės narės juridinio asmens padalinys (filialas) (toliau – juridinis asmuo), turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas ir šią teisę įgijęs šio įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nustatyta tvarka*“. Administratoriaus veikla *per definitionem* yra bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės turto išsaugojimo, turto iš skolininkų išieškojimo, turto pardavimo, kreditorių reikalavimų tenkinimo, likusio turto perdavimo organizavimas[13]. Vis dėlto, administratoriaus veikla neapsiriboja vien nurodytų funkcijų atlikimu. Taip pat svarbu pažymėti, kad administravimą atlieka ne tik bankroto administratorius, todėl toks administravimo apibrėžimas yra per siauras.

„Administravimas“ (A*dministratio)* išvertus iš lotynų kalbos reiškia patarnavimą. Pagal Lietuvių kalbos žodyną, administruoti- kažką „*valdyti, tvarkyti*“.[14] Pasak H. Fayol, administruoti- tai įžvalgiai numatyti organizacijos veiklos plėtros perspektyvas, atsižvelgti į esamus ir būsimus vidinius bei aplinkos pokyčius, sudaryti tinkamą veiksmų planą ir jį visiškai bei laiku realizuoti, sukurti materialiąją ir intelektinę įmonės struktūrą, užtikrinti veiksmingą personalo veiklą, sujungti, suvienyti ir suderinti visą organizacijos veiklą bei pastangas, rūpintis ir laiduoti, kad visi įmonės veiklos procesai vyktų pagal nustatytas taisykles ir duotus nurodymus[15]. Bankroto administravimą sudaro panašios teisės ir pareigos, kurios yra nurodytos ĮBĮ 11 straipsnio 3

[12] Iš apibrėžimo matyti, kad bankroto procesas gali būti skirstomas į teisminį ir neteisminį. Plačiau apie teisminio ir neteisminio bankroto proceso bruožus žr. V. Mikuckienė. Bankroto proceso samprata // Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109).
[13] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 6 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[14] Lietuvių kalbos žodynas (t. I-XX, 1941-2002): elektroninis variantas. Vilnius, Lietuvių kalbos institutas, 2005. Prieiga per internetą: www.lkz.lt.
[15] Fayol H. Administravimas: teorija ir praktika. Vilnius: Eugrimas, 2005. P. 290.

dalyje ir kituose ĮBĮ straipsniuose. J. Bivainis, V. Jakštas, S. Kubilis, R. Znutas[16] išskiria šešias bankroto funkcijų grupes, kurios sudaro administravimo esmę:

1. Funkcijos, susijusios su įmonės turto administravimu ir turto realizavimu;
2. Funkcijos, susijusios su įmonės veiklos vykdymu ir užbaigimu;
3. Funkcijos, susijusios su įmonės atstovavimu ir bankrutuojančios įmonės interesų gynimu;
4. Funkcijos, susijusios su įmonės įsipareigojimų kreditoriams vykdymu;
5. Funkcijos, susijusios su suinteresuotų asmenų informavimu apie įmonės bankroto proceso vykdymą;
6. Kitos, su bankroto procesu susijusios funkcijos ir įgalinimai.

Iš išdėstyto galima daryti išvadą, kad bankroto administravimas susideda iš daugybės ĮBĮ apibrėžtų administratoriaus funkcijų, tokių kaip bankrutuojančios įmonės turto apsauga, vadovavimas bankrutuojančios įmonės veiklai ir t.t. Pažymėta, kad bankroto administravimas apima ne tik bankroto administratoriaus funkcijas, bet ir kitų bankroto administravimo teisinių santykių subjektų funkcijas (pvz. Teismo veiksmais supaprastinto bankroto proceso metu). Todėl teisingiausia būtų teigti, jog bankroto administravimą sudaro bankroto administravimo teisinių santykių subjektų funkcijos, teisės ir pareigos, įgyvendinamos bankroto procese, siekiant pasiekti bankroto proceso tikslus.

Tikslaus bankroto administravimo apibrėžimo nepateikia ir kitų valstybių teisės aktai. Štai Kanados bankroto ir nemokumo įstatymas[17] pateikia bankroto administratoriaus (T*rustee*) apibrėžimą, bei atskirų bankroto administratoriaus veiksmų sąvokas, tačiau bendras bankroto administravimo apibrėžimas nepateikiamas. Austrijos bankroto įstatymas[18] pateikia tik bankroto administratoriaus (*Treuhänder*) apibrėžimą. Administratoriaus teisės ir pareigos išdėstytos atskirame straipsnyje panašiai kaip ĮBĮ, nepateikiant aiškaus bankroto administravimo apibrėžimo. Jungtinių Amerikos Valstijų ir Jungtinės Karalystės teisės aktai taip pat nepateikia bankroto administravimo apibrėžimo ir labiau akcentuoja nemokumo teisinius veiksmus. Pagal JAV suvienodintą komercinį kodeksą[19] nemokumo procedūros (*Insolvency proceedings*) apima pavedimus, atliekamus kreditorių naudai ar kitas procedūras, susijusias su asmens turto likvidavimu ar atkūrimu. Nors šis apibrėžimas nėra pakankamai išsamus, tačiau galima daryti

[16] Bivainis J., Jakštas V., Kubilis S., Znutas R. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymo komentaras//Verslo ir komercinė teisė. 2002, Nr. 2-3. P. 83.
[17] Cananda Bankruptcy and insolvency Act, R.S.C., published by Minister of Justice. Consolidation current to September 16, 2013.
[18] Gesamte Rechtsvorschrift für Insolvenzordnung, Fassung vom 06.10.2013, Bundesrecht konsolidiert. 2013.
[19] „Insolvency proceeding" includes an assignment for the benefit of creditors or other proceeding intended to liquidate or rehabilitate the estate of the person involved // United States of America Uniform Commercial code, Art. 1-201.

išvadą, kad iš esmės JAV bankroto procedūros taip pat apima įvairias bankroto dalyvių funkcijas, atliekamas bankroto procese.

Kaip matyti, nei Lietuvos, nei kitų aptartų valstybių teisės aktai *expressis verbis* nepateikia bankroto administravimo apibrėžimo, vietoje to apsiribojama konkrečių administravimo funkcijų, teisių ir pareigų, bei ypatumų apibrėžimu. Bankroto administravimo apibrėžimas tiksliai ir konkrečiai nėra pateiktas ir teisės doktrinoje. Pritartina, kad tokia pozicija yra pasirinkta ne atsitiktinai. Kaip jau buvo minėta, administravimą bankroto procese sudaro daugybė skirtingų veiksmų, kuriuos atlieka įvairūs bankroto administravimo teisinių santykių dalyviai. Bankroto atveju atliekamų administravimo funkcijų spektras priklauso nuo konkrečių aplinkybių, todėl kiekvienu atveju gali būti atliekami skirtingi administravimo veiksmai. Suformulavus konkretų bankroto administravimo apibrėžimą gali nutikti taip, jog tam tikros teisės ir/ar pareigos nepateks į apibrėžimą ir negalės būti įgyvendintos vien todėl, kad bankroto administravimo teisinių santykių dalyvis bus sukaustytas formalaus apibrėžimo. Šiuo atžvilgiu bankroto administravimo sąvoką tam tikra prasme galima palyginti su viešojo intereso sąvoka, kurios apibrėžimo taip pat ilgai ieškota. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą pasisakęs, jog „*Viešojo intereso <...> sąvoka yra vertinamojo pobūdžio, jos turinys gali būti atskleidžiamas tik analizuojant konkrečios bylos faktines aplinkybes ir aiškinant bei taikant joms konkrečias teisės normas*“[20]. Panašaus pobūdžio yra ir bankroto administravimo sąvoka, todėl išsiaiškinti bankroto administravimo sampratą galima tik analizuojant konkrečias bankroto proceso aplinkybes, bankroto administravimo paskirtį ir tikslus.

1.2. Bankroto administravimo santykis su kitais institutais

Bankroto administravimas yra labai įvairiapusiškas ir apima labai platų spektrą veiksmų. Bankroto administravimo metu yra administruojamas bankrutuojančios įmonės turtas, įmonės turtas gali būti parduodamas iš varžytinių ir patenkinami kreditorių reikalavimai, kreditorių reikalavimai tenkinami lygiomis teisėmis, užtikrinama bankrutuojančios įmonės darbuotojų interesų apsauga ir t.t. Taigi, kaip matyti, neretai bankroto administravimo metu atliekami veiksmai dėl savo panašaus pobūdžio gali būti priskirti kitiems institutams, tokiems kaip kito asmens turto administravimas ar priverstinis vykdymas. Būtent todėl siekiant sistemiškai išanalizuoti bankroto administravimo institutą yra būtina išsiaiškinti jo santykį su kitais institutais.

[20] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje G. P. v. Lietuvos ir Italijos UAB „ Lavestina“, Nr. 3K-3-486/2006; 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis, civilinėje byloje UAB „ Autrona“ v. UAB „If draudimas“, Nr. 3K-3-455/2006; kt.

1.2.1. Bankroto administravimas ir kito asmens turto administravimas

Teismine ar neteismine tvarka pradėjus įmonės bankroto procedūras ir paskyrus bankroto administratorių, jis perima įmonės ir jos turto valdymą. Administratorius perima ne tik įmonės ūkinės, komercinės veiklos vykdymą, bet ir teisę valdyti, naudoti bei disponuoti įmonės turtu, t.y. atlieka veiksmus, savo pobūdžiu atitinkančius kito asmens turto administravimą.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) 4.236 straipsnyje nustatyta, kad „*Šio skyriaus normos reglamentuoja kiekvieno asmens, kuris administruoja kitam asmeniui nuosavybės teise priklausantį turtą, veiklą, išskyrus atvejus, kai šis kodeksas arba kiti įstatymai nustato kitokį turto administravimo būdą*“. Turto administravimo apibrėžimas *expressis verbis* nepateikiamas nei civiliniame kodekse, nei kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Konkretus turto administravimo apibrėžimas neformuluojamas ir teisės doktrinoje, todėl jo sąvoka, kaip ir bankroto administravimo atveju, gali būti nustatoma tik atlikus turto administravimo tikslo ir paskirties analizę.

LR CK 4.240 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „*Turto paprastojo administravimo atveju administratorius privalo priimti turto duodamus vaisius ir pajamas, registruoti skolas ir jas apmokėti iš administruojamo turto, taip pat įgyvendinti kitas teises, susijusias su turto valdymu ir naudojimu*.“ LR CK 4.241 straipsnyje nustatyta, kad „*Turto visiško administravimo atveju administratorius, be šio kodekso 4.240 straipsnyje numatytų teisių, taip pat gali perleisti turtą, jį investuoti, įkeisti ar kitaip suvaržyti teisę į jį, ar keisti jo tikslinę paskirtį*.” Kaip matyti iš nustatyto teisinio reglamentavimo, kito asmens turto administravimo turinį sudaro turto administratoriaus teisė naudoti, valdyti ir disponuoti (visiško administravimo atveju) kitam asmeniui priklausančiu turtu. Bankroto administratorius, be kitų jam suteiktų teisių, turi tokias pat teises (valdyti, naudoti ir disponuoti), kaip ir turto administratorius visiško administravimo atveju, todėl šiuo aspektu galima teigti, jog bankroto administratorius *de iure* veikia kaip turto administratorius visiško administravimo atveju. Tai yra patvirtinęs ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išaiškindamas, kad „*bankroto administratorius yra kito asmens turto administratorius LR CK 4.237 straipsnio prasme*“[21].

Kito asmens turto administravimas ir bankroto administravimas gali būti atribojami pagal jų veikimo momentą. Nors LR CK nėra *expressis verbis* nustatyta, jog turto administravimas baigiasi turto savininkui iškėlus bankroto bylą, tačiau atsižvelgiant į tai, jog ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 1 punkte įtvirtinta skolininko pareiga perduoti visą turtą bankroto administratoriui, akivaizdu, jog sutartinis administravimas tokiu atveju baigiasi. Taigi, jeigu

[21] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis, civilinėje byloje VĮ Valstybės turto fondas v. UAB „Slovis“ Nr. 3K-3-447/2011.

skolininko turtui buvo paskirtas turto administravimas ir po to jam yra iškeliama bankroto byla arba pradedamos vykdyti bankroto procedūros ne teismo tvarka, kito asmens turto administravimas baigiasi ir prasideda bankroto administravimas[22].

LR CK 6.242 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „*Administratorius savo prievoles privalo vykdyti apdairiai, sąžiningai ir tik naudos gavėjo interesais*.“ Kaip matyti, kito asmens turto administravimas yra nustatomas siekiant patenkinti naudos gavėjo interesus. Kito asmens turto administravimas gali būti skiriamas dėl įvairių priežasčių (globos atveju, nepilnamečių asmenų turto priežiūrai, nerandant skolininko ir t.t.), kurios lemia ir tai, kas konkrečiu atveju bus laikomas naudos gavėju. Daugeliu atveju naudos gavėju yra laikomas administruojamo turto savininkas (nepilnamečių, neveiksnių, ribotai veiksnių asmenų turto administravimo atvejai, turto valdymas globos, rūpybos atvejais ir pan.). Vis dėlto, tam tikrais atvejais kito asmens turto administravimas gali būti nustatomas ir kreditoriaus naudai, pvz. įkeitimo objektu esančio turto administravimas[23], skolininko turto administravimas[24]. Tuo tarpu bankroto administravimo atveju negalima išskirti vieno naudos gavėjo, kadangi kaip jau buvo minėta, bankroto administravimo metu visada yra siekiama užtikrinti tiek kreditorių, tiek bankrutuojančios įmonės interesus, tiek viešąjį interesą.

Taigi nors atsižvelgiant į teisių ir pareigų apimtį galima būtų laikyti, jog bankroto administratorius veikia kaip turto administratorius visiško administravimo atveju, tačiau šie institutai gali būti atribojami analizuojant naudos gavėjus. Kito asmens turto administravimo atveju pagal tai, kokiam tikslui jis skiriamas, galima nustatyti vieną naudos gavėją ar naudos gavėjų grupę, tuo tarpu bankroto administravimo atveju, dėl jo specifikos, vieno naudos gavėjo ar jų grupės nustatyti negalima, kadangi bankroto administratorius tuo pat metu užtikrina tiek kreditorių, tiek turto savininko interesus.

1.2.2. Bankroto administravimas ir priverstinis vykdymas

Vykdymo procesas- tai baigiamojo civilinio proceso stadija, kuomet yra realizuojami vykdomieji dokumentai ir iš skolininko turto yra patenkinami kreditoriaus reikalavimai. Nors tiek bankroto administravimo, tiek vykdymo veiksmų atveju siekiant patenkinti kreditorių reikalavimus skolininko turtinės teisės yra suvaržomos ir atliekama nemažai tapačių veiksmų, tačiau šie institutai turi ir nemažai skirtumų.

[22] Tiesa, LR CK 4.192 straipsnyje yra įtvirtinta išimtis, kuomet turto administravimas bankroto atveju nesibaigia, todėl šių institutų atribojimas pagal jų veikimo momentą nėra absoliutus.
[23] Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.192 straipsnio 3 dalis // Valstybės žinios 2000, Nr. 74-2262.
[24] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 624 straipsnis // Valstybės žinios 2002, Nr. 36-1340.

Išanalizavus lietuvių autorių R. Norkaus[25] bei V. Mikuckienės[26] mokslinius darbus galima pagrįstai apibendrintai teigti, jog vykdymo procesas ir bankroto procesas skiriasi dviem pagrindiniais dalykais:

- vykdymo pobūdžiu;
- subjektais, kurie gali inicijuoti bankroto bylą.

Esant priverstiniam vykdymui skolininko teisių suvaržymas ir išieškojimas iš skolininko turto yra individualus[27], t.y. vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau- LR CPK) 650 straipsniu, kreditorius, kurio reikalavimo neįvykdo skolininkas, su vykdomuoju raštu kreipiasi į antstolį dėl išieškojimo įvykdymo, o kiti kreditoriai, nors ir turėdami pagrįstą reikalavimą, tačiau neturintys ar nepateikę antstoliui vykdomojo rašto, išieškojime dalyvauti negali ir išieškojimas iš skolininko vykdomas tik to kreditoriaus naudai. Taip pat skolininkas, kuris pirmesnis pateikė savo vykdomąjį raštą, turi daugiau galimybių į savo reikalavimo patenkinimą nei kiti. Tuo tarpu bankroto procese galioja visuotinio vykdymo principas[28], kuris reiškia, kad vienu metu yra ginami visų kreditorių interesai, nepriklausomai ar jie turi vykdomąjį raštą, ar ne. Tai reiškia, kad vykdant bankroto administravimą yra kur kas geriau užtikrinamas kreditorių lygiateisiškumo principas. Taip pat svarbu paminėti ir tai, jog priverstinio vykdymo metu yra išieškoma tik iš konkretaus skolininko turto ir tik tiek, kiek reikia vykdomąjį raštą pateikusio kreditoriaus reikalavimams patenkinti. Bankroto administravimo metu yra išieškoma iš viso skolininko turto, visų kreditorių naudai proporcingai, atsižvelgiant į kreditoriaus eilę.

Vykdymo procesas ir bankroto procesas taip pat skiriasi subjektais, galinčiais inicijuoti bankroto bylą. Bankroto procese pareiškimą dėl bankroto iškėlimo įmonei gali paduoti tiek įmonės kreditoriai, tiek pati įmonė, tuo tarpu vykdymo procese dėl priverstinio vykdymo veiksmų ir išieškojimo gali kreiptis tik įmonės kreditoriai.

Įvairūs autoriai išskiria ir daugiau bankroto proceso ir priverstinio vykdymo skirtybių, Štai V. Endemanas[29] išskiria šias bankroto proceso ir vykdymo proceso skirtybes:

- vykstant bankroto procesui negali būti išieškoma vien iš atskirų skolininko turto objektų: taip yra esat priverstinio vykdymo procesui. Bankroto procese yra išieškoma iš viso skolininko turto;
- bankroto procese yra vykdomi ir tie reikalavimai, kurie jau buvo pateikti teismui ir yra patvirtinti kaip pagrįsti ir tie, kurie bankroto byloje pareiškiami pirmą kartą;

[25] R. Norkus. Bankroto bylų nagrinėjimas: teorija ir praktika.// Justitia. 2007. Nr. 2 P. 82-94
[26] V. Mikuckienė. Bankroto proceso samprata // Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109). P. 30-38
[27] R. Norkus. Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai // Jurisprudencija. 2004. Nr. 57(49). P. 83
[28] Ten pat.
[29] Endemann V. Das deutche Konkursverfahren. Leipzig : Feus‘s Verlag, 1889. P. 4. Cit. Pagal: Kvalnė S., Mikuckienė V., Norkus R., Velička R. Bankroto teisė. Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009. P. 61.

- vykdymo procesas yra iš esmės susijęs tik su skolininko turto pardavimu, tuo tarpu bankroto procese yra vykdomas ir skolininko turto administravimas, saugojimas ir gausinimas.

Galima pritarti ir Vokietijos autoriui F. Helmanui[30] kuris pateikia dar kelis svarbius bankroto proceso ir vykdymo proceso skirtumus:

- bankroto procese kreditorius neturi galimybės rinktis į kokį skolininko turtą pirmiausia nukreipti išieškojimą, tuo tarpu vykdymo procese kreditorius tokią galimybę turi;
- vykdymo proceso metu išieškojimas yra vykdomas specialaus subjekto- antstolio, o bankroto proceso metu išieškojimą vykdo kreditoriai.

Atsižvelgiant į bankroto proceso ir vykdymo proceso skirtybes galima išskirti bankroto administravimo ir priverstinio vykdymo skirtumus. Priverstinis vykdymas iš esmės yra skirtas įgyvendinti vienos šalies (pateikusios vykdomąjį raštą) interesus. Todėl atsižvelgiant į vykdymo procese galiojantį individualumo principą, antstolis visomis įmanomomis priemonėmis siekia įgyvendinti šios šalies reikalavimą, neatsižvelgiant į kitų, procese dalyvaujančių asmenų, interesus. Bankroto administravimas yra vykdomas siekiant ne tik užtikrinti vienodą visų kreditorių reikalavimų patenkinimą, bet ir ginant skolininko interesus, todėl bankroto administravimo atveju yra ginami platesnio subjektų rato interesai.

Taip pat, nors dalis bankroto administratoriaus ir antstolio veiksmų yra labai panašūs, pvz. abu subjektai siekiant patenkinti kreditorių reikalavimus gali realizuoti skolininko turtą, vykdyti skolininko turto administravimą, tačiau jų atliekamų veiksmų apimtis ir pobūdis skiriasi. Antstolio pagrindinė užduotis yra užtikrinti įvairaus pobūdžio vykdomųjų raštų vykdymą. Atlikdamas savo funkcijas jis gali atlikti išieškojimą iš skolininko piniginių lėšų[31], įpareigoti atlikti išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio[32], realizuoti skolininko turtą[33], įvykdyti įpareigojimus atlikti tam tikrus veiksmus[34], įkeldinti ar iškeldinti asmenis[35] ir t.t. Kaip matyti priverstinis vykdymas gali būti atliekamas tiek piniginio, tiek ir ne piniginio pobūdžio reikalavimų įgyvendinimui, tuo tarpu bankroto administratoriaus pagrindinės funkcijos yra nukreiptos į piniginių kreditorių reikalavimų patenkinimą.[36] Nors antstolis tenkina įvairesnius

[30] Hellmann F. Lehrbuch des deutsches Konkursrechts. Berlin, 1907. P. 385. Cit. Pagal: Kvalnė S., Mikuckienė V., Norkus R., Velička R. Bankroto teisė. Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009. P. 62.
[31] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 624 straipsnio 2 dalies 1 punktas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
[32] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 624 straipsnio 2 dalies 5 punktas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
[33] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 691 straipsnis // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
[34] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 624 straipsnio 2 dalies 8 punktas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
[35] Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 769 straipsnis // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
[36] Kaip buvo minėta, bankroto administratorius užtikrina ne tik kreditorių interesus, bet ir bankrutuojančios įmonės, taip pat gina ir viešąjį interesą, todėl tam tikros jo funkcijos yra skirtos ir nepiniginių interesų apsaugai (pvz. informacijos teikimo apie bankrotą statistikos tikslais). Vis dėlto pagrindinis tikslas yra piniginių reikalavimų tenkinimas ir kitokio pobūdžio interesai nesudaro pagrindinės dalies.

reikalavimus, tačiau išanalizavus antstoliui ir bankroto administratoriui suteiktas teises, matyti, jog bankroto administratorius turi platesnius įgaliojimus ir veikimo laisvę. Bankroto administratorius ne tik rūpinasi kreditorinių reikalavimų patenkinimu, tačiau sprendžia klausimus, susijusius su skolininko veiklos tęstinumu[37], perima bankrutuojančios įmonės turto valdymą[38], ją atstovauja[39], atlieka likvidavimo procedūras[40] ir t.t., o antstolis atlieka tik tuos veiksmus, kurie yra būtini kreditoriaus reikalavimų patenkinimui.

Apibendrinant galima pasakyti, jog nei Lietuvos nei kitų aptartų valstybių teisės aktai *expressis verbis* nepateikia bankroto administravimo apibrėžimo. Bankroto administravimas tiksliai ir konkrečiai neapibrėžiamas ir teisės doktrinoje. Pritartina, kad teisės aktuose nereikia pateikti tikslaus bankroto administravimo apibrėžimo. Bankroto administravimą sudaro bankroto administravimo teisinių santykių subjektų funkcijos, teisės ir pareigos, įgyvendinamos bankroto procese. Suformulavus konkretų bankroto administravimo apibrėžimą gali nutikti taip, jog tam tikros teisės ir/ar pareigos nepateks į apibrėžimą ir negalės būti įgyvendintos vien todėl, kad bankroto proceso dalyvis bus sukaustytas formalaus apibrėžimo. Taip pat pažymėtina, kad bankroto administratorius *de iure* veikia kaip turto administratorius visiško administravimo atveju, tačiau šie institutai gali būti atribojami analizuojant naudos gavėjus: kito asmens turto administravimo atveju pagal tai, kokiam tikslui jis skiriamas, galima nustatyti vieną konkretų naudos gavėją ar jų grupę, tuo tarpu bankroto administravimo atveju, dėl jo specifikos, vieno naudos gavėjo ar jų grupės nustatyti negalima, kadangi bankroto administratorius užtikrina tiek kreditorių, tiek turto savininko interesus. Dalis bankroto administratoriaus ir antstolio veiksmų taip pat yra labai panašūs, tačiau jų atliekamų veiksmų apimtis ir pobūdis skiriasi. Priverstinis vykdymas gali būti atliekamas tiek piniginio, tiek ir ne piniginio pobūdžio reikalavimų įgyvendinimui, tuo tarpu bankroto administratoriaus pagrindinės funkcijos yra nukreiptos į piniginių kreditorių reikalavimų patenkinimą.

[37] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 13 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[38] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 6 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[39] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 9 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[40] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 30 straipsnio 4 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.

2. BANKROTO ADMINISTRAVIMO FUNKCIJOS IR PASKIRTIS

Skirtingose valstybėse bankroto administravimo funkcijos ir paskirtis gali skirtis. Iš esmės bankroto administravimo paskirtis ir tikslai kaip ir viso bankroto proceso paskirtis ir tikslai priklauso nuo to, kokį teisinio reguliavimo modelį pasirenka valstybė, bei kokiems tikslams įstatymų leidėjas suteikia prioritetą, kadangi pagal valstybėje įtvirtintą teisinio reguliavimo modelį yra nustatomos pagrindinės bankroto administravimo funkcijos, kurios ir nulemia bankroto administravimo instituto paskirtį. Būtent todėl prieš analizuojant Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtintas bankroto administravimo funkcijas ir paskirtį yra tikslinga aptarti bankroto proceso teorijas ir modelius.

M. V. Teliukina[41] nurodo dvi pagrindines teorijas, kryptis dominuojančias bankroto procese:

- reabilitacinę teoriją;
- likvidacinę teoriją.

Reabilitacinė teorija suteikia prioritetą skolininko išsaugojimui ir mokumo atkūrimui. Siekiama panaudoti visas galimybes skolininko veiklos ir verslo išsaugojimui, o skolininko likvidavimas yra laikomas kraštutine priemone ir taikomas tik tuomet, kai nebėra jokių pagrįstų galimybių tęsti skolininko veiklą. Tuo tarpu likvidacinė teorija teikia prioritetą skolininko likvidavimui. Ši teorija yra orientuota į skolininko veiklos nutraukimą iškart atsiradus nemokumui, netiriant ar skolininko mokumas gali būti atkurtas.

Nuo to, kokia teorija pasirinkta priklauso kurių bankroto administravimo teisinių santykių subjektų interesai yra prioritetiniai- kreditoriaus ar skolininko. Tai reiškia, kad nuo bankroto proceso teorijos priklauso ar bus siekiama bet kokia kaina patenkinti kreditoriaus interesus, ar bus siekiama ne vien kreditoriaus reikalavimų tenkinimo bet ir skolininko išsaugojimo. Pagal tai, kokia teorija yra pasirinkta yra skiriami bankroto proceso teisinio reguliavimo modeliai.

V. Mikuckienė[42] ir V. V. Stepanovas[43] išskiria šiuos pagrindinius bankroto reguliavimo modelius:

- Manfredo Balco modelį, kurio tikslas yra maksimaliai padidinti skolininko turimą turtą ir efektyviausiu būdu jį paskirstyti.

[41] Mikuckienė V. Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai: daktaro dis. soc. mokslai: teisė MRU 2007. P.56.
[42] Ten pat.
[43] В.В. Степанов. Несостоятельность (банкротство) в России, Франции, Англии и Германии cituota iš Mikuckienė V. Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai : daktaro dis.: soc. Mokslai: teisė. MRU, 2007. P. 56.

- Angliškąjį modelį, kurio tikslas efektyviausiu būdu paskirstyti skolininko turimą turtą ir taip užtikrinti kreditorių interesų apsaugą.
- Amerikietiškąjį- prancūziškąjį- rusiškąjį modelį, kurio tikslas proporcingai paskirstyti skolininko turtą tarp kreditorių ir įgyvendinti makroekonomines funkcijas.

Pagal tai kieno interesus siekiama užtikrinti V. N. Tkačiovas[44] išskiria penkis bankroto teisinio reguliavimo modelius:

1. Radikaliai kreditorišką. Modelio esmė ta, kad įmonei esant nemokiai yra preziumuojamas skolininko nesąžiningumas ir įmonės vadovybės kaltė. Šiuo modeliu yra siekiama kaip įmanoma greičiau patenkinti kreditorių interesus nepaisant skolininko interesų.
2. Kreditorišką. Iš esmės šis modelis yra orientuotas į greitą kreditorių reikalavimų patenkinimą ir apsaugą. Skolininko turtas griežtai kontroliuojamas, o jo vadovų diskrecija griežtai ribojama. Šis modelis leidžia greitai parduoti skolininko turtą, nepaisant pasekmių tolimesniam skolininko funkcionavimui.
3. Neutralų. Modelis siekia suderinti kreditorių ir skolininko interesus, todėl pagrindinis tikslas yra interesų pusiausvyra. Kadangi nei viena šalis nėra prioritetinėje padėtyje, todėl galima vienu metu užtikrinti abiejų šalių interesus.
4. Skolininkišką. Taikant šį modelį skolininkui suteikiama galimybė tęsti veiklą be skolų netgi tuo atveju jei pardavus visą skolininko turtą jo nepakanka kreditorių reikalavimų patenkinimui.
5. Radikaliai skolininkišką. Šis modelis suteikia prioritetą skolininko reabilitacinėms procedūroms. Pagrindinis dėmesys yra skiriamas skolininko mokumo atkūrimui, o ne kreditorių interesų tenkinimui, todėl visomis priemonėmis siekiama išsaugoti veikiančią įmonę.

Atsižvelgiant į tai kokia teorija ir koks bankroto teisinio reguliavimo modelis yra taikomas konkrečioje valstybėje, galima nustatyti ir pagrindines bankroto administravimo funkcijas bei jų paskirtį. Štai pavyzdžiui JAV taikoma reabilitacinė teorija, skolininkiškas bankroto reguliavimo modelis, todėl pagrindinė bankroto administravimo funkcija yra skolininko interesų užtikrinimas, kurios tikslas skolininko išsaugojimas ir mokumo atkūrimas. Jungtinėje Karalystėje taikoma likvidacinė teorija, kreditoriškasis bankroto reguliavimo modelis, todėl čia pagrindinė bankroto administravimo funkcija yra kreditorių interesų užtikrinimas, kurios tikslas yra greitas ir efektyvus kreditorių reikalavimų užtikrinimas.

---

[44] Ткачев В. Н. Несостоятельность (банкротство) в Российской Федерации. Правовое регулирование конкурсных отношений. Москва: Книжный мир, 2006 P. 300-301

IBĮ jokios įmonės mokumo atkūrimo ar skolininko veiklos išsaugojimo galimybės nėra įtvirtintos. Visos skolininko reabilitavimo galimybės yra įtvirtintos ne ĮBĮ, o Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatyme. Todėl galima pagrįstai teigti, jog Lietuvos bankroto proceso teisinis reglamentavimas orientuotas į likvidacinę teoriją, kurios pagrindinis tikslas yra nutraukti skolininko veiklą ir įmonę likviduoti. Nors teisinis reglamentavimas suponuoja kreditoriškojo bankroto reguliavimo modelio įtvirtinimą, tačiau teismų praktikos pagalba Lietuvoje yra įtvirtintas neutralusis bankroto reguliavimo modelis, kuris lemia, kad pagrindinės bankroto administravimo funkcijos yra tiek kreditorių tiek skolininko interesų užtikrinimas. Bankroto administravimo rezultatais suinteresuoti yra ne tik skolininkas ir kreditoriai, bet kiti subjektai, siekiantys bankroto administravimo metu apginti savo interesus. Todėl pagrįstai galima teigti, jog bankroto administravime pagal įgyvendinamų interesų pobūdį yra išskiriamos keturios pagrindinės administravimo funkcijos:

1. Kreditorių interesų užtikrinimo funkcija;
2. Bankrutuojančios įmonės interesų užtikrinimo funkcija;
3. Bankroto administratoriaus interesų užtikrinimo funkcija;
4. Viešojo intereso užtikrinimo funkcija.

Atsižvelgiant į tai, kad nuo bankroto administravimo funkcijų priklauso ir bankroto administravimo paskirtis, tikslinga jas aptarti detaliau.

2.1. Kreditorių interesų užtikrinimo funkcija

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad „*vienas įmonės bankroto instituto tikslų- kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsauga*“[45]. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat yra pasakęs, kad „*Bankroto procedūra paprastai siekiama patenkinti ne pavienių kreditorių, žinančių apie sunkią skolininko finansinę padėtį, o visų kreditorių interesus, tuo tikslu išviešinant nemokaus skolininko turimas skolas ir finansines galimybes joms padengti bei kartu sudarant sąlygas visiems kreditoriams patenkinti savo reikalavimus iš bankrutuojančiai įmonei priklausančio turto*“[46]. Kreditorių interesų apsaugos mechanizmas yra įtvirtintas ĮBĮ. ĮBĮ taip pat nesuteikia jokių privilegijų vieniems kreditoriams prieš kitus, išskyrus tai, kad nustatomas privalomas kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumas, o įkaito turėtojo reikalavimai tenkinami

[45] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Ekmecha“ v. UAB „Juvasta“, Nr. 3K-3-226/2008.
[46] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje Kauno apskrities VMI v. BUAB „Baltic building fund“, Nr. 3K-3-448/2004.

pirmiausia[47]. Taigi atliekant visas bankroto administravimo procedūras, nukreiptas į kreditorių interesų užtikrinimą, yra laikomasi kreditorių lygiateisiškumo principo.

Siekiant užtikrinti kreditorių interesų apsaugą, bankroto administravimo metu yra atliekama daugybė administravimo veiksmų. Vieni yra susiję su bankrutuojančios įmonės kontrolės perėmimu, kiti su įmonės turto masės formavimu, treti su kreditorių finansinių reikalavimų tenkinimu ir t.t.

Viena svarbiausių kreditorių interesų apsaugos garantijų yra viso bankrutuojančios įmonės turto valdymo perėmimas. Kai įmonei iškeliama bankroto byla, įmonės valdymo organai privalo pagal finansinę atskaitomybę perduoti bankroto administratoriui visą įmonės turtą ir dokumentus (ĮBĮ 10 str. 6 d. 1 p.). Tokiu būdu yra apribojamos skolininko teisės valdyti ir tvarkyti savo turtą. Minėtas skolininko nuosavybės teisių apribojimas yra svarbi bankroto bylos iškėlimo teisinė pasekmė užtikrinanti tiek pačios įmonės, tiek ir kreditorių teisių apsaugą, nes skolininkas jau nebegali daryti kokios nors įtakos jo žinioje buvusio turto likimui[48]. Po bankroto bylos iškėlimo bankroto administratoriui perėmus įmonės turtą, tik jam yra suteikiama teisė jį valdyti, naudoti ir juo disponuoti, tik administratorius gali priimti su tuo susijusius sprendimus. Nė vienas kreditorius ar kitas asmuo neturi teisės perimti bankrutuojančiai įmonei priklausančio turto ir lėšų kitaip, negu nustatyta ĮBĮ. Jeigu nustatoma, kad po bankroto bylos iškėlimo, pažeidžiant ĮBĮ nustatytą tvarką, buvo įvykdyti kokie nors atsiskaitymai su kreditoriais, tokie atsiskaitymai yra laikomi neteisėtais ir administratorius juos turi išreikalauti kaip be pagrindo perleistas lėšas (ĮBĮ 10 str. 7 d. 3 p.). Pažymėtina, kad priimdamas sprendimus dėl bankrutuojančios įmonės turto tvarkymo, administratorius neturi visiškos laisvės, kadangi yra ribojamas ĮBĮ nuostatų ir kreditorių susirinkimo sprendimų. Bankroto administratorius, vykdydamas bankrutuojančios įmonės turto tvarkymą, taip pat rūpinasi šio turto apsauga, išreikalauja tretiesiems asmenims panaudos, nuomos, pasaugos ar kitais pagrindais perduotą turtą. Visi šie bankroto administravimo veiksmai užtikrina, kad bankrutuojančios įmonės turtas nebūtų iššvaistytas ar neteisėtai perleistas, kad nebūtų netinkamai paskirstytas ir visi kreditoriai turėtų lygias teises į savo reikalavimų patenkinimą.

Dar vienas svarbus administravimo veiksmas, susijęs su kreditorių teisių apsauga, yra kreditorių reikalavimų tvirtinimas. Skirstant įmonės turtą ir tenkinant kreditorinius reikalavimus, atsiskaitoma tik su tais kreditoriais, kurių reikalavimus patvirtino teismas. Vadovaujantis ĮBĮ 10 straipsnio 4 dalies 5 punktu, kreditoriai per teismo nustatytą terminą turi pateikti savo reikalavimus bankroto administratoriui. Pagal ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 10 punktą,

[47] Bivainis J. Įmonių bankroto teisinis reglamentavimas // Teisinės problemos. Vilnius, 1998. Nr. 3,4. P. 73.
[48] Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga. Aprobuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33. // Teismų praktika. 2001. Nr. 16.

administratorius turi pagal kreditorių pareikštus reikalavimus, patikslintus pagal įmonės apskaitos dokumentus, sudaryti kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą ir jį pateikti tvirtinti teismui. Terminas per kurį kreditoriai bankroto administratoriui turi pateikti savo reikalavimus nėra naikinamasis. Galimi ir tokie atvejai, kai praleidus terminą reikalavimams pateikti juos galima pateikti ne administratoriui, o tiesiogiai teismui, su sąlyga, kad teismas termino praleidimo priežastis pripažįsta svarbiomis (ĮBĮ 10 str. 9 d.). Bet kokiu atveju visi kreditorių reikalavimai turi būti pateikti ir gali būti tvirtinami tik iki bankroto bylos nutraukimo arba sprendimo dėl įmonės pabaigos. Taip pat svarbu pažymėti tai, kad į kreditorių sąrašus įtraukiami ir gali būti tvirtinami tik tų kreditorių reikalavimai, kurie pateikė juos administratoriui ar teismui. Nesant kreditoriaus valios, net ir nustačius jo reikalavimo teises, administratorius neturėtų jo traukti į kreditorių sąrašus. Reikalavimo teisė yra kreditoriaus turtinė teisė, kuria kreditorius pasinaudoja tik savo valia. Tokią poziciją palaiko ir teismų praktika[49]. Bankroto bylą nagrinėjantis teismas tvirtina kreditoriaus pareikštą reikalavimą, jeigu iš byloje esančių duomenų gali padaryti išvadą, kad toks reikalavimas yra pagrįstas įrodymais, kurių nepaneigia kiti įrodymai[50]. Tuomet kreditoriai įgyja teisę į savo piniginių reikalavimų patenkinimą iš bankrutuojančios įmonės turto, kas iš esmės lemia kreditorių galimybę užtikrinti savo interesus.

Lietuvos apeliacinis teismas yra pažymėjęs, kad „*Kreditorių teisių įgyvendinimas bankroto byloje gali būti užtikrintas tik tuo atveju, jei bankrutuojančios įmonės kreditoriais pripažįstami tik teisėtą reikalavimo teisę turintys asmenys. Priešingu atveju, padidėtų bendra bankrutuojančios įmonės skolos suma ir sumažėtų kiekvieno kreditoriaus finansinių reikalavimų patenkinimo galimybė, nes, tikėtina, likviduojamos įmonės turto nepakaks kreditorių reikalavimams patenkinti*.“[51]. Atsižvelgiant į tai, bankroto administratorius ne tik turi pareigą atidžiai parengti siūlomų tvirtinti kreditorių reikalavimų sąrašą, bet taip pat turi teisę ir pareigą kreditorių pareikštus reikalavimus ginčyti, jei jie yra nepagrįsti (ĮBĮ 11 str. 5 d. 10 p.). Pats bankroto administratorius negali priimti sprendimo, kurie reikalavimai yra pagrįsti, o kurie ne, todėl jis turi teismui teikti visus pareikštus kreditorių reikalavimus ir nurodyti ginčijamus. Galutinį sprendimą dėl ginčijamų kreditorių reikalavimų priima teismas. Svarbu tai, kad net ir administratoriui neginčijant reikalavimo, teismas gali *ex officio* pripažinti kreditoriaus reikalavimą nepagrįstu ir jo netvirtinti. Taip yra dar labiau padidinama klaidų išvengimo galimybė ir saugomi pagrįstus reikalavimus turinčių kreditorių interesai.

[49] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje S. A. V. UAB „Arcadia”, Nr. 2-44/2007.
[50] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje OU Roveel v. BUAB „RRV”, Nr. 2-2394/2011.
[51] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje G.J. v. UAB „Solestina“, Nr. 2-1036/2010.

Siekiant maksimaliai patenkinti kreditorių finansinius reikalavimus gali būti atliekami įvairūs administravimo veiksmai, kurių tikslas- padidinti turimą skolininko turtą. ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 5 punkte numatyta, kad įmonė turi teisę vykdyti ūkinę - komercinę veiklą, jeigu jos veiklos rezultatas mažina balanse rodomus nuostolius, ir iš šios veiklos gautas pajamas naudoti su šia veikla susijusioms išlaidoms. Teismų praktikoje ši teisė yra išanalizuota plačiau ir nustatyta, kad pagal įstatymą leistina tik tokia veikla, kuri nedidina skolininko įsipareigojimų, todėl įmonė neturėtų tęsti nuostolingos komercinės veiklos, kuri neneša pelno ir nemažina kreditorių patiriamų nuostolių[52]. Siekiant padidinti bankrutuojančios įmonės turto masę, ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 8 punkte yra įtvirtinta bankroto administratoriaus teisė ir pareiga patikrinti bankrutuojančios įmonės sandorius ir jei tokie sandoriai turėjo įtakos įmonės nemokumo atsiradimui, pateikti teismui ieškinius dėl tokių sandorių pripažinimo negaliojančiais. Administratorius turi pareigą patikrinti sandorius sudarytus per paskutinius 36 mėnesius iki bankroto bylos iškėlimo, bet jis savo ruožtu gali patikrinti ir senesnius sandorius. Nustačius, kad bankrutuojanti įmonė sudarė aiškiai nenaudingų sandorių, įtakojusių jos nemokumą ir pripažinus juos negaliojančiais, į įmonės turto masę gali būti grąžinta ne mažos vertės turto, kuris padidina kreditorių reikalavimų patenkinimo apimtį. ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 23 punktas suteikia teisę bankroto administratoriui, siekiant susigrąžinti įmonės turtą iš kitų asmenų, imtis priemonių išieškoti skolas iš įmonės skolininkų. Kadangi skolų susigrąžinimas gali būti vykdomas įvairiais būdais (raginimai, išieškojimai per antstolį, skolos priteisimas teisme ir pan.) ĮBĮ nėra konkretizuojama, kokiomis priemonėmis bankroto administratorius gali siekti susigrąžinti skolas. Toks teisinis reglamentavimas suteikia galimybę bankroto administratoriui pasinaudoti visomis įmanomomis galimybėmis, siekiant padidinti įmonės turtą ir taip padidinti kreditorių reikalavimų patenkinimo apimtį.

Kaip matyti, bankroto administravimo metu yra atliekama daugybė veiksmų, kurie vienaip ar kitaip užtikrina kreditorių interesų patenkinimą ir apsaugą. ĮBĮ įtvirtintas visapusiškas kreditorių teisių apsaugos mechanizmas, kuris suteikia plačias teises tiek bankroto administratoriui, tiek teismui, tiek patiems kreditoriams ginant jų teisėtus interesus. Taip siekiama, kad būtų užtikrintas maksimalus kreditorių reikalavimų patenkinimas, todėl galima pagrįstai teigti, jog kreditorių interesų užtikrinimo funkcijos įgyvendinimas yra vienas prioritetinių bankroto administravimo tikslų.

2.2. Bankrutuojančios įmonės interesų užtikrinimo funkcija

[52] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje pagal UAB „Vaisra“ kasacinį skundą, Nr. 3K-3-504/2010.

Galiojant 1997 metų Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymui buvo įtvirtinta galimybė be kitų bankrutuojančios įmonės interesų užtikrinimo atkurti jos mokumą. Šiame įstatyme buvo numatyta sanavimo procedūra[53], kurios tikslas buvo sukurti ir įgyvendinti įmonės veiklos planą, kuris leistų ne tik atsiskaityti su kreditoriais, bet ir atkurti įmonės mokumą. Galiojančiame ĮBĮ jokios panašios galimybės nėra numatytos ir jis iš esmės reglamentuoja tik įmonės bankroto ir jos likvidavimo procedūras, todėl bankrutuojančios įmonės interesų apsaugai jame skiriama mažiau dėmesio. Vis dėlto, įmonės mokumo atkūrimo ir veiklos tęstinumo klausimus reglamentuoja atskiras Lietuvos Respublikos įmonių reorganizavimo įstatymas, todėl šiuo aspektu bankrutuojančios įmonės interesai nenukenčia, kadangi yra įtvirtinta galimybė sustabdyti prašymo dėl bankroto bylos iškėlimo nagrinėjimą arba atsisakyti kelti bankroto bylą jei įmonei pradedama restruktūrizavimo procedūra.

Įmonės bankrotas sukelia didelių neigiamų padarinių ne tik kreditoriams, bet ir pačiai įmonei skolininkei, todėl jos interesai taip pat turi būti kiek įmanoma apsaugoti. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas viso bankroto proceso paskirtį, ne kartą yra pažymėjęs, kad per bankroto procedūrų vykdymą yra siekiama užtikrinti, ne tik kad būtų visiškai arba iš dalies patenkinti įrodymais pagrįsti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai, bet ir apsaugoti bankrutuojančios įmonės interesai[54]. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje taip pat yra išaiškinta, kad „*iš esmės visos bankroto įstatymo nuostatos nukreiptos į tikslą kaip galima operatyviau užbaigti bankroto procedūras, patenkinti kreditorių reikalavimus ir kiek įmanoma išsaugoti skolininko turtą*“[55]. Kaip matyti, teismų praktikoje yra aiškiai įtvirtinta pareiga vykdant bankroto administravimą užtikrinti ir skolininko interesų apsaugą. Tokia nuostata yra įtvirtinta ir ĮBĮ, nurodant kad bankroto administratorius gina visų kreditorių, taip pat bankrutuojančios įmonės teises ir interesus (ĮBĮ 11 str. 3d. 14 p.). Tačiau ĮBĮ nenustato jokių specialiųjų teisės normų, kuriomis būtų ginamos būtent skolininko teisės. Tai laikytina įstatymo spraga, kadangi nesant teismų praktikos nebūtų aišku kokiais būdais ir priemonėmis yra užtikrinami bankrutuojančios įmonės interesai, kokie interesai yra saugomi ir apskritai ar bankroto administravimo metu skolininko interesai aktualūs. Teismų praktikoje ši spraga iš dalies užpildoma, kaip minėta, nustatant, kad visų bankroto procedūrų metu turi būti atsižvelgiama ir į skolininko interesus. Teismai, nagrinėdami klausimus, susijusius su atskirais bankroto administravimo aspektais taip pat neretai pasisako ir dėl skolininko teisių apsaugos tose srityse.

[53] Įmonės sanavimas- komplekso priemonių (ūkinės veiklos rūšies pakeitimas, techninės ir ekonominės priemonės, turto pardavimas, gamybos ar darbo organizavimo pakeitimai, kitos priemonės) įmonės mokumui atkurti įgyvendinimas. Pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 12 punktą // Valstybės žinios. 1997, Nr. 16-412.

[54] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Istrpro“ v. UAB „Verantas“, Nr. 3K-3-446/2013.

[55] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje A. Č. v. A. M., Nr. 3K-3-554/2008.

Vis dėlto, papildžius ĮBĮ atskiru straipsniu, numatančiu skolininko teises bankroto administravimo ir viso bankroto proceso metu, kiltų mažiau neaiškumų šioje srityje, skolininko teisės būtų aiškesnės ir geriau užtikrinamos.

Bene pagrindinis bankrutuojančios įmonės interesas yra galimybė atsiskaičius su kreditoriais tęsti veiklą. ĮBĮ tokia galimybė yra suteikiama kaip taikos sutarties institutas. nustatant, kad bankrutuojanti įmonė ir jos kreditoriai gali susitarti dėl įmonės veiklos pratęsimo (ĮBĮ 2 str. 11 d.). Tokiu būdu abipusių nuolaidų pagalba, derinant kreditorių ir bankrutuojančios įmonės interesus, galima baigti bankroto procedūras.

Jei vis dėlto, įmonės veiklos baigus bankroto procedūras tęsti neįmanoma, įmonė yra suinteresuota atgauti kuo didesnę dalį likusio turto. ĮBĮ 31 straipsnio 6 punktas numato, kad baigus bankroto procedūras ir likviduojant įmonę, bankroto administratorius grąžina bankrutavusios įmonės savininkui (savininkams) turtą, likusį atsiskaičius su kreditoriais. Pažymėtina, kad tuo atveju, kai įmonė po bankroto bylos nutraukimo tęsia savo veiklą, likęs turtas yra perduodamas suformuotiems įmonės valdymo organams. Savaime suprantama, bankrutuojanti įmonė baigus bankroto procedūras siekia, kad jai liktų bent dalis įmonės turto ir kad ji būtų kuo didesnė. Todėl bankrutuojančios įmonės turtiniai interesai yra užtikrinami tais pačiais būdais kaip ir kreditorių interesai: perdavus įmonės valdymą ir turtą bankroto administratoriui, įmonės valdymo organai nebegalės priimti daugiau nenaudingų sprendimų ir padidinti įsiskolinimų, todėl bus užtikrinti ne tik kreditorių, bet ir skolininko interesai; nustačius, kad įmonė sudarė aiškiai nenaudingų sandorių, kurie lėmė jos nemokumą ir juos nuginčijus, išieškojus iš įmonės skolininkų skolas, susigrąžinus visą tretiesiems asmenims nuomos, panaudos, pasaugos ir pan. pagrindais perduotą turtą, padidės įmonės turto masė, o tuo pačiu ir galimybė, kad atsiskaičius su kreditoriais liks turto; bankroto metu tęsiant įmonės komercinę veiklą ar nuomojant įmonės turtą, atsiras galimybė gauti pelno ir juo padengti dalį kreditorių reikalavimų taip išsaugant dalį turto; nuginčijus nepagrįstus kreditorių reikalavimus, sumažės bendra finansinių reikalavimų suma ir padidės tikimybė, kad atsiskaičius su kreditoriais įmonei liks turto ir t.t. Tai yra įtvirtinta ir teismų praktikoje: Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra įtvirtinęs nuostatą, kad ginčijant vienų kreditorių reikalavimus, kartu ginamos kitų kreditorių bei paties skolininko teisės ir teisėti interesai[56].

Kaip matyti vykdant bankroto administravimo procedūras yra įgyvendinama ir bankrutuojančios įmonės interesų užtikrinimo funkcija. Ir nors teisinis reglamentavimas skolininko interesų apsaugos atžvilgiu nėra pakankamas, praktikoje skolininko interesai yra

[56] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 33 „Dėl įstatymų taikymo įmonių bankroto bylose“// Teismų praktika. 2001. Nr. 16.

derinami su kreditorių interesais ir bankroto administravimas atliekamas atsižvelgiant ir į skolininko interesus.

2.3. Bankroto administratoriaus interesų užtikrinimas

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą pažymėjęs, kad „*bankroto administratorius (fizinis ar juridinis asmuo) yra verslu užsiimantis subjektas, savo rizika ir atsakomybe teikiantis administravimo paslaugas*“[57]. Kaip ir kiekvienas verslo subjektas, teikiantis paslaugas, bankroto administratorius siekia, kad už jo teikiamas paslaugas būtų tinkamai atlyginama. Kadangi, bankroto administratorius vykdydamas savo pareigas siekia užtikrinti tiek kreditorių, tiek skolininko interesus, tiek apginti viešąjį interesą ir yra nepriklausomas, jo pagrindinis asmeninis interesas bankroto administravimo metu yra jo atlyginimas.

Pagal ĮBĮ 36 straipsnio 3 dalį, administratoriaus atlyginimas yra administravimo išlaidų dalis. Bankroto administratoriaus atlyginimo dydį nustato kreditorių susirinkimas (ĮBĮ 23 str. 9 d.). Atlyginimas administratoriui gali būti nustatomas tiek už visus administravimo veiksmus, tiek dalimis, už tam tikrus bankroto administravimo veiksmus, tiek mėnesinis. Kadangi bankroto atveju dažnai bankrutuojančios įmonės lėšų nepakanka atlyginti visų kreditorių reikalavimus, kreditoriai yra suinteresuoti administratoriaus atlyginimui skirti kuo mažiau įmonės lėšų. Tuo tarpu administratorius siekia adekvataus atlyginimo, todėl nustatant jo atlyginimo dydį gali kilti nesklandumų. Paprastai bankroto administratoriaus atlyginimo dydis priklauso nuo bankroto administravimo apimties ir sudėtingumo, todėl ĮBĮ yra įtvirtinta, kad administratoriaus atlyginimo suma yra nustatoma atsižvelgiant į tai, ar bankrutuojanti ir (arba) bankrutavusi įmonė tęsia (vykdo) veiklą, į parduodamo įmonės turto rūšį bei jo kiekį, taip pat į įmonei iškeltų bylų bei pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir kiekį ir pan. Teismų praktikoje yra pripažįstama, kad *„nuo kreditorių ir administratoriaus susitarimo priklauso administratoriaus atlyginimo dydis, todėl jis turėtų būti nustatomas toks, kad skatintų administratorių tinkamai atlikti bankroto procedūras, kartu nepažeistų kreditorių interesų, skiriant įmonei administruoti per didelę sumą. Kreditorių susirinkimo nustatytas atlyginimo administratoriui dydis turėtų atitikti protingumo, teisingumo, sąžiningumo kriterijus (LR CK 1.5 str. 1 d.) ir užtikrinti tiek administratoriaus, tiek bankrutuojančios įmonės kreditorių interesų pusiausvyrą.*“[58].

Bankroto administratoriaus atlyginimo suma ir jo mokėjimo tvarka nustatoma pavedimo sutartyje (ĮBĮ 36 str. 5 d.). Tačiau ne retai pradėjus vykdyti bankroto administravimą, paaiškėja,

[57] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis UAB „Šilterma“ bankroto byloje, Nr. 3K-3-486/2010.
[58] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje S. L. v. BUAB „GL Invest“, Nr. 2-723/2011.

kad įmonės turto bus sukaupta mažiau nei tikėtasi, todėl dažnai kreditorių susirikimas pasinaudodamas savo teise nustatyti administratoriui atlyginimą, jį sumažina ir dėl to kyla ginčai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra gana aiškiai suformavęs tokių ginčų sprendimo praktiką, pasisakydamas, „*jog administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimas, keitimas, disponavimo administravimo išlaidomis tvarkos nustatymas Įmonių bankroto įstatymu priskirtas bankrutuojančios įmonės kreditorių susirinkimo kompetencijai (ĮBĮ 36 straipsnio 2 dalis)*[59]*, tačiau pagal formuojamą kasacinio teismo praktiką, net jei paskesnio kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimas nagrinėjamais klausimais rodo kreditorių susirinkimo valią tam tikrus klausimus po šio nutarimo priėmimo spręsti kitaip, tai nepašalina iki tol galiojusiu kreditorių susirinkimo nutarimu sukurtų teisinių padarinių.*[60] *Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad šalių pasiektas susitarimas įformintas teisės aktų pripažįstama tvarka tampa teisiškai įpareigojančiu aktu ir reikšmingu visuomeninės savireguliacijos instrumentu. Šis aktas (susitarimas) nustato teises ir pareigas. Valstybė, siekdama ūkio našumo, įsipareigoja šias pareigas užtikrinti priverstinai, nustatydama teisinį reikalavimą laikytis sutarčių (pacta sund servanda) ir prireikus per teismą priverstinai įgyvendina*.“[61] Taigi bankroto administratoriui yra garantuojama, jog jis atlikęs visus bankroto administravimo veiksmus gaus sutartą atlyginimą. Pažymėtina, kad bankroto administratoriui papildomai prie nustatyto atlyginimo gali būti mokamas sėkmės mokestis už tam tikrus pasiektus rezultatus[62]. Tai pat administratoriui garantuojamas ir proporcingas atlyginimas tais atvejais kai bankroto byla yra nutraukiama.

Nors bankroto administratoriui ĮBĮ ir teismų praktikoje yra garantuojamas jo pagrindinio intereso- atlyginimo už paslaugas užtikrinimas, tačiau administratoriaus atlygio dydis kelia daug diskusijų tiek teoriniame tiek praktiniame lygmenyje. Nesant aiškių gairių, kriterijų ar tarifų atlyginimams už bankroto administravimo paslaugas, yra labai sunku nustatyti teisingą ir proporcingą atlyginimą bankroto administratoriams ir todėl atsiranda terpė piktnaudžiauti tokia padėtimi. Siekiant aiškumo ir skaidrumo šioje srityje, siūlytina nustatyti rekomendacinius bankroto administratorių atlyginimų dydžius kaip tai padaryta notarams ir antstoliams. Tai padėtų išvengti konfliktų dėl atlyginimo dydžio bei užkirstų kelią bankroto administratoriams siekti nepagrįstai didelio atlygio. Pažymėtina, kad bankroto administratorių atlyginimų nustatymo tvarka jau buvo nustatyta 1996 m. rugsėjo 30 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1134 „Dėl bankrutuojančių įmonių administratorių atlyginimų nustatymo tvarkos“, tačiau

[59] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 29 d. nutartis, likviduojamos J. K. gamybinės komercinės firmos „Kajus“ byloje, Nr. 3K-3-440/2004.
[60] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. sausio 6 d. nutartis, civilinėje byloje AB SEB bankas ir kt. v. UAB „GlaxoSmithKline Lietuva“, Nr. 3K-3-112/2012.
[61] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis, civilinėje byloje UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“, Nr. 3K-7-262/2010.
[62] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje dėl BUAB „Antkora“ bankroto, Nr. 3K-3-568/2012.

pasibaigus šio nutarimo galiojimui, kiti poįstatyminiai aktai šiuo klausimu nebuvo priimti. Šioje tvarkoje buvo numatytas bankroto administratoriaus mėnesinis atlyginimas priklausantis nuo vidutinio darbo užmokesčio ir priedai, priklausantys nuo kreditoriams grąžintų skolų masto. Pripažintina, kad tokia administratorių atlyginimo nustatymo tvarka šiandien nebūtų adekvati, kadangi kiekvienos konkrečios įmonės bankroto administravimo veiksmų apimtis skiriasi. Vieno bankroto metu reikia atlikti daugiau veiksmų, kito mažiau, todėl vienodo mėnesinio atlyginimo nustatymas būtų neproporcingas. Priedai taip pat visiškai neatspindėtų atliktų darbų kiekio ir kokybės, kadangi neretai net ir atlikus visus įmanomus veiksmus tai nereiškia didesnio skolų atlyginimo. Būtent todėl, siūlytina nustatyti bankroto administratorių atlyginimų dydžius, kaip tai padaryta notarų atžvilgiu. Atskiru Vyriausybės nutarimu nustačius konkrečių bankroto administratoriaus atliekamų veiksmų rekomendacinius įkainius, kiekvieno bankroto atveju administratorius būtų suinteresuotas atlikti visus būtinus veiksmus, kad būtų patenkinti kreditorių reikalavimai. Taip pat siūlytina neatsisakyti ir priedų administratoriams, kadangi tai skatintų administratorių veiklos kokybę.

2.4. Viešojo intereso užtikrinimo funkcija

Kaip buvo aptarta anksčiau, bene svarbiausias bankroto proceso tikslas yra kreditorių reikalavimų patenkinimas iš bankrutuojančios įmonės turto. Tačiau bankroto procesas skirtas ne tik patenkinti kreditorių reikalavimus, tačiau užtikrinti jų lygiateisiškumą, apsaugoti nemokios įmonės interesus, bei kitų bankroto proceso dalyvių teises. Bankroto proceso metu atliekami veiksmai taip pat skirti skirtingų interesų apsaugai. Bankroto administratorius sudaro kreditorių sąrašus, administruoja bankrutuojančios įmonės turtą, jį realizuoja ir paskirsto kreditoriams. Atlikdamas šiuos veiksmus jis patenkina kreditorių piniginius reikalavimus- gina privačius kreditorių interesus. Vis dėlto, bankroto administratorius taip pat apie bankroto procesą praneša vyriausybės įgaliotai institucijai, juridinių asmenų registrui, pateikia ataskaitas apie bankroto procesą įgaliotoms institucijoms, taip įgyvendindamas bankroto išviešinimo funkciją. Tai leidžia visiems kreditoriams sužinoti apie pradėtas bankroto procedūras ir pareikšti savo reikalavimus, .t.y. užtikrina kreditorių lygiateisiškumo principą. Administratorius taip pat atleidžia bankrutuojančios įmonės darbuotojus, kreipiasi į Garantinio fondo administratorių dėl išmokų darbuotojams, pateikia dokumentus dėl žalos atlyginimo darbuotojams nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų atveju, taip užtikrindamas darbuotojų interesus. Teismas priimdamas sprendimus bankroto bylose dėl bankroto administravimo klausimų formuoja teismų praktiką, kuri turės įtakos ateityje nagrinėjant tuos pačius klausimus. Visi šie veiksmai yra skirti ne dviejų šalių (kreditoriaus ir skolininko) privačių subjektinių teisių apsaugai, o užtikrina ir kitų asmenų

teises ir laisves, visuomenės interesus, įtakoja stabilaus administravimo teisinio reglamentavimo užtikrinimą.

Viešasis interesas – visuomenės narių tarpusavio sąveikos principas, kuris leistų įgyvendinti savo interesus ir netrukdytų tai daryti kitiems[63]. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėdamas bylas yra konstatavęs, kad „*viešasis interesas <...> turėtų būti suvokiamas kaip tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai*“[64]. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pasakęs, kad „*viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija; tai inter alia visuomenės atvirumas ir darna, teisingumas, asmens teisės ir laisvės, teisės viešpatavimas ir kt. Tai toks visuomenės ar jos dalies interesas, kurį valstybė, vykdydama savo funkcijas, yra konstituciškai įpareigota užtikrinti ir tenkinti, inter alia per teismus, pagal savo kompetenciją sprendžiančius bylas. Todėl kiekvienąkart, kai kyla klausimas, ar tam tikras interesas laikytinas viešuoju, turi būti įmanoma pagrįsti, kad, nepatenkinus tam tikro asmens ar grupės asmenų intereso, būtų pažeistos ir tam tikros Konstitucijoje įtvirtintos, jos saugomos ir ginamos vertybės*“[65]. Kadangi įmonės bankrotas paliečia ne tik pačios įmonės ir jos skolininkų interesus, bet ir darbo netenkančius darbuotojus, mokesčių mokėtojo netenkančią visuomenę, akivaizdu, jog bankroto administravimas *inter alia* yra susijęs ir su viešojo intereso užtikrinimu. Tai patvirtina ir tesimų praktika. Štai Lietuvos apeliacinis teismas yra pasakęs, jog „*įvertinus įmonių*

[63] Warren F. Kenneth. Administrative Law : in the political system, 2nd Editon. St.Paul (Minnesota): West Publishing, 1988. P.119

[64] Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje pagal visuomeninės organizacijos „Žvėryno bendruomenė“ skundą, Nr. A-03-11-04; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje pagal A. B. skundą, Nr. A-15-1725-05; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje pagal Trakų rajono savivaldybės, K. Š. ir S. Š. skundus, Nr. A-146-335-08 //Administracinė jurisprudencija. 2008, Nr. 15;

[65] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85 straipsnio 3 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), 139 straipsnio 2, 3 dalių (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 306 straipsnio (2004 m. liepos 8 d. redakcija), 308 straipsnio (2006 m. birželio 1 d. redakcija) 2 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 324 straipsnio 12, 13 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 377 straipsnio (2004 m. liepos 8 d. redakcija) 9 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 448 straipsnio 7 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 454 straipsnio 5, 6 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 460 straipsnio 4, 5 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 268 straipsnio 3 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 285 straipsnio 2, 5 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 286 straipsnio 1 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 288 straipsnio 4 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 289 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 303 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 320 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 325 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 358 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl pareiškėjo - Seimo narių grupės prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 119 straipsnio 2 dalies 1 punktas (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 119 straipsnio 5 dalis (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 120 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 punktas (2002 m. sausio 24 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. vasario 19 d. dekretas Nr. 2067 "Dėl apygardos teismo teisėjo įgaliojimų pratęsimo", Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. birželio 18 d. dekretas Nr. 128 "Dėl apygardų teismų skyrių pirmininkų skyrimo" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Vilniaus apygardos teismo teisėjas Konstantas Ramelis skiriamas šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininku, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai” // Valstybės žinios. 2006, Nr. 102-3957

bankroto instituto esmę, tikslus bei paskirtį, galima spręsti, jog bankroto procese siekiama apsaugoti ne tik finansinių įsipareigojimų nevykdančios įmonės kreditorių, bet ir pačios bankrutuojančios įmonės interesus. Tai lemia neabejotiną viešojo intereso egzistavimą šios kategorijos bylose“[66]. Kitoje byloje Lietuvos apeliacinis teismas yra išaiškinęs, jog „*viešąjį interesą turinčioje bankroto byloje spręsdamas klausimą dėl įmonės pripažinimo bankrutuojančia, teismas yra aktyvus <...>*“[67].

Atsižvelgiant į teismų praktikos suformuotą viešojo intereso sampratą ir tai, kad administravimo metu yra siekiama patenkinti tiek privačius subjektų interesus, tiek visuomenei ir valstybei svarbius viešuosius interesus, galima teigti, bankroto metu siekiama maksimaliai patenkinti ne tik privačius kreditorių ir skolininko interesus, tačiau siekiama užtikrinti ir viešąjį interesą nepaneigiant nei vieno iš jų svarbos ir teisingumo principo.

2.5. Bankroto administravimo funkcijų santykis ir administravimo paskirtis

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs ,kad „*bankroto proceso paskirtis ir tikslas yra per įstatyme nustatytų bankroto procedūrų vykdymą užtikrinti, kad būtų visiškai arba iš dalies patenkinti įrodymais pagrįsti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai ir apsaugoti bankrutuojančios įmonės interesai. Bankroto teisiniai santykiai susiklosto ne tik dėl kreditorių finansinių reikalavimų tenkinimo, bet paprastai daro įtaką ir kitų subjektų, kuriems įmonės bankroto procedūros sukelia ar gali sukelti atitinkamas teises ar pareigas, teisėtiems interesam*s“.[68] Kaip matyti vykdant bankroto procedūras t.y. bankroto administravimą yra siekiama užtikrinti bankroto proceso tikslus: užtikrinti kreditorių reikalavimų patenkinimą, apsaugoti skolininko interesus bei atsižvelgti į kitų subjektų, kurių teises ir pareigas paliečia bankroto procesas, interesus. Tai iš esmės atspindi pagrindines bankroto administravimo funkcijas (kreditorių interesų apsauga, bankrutuojančios įmonės interesų apsauga, bankroto administratoriaus interesų apsauga ir viešojo intereso užtikrinimas). Nors visos šios funkcijos bankroto administravimo metu yra svarbios, tačiau jos turi ne vienodą reikšmę.

ĮBĮ įtvirtinto teisinio reglamentavimo analizė leidžia daryti išvadą, kad didžioji dalis bankroto administratoriaus veiksmų yra skirta užtikrinti kreditorių interesus. Tiek patiems kreditoriams, tiek teismui ir bankroto administratoriui yra suteikiami platūs įgaliojimai ginant

[66] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 31 d. nutartis UAB „Baltijos orfėjas“ bankroto byloje Nr. 2-356/2007.
[67] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Swedbank“ v. UAB „Pušų alėja“ Nr. 2-400/2012.
[68] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis civilinėje byloje Vilniaus apskrities VMI v. LUAB „Lietuvos aidas“, Nr. 3K-3-308/2013.

kreditorių teises. Kreditorių reikalavimų patenkinimo svarba yra pabrėžiama ir teismų praktikoje[69], todėl galima pagrįstai teigti, kad kreditorių interesų užtikrinimas yra bene svarbiausia bankroto administravimo funkcija.

Tiek ĮBĮ tiek teismų praktikoje įtvirtinta ir pareiga atliekant bankroto administravimą ginti ir bankrutuojančios įmonės interesus. Kadangi dauguma atliekamų veiksmų yra nukreipta būtent į bankrutuojančią įmonę ir jos turtą, tenkinant kreditorių interesus negalima pamiršti pačios bankrutuojančios įmonės interesų, todėl yra būtinas šių subjektų interesų derinimas.

Bankroto administravimo metu taip pat yra paliečiami ir kiti subjektai (bankroto administratorius, įmonės darbuotojai, net ir valstybė ir t.t.), kuriems bankroto administravimo metu kyla tam tikros teises ar pareigos, ar kuriems bankroto procesas turi kažkokių padarinių. Todėl atliekant bankroto administravimo veiksmus yra stengiamasi atsižvelgti ir į šių subjektų interesus. Tiesa, nors šių subjektų interesai yra svarbūs, tačiau atsižvelgiant į bankroto administravimo prasmę ir reikšmę konkrečiame bankroto procese dalyvaujantiems kreditoriams ir skolininkams, šių subjektų interesų užtikrinimas nėra laikytinas pagrindiniu bankroto administravimo siekiu.

Kaip matyti bankroto administravimo metu susiduria daugelio subjektų interesai, į kuriuos turi būti atsižvelgta atliekant bankroto administravimo procedūras. Skirtingose valstybėse dėl skirtingo teisinio reguliavimo prioritetas suteikiamas vis kitiems bankroto administravimo subjektų interesams. Štai pavyzdžiui Estijoje bankroto administratorius yra laikomas bankrutuojančios įmonės atstovu[70], todėl jos interesų apsaugai teikiamas prioritetas. Kai kurie Rusijos mokslininkai teigia, jog bankroto administratorius atstovauja valstybės interesus[71], taigi iš esmės Rusijoje prioritetas yra teikiamas viešojo intereso užtikrinimui. Austrijoje yra siekiama kreditoriaus ir skolininko interesų pusiausvyros[72]. Atsižvelgiant į Lietuvoje galiojančio bankroto teisinio reglamentavimo ir teismų praktikos atskleistus bankroto administravimo ypatumus, funkcijas ir jų svarbą, galima teigti, jog Lietuvoje bankroto administravimo paskirtis yra užtikrinti ne tik kreditoriaus bet ir skolininko interesus, juos derinti ir užtikrinti administravimo subjektų interesų pusiausvyrą. Tai yra patvirtinęs ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kuris yra pažymėjęs, kad „*Nemokios įmonės bankroto procese siekiama visų bankroto byloje dalyvaujančių asmenų pusiausvyros ir protingo suderinimo* <...>“[73].

---

[69] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 33 „Dėl įstatymų taikymo įmonių bankroto bylose“// Teismų praktika. 2001. Nr. 16.

[70] Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. Основные институты гражданского права зарубежных стран / ред. В. В. Залесский. Москва, 2000. P. 152.

[71] Телюкина М. В. Основы конкурсного права. Москва: Вольтерс Клувер, 2004. P. 227.

[72] Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. Основные институты гражданского права зарубежных стран / ред. В. В. Залесский. Москва, 2000. P. 152.

[73] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje pagal VĮ Valstybės turto fondas kasacinį skundą ,Nr. 3k-3-447/2011.

Siekiant patvirtinti darbo pradžioje iškeltą hipotezę, jog bankroto administravimo paskirtis sutampa su viso bankroto proceso paskirtimi, reikalinga aptarti bankroto proceso paskirtį ir tikslus bei juos palyginti su bankroto administravimo tikslais.

Nagrinėjant Lietuvoje galiojantį bankroto teisinį reglamentavimą, įtvirtintą ĮBĮ 27-30 straipsniuose, matyti, jog bankroto byla gali baigtis tik taikos sutartimi, bankroto bylos nutraukimu arba įmonės pripažinimu bankrutavusia, o įmonės reabilitavimo galimybės neaptariamos. Tiesa, įmonės reabilitavimui ir veiklos išsaugojimui yra skirtas atskiras Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas, tačiau jame numatytos galimybės taikomos ne įmonės bankroto procese, o dar iki bankroto bylos iškėlimo, todėl vadovaujantis galiojančiu bankroto teisnių santykių reglamentavimu galime teigti, jog bankroto proceso *raison d'être* - apsaugoti kreditorių teises ir teisėtus interesus, tokius kaip kuo didesnis ir greitesnis jų reikalavimų patenkinimas ir pan.

Vis dėlto, pritartina V. Mikuckienės nuomonei, jog teismai nagrinėdami bankroto bylas siekia užtikrinti kreditorių ir skolininko interesų pusiausvyrą[74]. Tai pagrindžia ir teismų praktika[75]. Tiksliausias bankroto proceso paskirties apibrėžimas yra suformuluotas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33 aprobuotoje Teismų praktikos nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. ĮBĮ, apibendrinimo apžvalgoje, kurioje nurodoma, jog „*bankroto instituto paskirtis yra apsaugoti pirmiausia nemokaus skolininko, nebegalinčio tinkamai įvykdyti savo įsipareigojimų, kreditorių teises ir interesus. Bankroto procedūra siekiama patenkinti ne pavienių kreditorių, žinančių apie sunkią skolininko finansinę padėtį, o visų kreditorių interesus, tuo tikslu išviešinant nemokaus skolininko turimas skolas ir finansines galimybes joms padengti bei sudarant sąlygas visiems esamiems kreditoriams patenkinti savo reikalavimus iš bankrutuojančios įmonės turto. Kartu bankroto institutas skirtas užtikrinti ir nemokaus skolininko interesus, kad būtų išsaugotas prekių gamintojas, paslaugų teikėjas ir darbdavys, sudarant galimybę skolininkui likviduoti didesnę dalį savo skolų, pertvarkyti savo veiklą ir atstatyti finansinį stabilumą*“[76]. Pavyzdžiui, įmonei iškėlus bankroto bylą ši gali lengvatinėmis sąlygomis nutraukti darbo sutartis, yra nutraukiamas netesybų ir palūkanų skaičiavimas ir t.t.

Išanalizavus teisinį bankroto proceso reglamentavimą bei teismų praktiką bankroto bylose, galima pagrįstai teigti, jog Lietuvos teisinėje sistemoje bankroto proceso paskirtis ir

[74] Mikuckienė V. Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai: daktaro dis., soc. mokslai: teisė (01 S) MRU, 2007.
[75] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB „Klevo lapas" bankroto Nr. 2-691/2008; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB „VBL Service" bankroto Nr. 2-617/2011.
[76] Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga. Aprobuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33. // Teismų praktika. 2001. Nr. 16.

tikslas yra patenkinti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimus, tuo pat metu siekiant maksimaliai apsaugoti ir bankrutuojančios įmonės interesus t.y. užtikrinti kreditorių ir skolininko interesų pusiausvyrą.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, bankroto administravimo metu yra siekiama užtikrinti įvairių subjektų interesus: kreditorių, skolininko, bankroto administratoriaus, taip pat siekiama apginti ir viešąjį interesą. Vis dėlto, nei bankroto administratorius interesų apsauga nei viešojo intereso užtikrinimas nėra esminis bankroto administratoriaus tikslas. ĮBĮ įtvirtintų bankroto administratoriaus teisių ir pareigų analizė leidžia daryti išvadą, kad bankroto administravimo *raison d'être* yra kreditorių reikalavimų patenkinimas nepažeidžiant bankrutuojančios įmonės interesų, todėl tai suponuoja bankroto administravimo ir bankroto proceso tikslų sutaptį ir patvirtina darbo pradžioje iškeltą hipotezę. Atsižvelgiant į tai, jog bankroto administravimo ir bankroto proceso tikslai sutampa, administravimas yra laikytinas pagrindiniu ir svarbiausiu bankroto proceso elementu. Bankroto administravimo metu atliekami konkretūs bankroto proceso dalyvių veiksmai bei funkcijos ir įgyvendina bankroto proceso paskirtį. Tai lemia ypatingą bankroto administravimo svarbą efektyviam bankroto procesui.

3. BANKROTO ADMINISTRAVIMO TEISINIŲ SANTYKIŲ SUBJEKTAI. BANKROTO ADMINISTRAVIMO POŽYMIAI IR TAIKYMO SRITIS

3.1. Bankroto administravimo teisinių santykių subjektai

Bankroto administravimą sudaro bankroto administravime dalyvaujančių asmenų atliekamos funkcijos, jų teisės ir pareigos. Vieni asmenys bankroto administravimo metu stengiasi užtikrinti savo piniginių reikalavimų įvykdymą, kiti- išsaugoti kuo daugiau skolininko turto, treti- vykdo bankroto procedūras ir t.t. Nepaisant skirtingo subjektų vaidmens, jų teisių bei pareigų, visi jie yra neatsiejama bankroto administravimo teisinių santykių dalis, todėl jų tarpusavio santykių analizė yra reikšminga nustatant administravimo ypatumus.

Visų pirma reikėtų pažymėti, kad bankroto administravime dalyvaujantys asmenys nėra aiškiai išskiriami teisės doktrinoje. Teisinėje literatūroje plačiau yra analizuojami bankroto proceso subjektai. Bankroto proceso dalyviais yra laikomi asmenys, kurie turi tam tikras teises ar pareigas bankroto procese, neatsižvelgiant į jų suinteresuotumą bankroto proceso baigtimi. Bankroto administravimo teisinių santykių dalyvių sąvoka yra siauresnė, kadangi jais gali būti tik tie bankroto proceso subjektai, kurie dalyvauja įvairiuose teisiniuose santykiuose, susiklostančiuose bankroto administravimo metu. Svarbiausi subjektai, dalyvaujantys bankroto administravimo teisiniuose santykiuose yra skolininkas, kreditoriai, bankroto administratorius ir teismas. Bankroto administravimo subjektais reikėtų laikyti tuos bankroto administravimo teisinių santykių dalyvius, kurie atlieka bankroto administravimą t.y. asmenis, kurie daugiau ar mažiau vykdo bankroto administravimo funkcijas. Skirtingose valstybėse bankroto administravimo subjektai taip pat gali skirtis, kadangi nuo valstybėje įtvirtinto teisinio reglamentavimo priklauso kuriems subjektams suteikta teisė vykdyti bankroto administravimą. Būtent todėl, siekiant išsamiau išnagrinėti bankroto administravimo ypatumus yra tikslinga aptarti bankroto administravimo teisinių santykių subjektus ir jų galimybę vykdyti bankroto administravimą.

3.1.1. Skolininkas

Skolininkas yra tas asmuo, kurio atžvilgiu yra vykdomas bankroto procesas. ĮBĮ 2 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad „*Bankrutuojanti įmonė- tai įmonė, kuriai iškelta bankroto byla arba kurios bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka“*. Bankrutuojanti įmonė yra vienas iš

svarbiausių bankroto administravimo teisinių santykių subjektų. Taip pat skolininkas kai kuriose valstybėse gali būti ir bankroto administravimo subjektu. Pavyzdžiui Vokietijoje, tam tikrai atvejais, įmonės vadovams yra leidžiama atlikti bankroto administravimo veiksmus. Vokietijos nemokumo įstatymo 270 straipsnis numato „savivaldos“ galimybę (vok. *Eigenverwaltung)*, kuri suteikia galimybę bankrutuojančios įmonės valdymo organams ir toliau valdyti įmonę ir kuri yra taikoma kai kreditoriai iškėlę bankroto bylą neprieštarauja ir teismas patenkina tokį skolininko prašymą. Pažymėtina, kad vis tiek yra skiriamas tokio įmonės valdymo prižiūrėtojas, specialus patikėtinis (vok. *Sachwalter*), kuris prižiūri, kad nebūtų pažeidžiami kreditorių interesai, nebūtų vilkinamas bankroto procesas, tikrina skolininko valdymo organų veiklą ir t.t.[77] Toks teisinis reguliavimas turi ne mažai teigiamų bruožų. Bankrutuojančios įmonės vadovai turi daug žinių apie įmonės finansinę padėtį, ūkinės veiklos ypatumus ir perspektyvą ir t.t. Visos šios žinios yra labai svarbios vykdant bankroto administravimo procedūras, kadangi leidžia greičiau ir efektyviau priimti sprendimus dėl vienokių ar kitokių administravimo veiksmų,. Taip pat išsamios žinios apie bankrutuojančios įmonės ūkinę-komercinę veiklą gali padėti padidinti įmonės turto masę, kas lemia ir didesnį kreditorių reikalavimų patenkinimą. Įmonės vadovai turi daugiau žinių apie įmonės darbuotojus, išteklius, kas leidžia lengviau įvertinti ūkinės veiklos tęsimo perspektyvas. Vis dėlto, teisės vykdyti bankroto administravimą suteikimas įmonės vadovams dažnai gali turėti ir neigiamų aspektų. Negalima pamiršti, jog būtent įmonės vadovams kontroliuojant įmonės veiklą įmonė bankrutuoja, todėl ne visada įmonės vadovai gali priimti geriausius sprendimus. Taip pat kadangi bankroto metu yra realizuojamas bankrutuojančios įmonės turtas, vadovai gali siekti jį paslėpti ar perleisti tretiesiems asmenims, taip vengiant atsiskaitymo su kreditoriais. Tačiau esant specialiam patikėtiniui, kaip yra Vokietijoje, kuris tikrina tokio bankroto administratoriaus veiksmus ir siekia užtikrinti, kad bankroto administravimas būtų vykdomas tinkamai, galima būtų panaudoti bankrutuojančios įmonės vadovų patirtį ir žinias, maksimaliai sumažinant riziką dėl netinkamo administravimo.

Lietuvoje galiojantis teisinis reglamentavimas skolininkui teisių vykdyti bankroto administravimą nenumato. Atsižvelgiant į visus teigiamus bankroto administravimo įgaliojimų suteikimo skolininkui padarinius, bankroto administravimo efektyvumo padidinimą, greitesnį ir bankroto administravimo atlikimą, bankroto administravimo teisių suteikimas skolininkui Lietuvoje būtų tikslingas. Nustačius aiškius bankroto administravimo įgaliojimų skolininkui suteikimo atvejus (pvz. nesudėtingų bankroto procesų metu) ir paskyrus bankroto administratorių, kuris tik prižiūrėtų skolininko atliekamus veiksmus, būtų dar labiau supaprastintas bankroto administravimas. Tokiu atveju būtų sutaupoma lėšų bankroto administratoriaus atlyginimui, sutrumpėtų bankroto administravimo laikas, kadangi skolininkui

[77] Braun E. Insolvenzordnung. Komentar. 2. Auflage. München:Verlag C. H. Beck. 2004. P. 1155-1159

nebereikėtų iš naujo susipažinti nei su įmonės finansine padėtimi, nei su dokumentai, nei su kreditorių reikalavimais. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad Lietuvoje galiojantis teisinis reglamentavimas, nesuteikiantis galimybės skolininkui vykdyti bankroto administravimo yra nepakankamas. Siūlytina Lietuvoje taikomame įmonių bankroto teisiniame reglamentavime įtvirtinti galimybę nesudėtingo bankroto atvejais, skolininko ir kreditorių prašymų, bankroto administravimą vykdyti pačiam skolininkui. Sprendimą dėl tokios teisės taikymo įgalioti priimti bankroto bylą nagrinėjantį teismą. Taip pat, teismui leidus skolininkui vykdyti bankroto administravimą, paskirti bankroto administratorių, kuris prižiūrėtų skolininko atliekamus veiksmus.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje skolininkas nevykdo jokių bankroto administravimo veiksmų, jis nelaikomas bankroto administravimo subjektu. Skolininkas Lietuvoje yra vienas pagrindinių bankroto administravimo teisinių santykių subjektų, tačiau jam daug teisių bankroto administravimo metu nėra suteikiama. Kadangi skolininkės įmonės teises ir pareigas įgyvendina įmonės savininkas arba vadovas, tai kalbama apie jų teises ir pareigas, tačiau praktikoje gali kilti tam tikrų interesų konfliktų įgyvendinant skolininko teises. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad „*į bankroto bylą trečiaisiais asmenimis, nepareikšiančiais savarankiškų reikalavimų, teismui konstatavus pakankamą teisinį suinteresuotumą, gali būti įtraukiami įmonės savininkai, akcininkai, laiduotojai ir kt*.“[78]. Tuomet susidarytų situacija, kai asmuo ginantis savo reikalavimus kaip tretysis asmuo, įgyvendintų ir atsakovo teises, kas reikšią jog tas pats asmuo atstovautų skirtingas ginčo šalis, o tai galėtų sąlygoti žmogišką interesų konfliktą.

Viena svarbiausių bankrutuojančios įmonės savininko ar vadovo teisių yra teisė siūlyti bankroto administratoriaus kandidatūrą[79]. Pažymėtina, kad bankrutuojančios įmonės teisė įtakoti bankroto administratoriaus paskyrimą yra labai siaura ir apsiriboja teise siūlyti jo kandidatūrą. Paskyrus bankroto administratorių, net jei jis neturi bankrutuojančios įmonės pasitikėjimo, bankrutuojančios įmonės iniciatyva jis negali būti nei atstatydintas, nei pakeistas[80], tuo tarpu pavyzdžiui, kito asmens turto administratoriaus skyrimo atveju, pagal LR CK 4.251 straipsnio 4 dalį skolininkas išlaiko teisę inicijuoti administratoriaus pakeitimą.

Bankrutuojanti įmonė taip pat turi teisę gauti informaciją apie bankroto eigą, apie galimybę sudaryti taikos sutartį, taip pat informaciją apie įmonės likvidavimą ir išregistravimą iš juridinių asmenų registro. Skolininkas be kita ko, turi teisę pats siūlyti sudaryti taikos sutartį, bei

[78] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje pagal E. D. B. kasacinį skundą UAB „Žaibo ratas“ bankroto byloje, Nr. 3K-3-228/2008; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Smiltainis ir ko“ v. BUAB „Vinita“ , Nr. 3K-3-21/2010.
[79] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 2 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[80] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 23 straipsnio 13 punktas, 11 straipsnio 8 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.

gauti po atsiskaitymo su kreditoriais likusį įmonės turtą[81]. Daugiau reikšmingesnių skolininko teisių ĮBĮ nėra numatyta, tačiau yra numatyta nemažai skolininko pareigų. Įmonei iškėlus bankroto bylą, skolininkas privalo perduoti teismui kreditorių ir finansinių įsipareigojimų sąrašus, o administratoriui perduoti visus įmonės dokumentus ir turtą[82]. Pradėjus įmonei bankroto procedūras, įmonės valdymo organai netenka savo įgaliojimų ir negali nei valdyti, nei naudoti, nei disponuoti įmonės turtu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat yra padaręs išvadą, „*kad bankrutuojančios individualios įmonės savininkas neturi įgaliojimų atstovauti bankrutuojančiai įmonei santykiuose su kitais subjektais ar jos vardu kelti bylas*“[83]. Tuo tarpu sutartinio kito asmens turto administravimo atveju LR CK nenumato draudimo turto savininkui disponuoti savo turtu, todėl turtu disponuoti gali tiek turto administratorius, tiek turto savininkas. Tiesa, tokia situacija gali kelti praktinių problemų. Taip pat, vadovaujantis ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 2 punktu, viso bankroto administravimo metu skolininkas privalo teikti teismui ir bankroto administratoriui visus bankroto procesui reikalingus duomenis. Bankroto proceso metu skolininkui yra nustatyti ir įvairūs draudimai, skirti užtikrinti, kad visų kreditorių interesai būtų patenkinti lygiomis teisėmis, skolininkas negalėtų netinkamai panaudoti ar perduoti savo turto, negalėtų priimti netinkamų sprendimų ir t.t.

Kaip matyti skolininko teisės bankroto administravimo metu yra gana ribotos ir iš esmės susijusios su informacijos gavimu bei teisėmis į turtą atlikus visus atsiskaitymus. Pažymėtina, kad ribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens savininkas bankroto administravimo metu turi mažiau teisių nei neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens savininkas. Pastarasis turi teisę plačiai dalyvauti bankroto procese ir ginti savo turtą, nes neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens atveju yra išieškoma ir iš savininko turto. Tuo tarpu skolininko pareigos ir draudimai yra įgyvendinami viso bankroto proceso metu ir turi didelę reikšmę bankroto administravimo efektyvumui. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, jog bankroto administravimo metu skolininko teisės yra siauresnės nei pareigos. Vis dėlto, kaip buvo minėta, kai kuriose valstybėse bankrutuojančios įmonės vadovų žinios apie įmonės finansinę padėtį bei ūkinę veiklą lemia ir labai platų administravimo funkcijų suteikimą įmonės vadovams.

[81] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 15 punktas, 18 punktas, 22 straipsnio 6 dalis, 23 straipsnio 11 dalis, 28 straipsnio 1 dalis, 31 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 32 straipsnio 2 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[82] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 9 straipsnio 1 dalis, 10 straipsnio 7 dalies 1 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[83] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje dėl bankroto administratoriaus paskyrimo UAB „Statybų palydovas“ bankroto byloje, Nr. 2-1268/2010.

3.1.2. Kreditorius

Kitas svarbus bankroto administravimo teisinių santykių subjektas yra kreditorius. Nors kreditoriai nėra aktyvūs bankroto administravimo subjektai, tačiau jiems yra pavesta pagrindinio bankroto administravimą vykdančio subjekto- bankroto administratoriaus priežiūra ir kontrolė, todėl jų sprendimai ir įgyvendinamos teisės bei pareigos turi įtakos ir bankroto administravimui. Pagal ĮBĮ 3 straipsnio 1 dalį, kreditoriai- tai turintys teisę reikalauti iš įmonės įvykdyti prievoles ir įsipareigojimus fiziniai ir juridiniai asmenys. Kreditoriais yra laikomi ne tik tie asmenys, kurie turi tiesioginį turtinį reikalavimą bankrutuojančiai įmonei, bet ir kiti subjektai, kurie pagal įstatymus ar kitus pagrindus turi teisę reikalauti įvykdyti kokias nors prievoles, pavyzdžiui mokesčių nesumokėjimo atveju- mokesčius rinkti įgaliotos valstybės institucijos. ĮBĮ kreditoriams, priešingai nei bankrutuojančiai įmonei, suteikia plačius įgaliojimus. Toks teisinis reglamentavimas įtvirtintas atsižvelgiant į tai, jog kreditorius yra laikomas „nukentėjusiu asmeniu“, kuris gina savo teisėtus interesus. Kreditoriai siekdami patenkinti savo turtinius reikalavimus turi teisę kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo arba bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka, prašyti laikinųjų apsaugos priemonių, kad būtų užtikrintas teismo sprendimas, gauti informaciją apie bankroto procesą bei skųsti bankroto procese priimtus sprendimus, taip pat turi teisę ginčyti skolininko sudarytus sandorius (*Actio Pauliana)*, gauti savo reikalavimo patenkinimą ir kt.[84] Kreditoriai taip pat turi teisę siūlyti bankroto administratoriaus kandidatūrą. Vis dėlto, svarbiausios kreditorių teisės yra įgyvendinamos kolegialiai-kreditorių susirinkime priimant sprendimus dėl tolimesnio įmonės veiklos vykdymo, bankroto procedūrų ne teismo tvarka vykdymo, administravimo išlaidų, administratoriaus ataskaitų ir jo pakeitimo, įmonės turto pardavimo kainų ir pan., kurie daro tiesioginę įtaką kreditorių reikalavimų patenkinimui. Neteisminio bankroto proceso metu kreditorių teisių apimtis dar labiau išplečiama, kadangi kreditorių susirinkimas, vadovaujantis ĮBĮ 13 straipsnio 1 dalimi, įgauna teismui priskirtas funkcijas.

Kalbant apie kreditorių pareigas, pažymėtina, jog jos nėra detaliai reglamentuotos ĮBĮ, todėl kreditoriams yra taikomi bendri sąžiningumo ir rūpestingumo reikalavimai.

Analizuojant kreditorių procesinę padėtį, matyti, jog teisminė praktika šiuo klausimu skirtinga. Ankstesnėse Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bylose nurodoma, jog kreditorius bankroto byloje gali būti ieškovu (jei jo reikalavimai yra nurodyti pareiškime iškelti bankroto bylą) arba trečiuoju asmeniu nepareiškiančiu savarankiškų reikalavimų (jei jo reikalavimai yra patvirtinami teisme po bankroto bylos iškėlimo). Štai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo

[84] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 9 straipsnio 2 dalies 5 punktas, 12 straipsnio 2 dalis, 21 straipsnio 2 dalies 2 punktas, 3 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.

Apžvalgoje yra nurodęs, kad „*ieškovu bankroto byloje yra laikytinas kreditorius, nepriklausomai nuo to, ar jis pats pateikia pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo, ar bankroto bylą siūlo kelti Įmonių bankroto įstatymo <...> nurodyti asmenys <...>“*[85]. Naujausia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika nurodo, jog *„Iškeliant bankroto bylą, ieškovu laikomas asmuo kuris kreipėsi į teismą prašydamas iškelti bankroto bylą“*[86], taigi kreditorius nėra automatiškai laikomas ieškovu. Toks teismų praktikos pasikeitimas aiškintinas tuo, jog įsigaliojus naujam LR CPK kiekvienas asmuo, kuris kreipiasi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo įmonei, turėtų būti laikomas ieškovu, nesvarbu, ar jis yra kreditorius, ar įmonės savininkas, ar kitas asmuo, kuriam ĮBĮ bei kiti įstatymai suteikia teisę pareikšti tokį ieškinį[87]. Naujausioje teismų praktikoje taip pat pripažįstama, jog teismas, iki bankroto bylos iškėlimo gavęs kreditoriaus pareiškimą dėl įstojimo į bylą trečiuoju asmeniu su savarankiškais reikalavimais, turi teisę leisti šiam asmeniui prisidėti prie ieškinio. Tokiu atveju šis kreditorius laikomas dalyvaujančiu byloje asmeniu ir įgyja visas jo procesinę padėtį atitinkančias procesines teises ir pareigas[88]. Lietuvos apeliacinis teismas yra pasisakęs, kad „*Kiti įmonės kreditoriai t.y. neinicijavę bankroto proceso ir neprisidėję prie ieškovo reikalavimo iki teismo nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo momento nelaikomi dalyvaujančiais byloje asmenimis šiame bankroto proceso etape“*[89]. Taigi kreditorius bankroto byloje gali būti ieškovas, tretysis asmuo pareiškiantis savarankiškus reikalavimus ir tretysis asmuo nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, kas lemia ir skirtingą teisių bei pareigų apimtį. Taip pat, kreditoriai į bankroto procesą gali būtų įtraukiami ne vienu metu, todėl jų galimybės naudotis savo teisėmis taip pat skiriasi. Kreditorių teisių skirtumai dar labiau išryškėja, jei kurių nors kreditorių reikalavimai yra ginčijami. Tokiu atveju kreditoriai, kurių reikalavimai jau yra patvirtinti gali pilna apimtimi naudotis jiems suteiktomis teisėmis, šaukti kreditorių susirinkimus ir juose priimti svarbius sprendimus. Tuo tarpu kreditoriai, kurių reikalavimai yra ginčijami, savo, kaip kreditorių teisėmis naudotis negali ir gali susidaryti situacija, jog galiausiai teismui patvirtinus pastarųjų reikalavimus, kreditorių susirinkimas jau bus priėmęs itin svarbius sprendimus, kurių atžvilgiu vėliau į procesą įstojęs kreditorius nebegalės pasisakyti. Nors ĮBĮ nesuteikia kreditoriams privilegijų vieni prieš kitus (išskyrus reikalavimų tenkinimo eilę), visi šie kreditorių teisinės padėties nevienodumai tam tikra prasme

[85] Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga. Aprobuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33. // Teismų praktika. 2001. Nr. 16.

[86] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje pagal UAB „Dzūkijos vandenys“ atskirąjį skundą, Nr. 2-104/2012; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje pagal UAB „Scorpus“ kasacinį skundą, Nr. 3K-3-274/2012.

[87] Norkus R. Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai // Jurisprudencija. 2004. Nr. 57(49). P. 88.

[88] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Arvi cukrus“ v. UAB „Kraitenė“, Nr. 2-225/2006.

[89] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB „Kartex“ bankroto, Nr. 2-1052/2010.

pažeidžia kreditorių lygiateisiškumo principą. Siekiant bent iš dalies kompensuoti tokį kreditorių teisių nevienodumą, kreditoriui, nedalyvaujančiam pirmajame bankroto proceso etape, suteikiama teisė siūlyti bankroto administratoriaus kandidatūrą. Tokią poziciją patvirtina ir formuojama tesimų praktika[90]. Taip pat, siekiant maksimaliai užtikrinti kreditorių lygiateisiškumą, yra būtina kuo operatyviau išnagrinėti klausimus dėl kreditorių reikalavimų ginčijimo, kad visi kreditoriai galėtų dalyvauti sprendžiant svarbiausius bankroto administravimo klausimus.

Siekiant kreditorių lygiateisiškumo užtikrinimo kontroliuojami kreditorių ir įmonės skolininkės santykiai. Nuo bankroto bylos iškėlimo teisme (ar neteisminio bankroto proceso pradžios) sustabdomi visi skolininko ir atskirų jo kreditorių santykiai, negalimi jokie atsiskaitymai su atskirais kreditoriais, nesudaromos jokios dvišalės sutartys ir pan. Iš esmės pradėjus vykdyti bankroto procedūras skolininko ir kreditorių santykiai yra riboti, todėl pavienių kreditorių santykiai su skolininku be kreditorių susirinkimo sprendimo yra negalimi. Kreditorių ir skolininko santykiai nėra išplėtoti ir todėl, kad pradėjus vykdyti bankroto administravimą, skolininko funkcijas ir teises perima bankroto administratorius.

Kadangi pagrindinis asmuo atliekantis bankroto administravimo veiksmus yra bankroto administratorius, kreditoriai bankroto procese su juo nuolat sąveikauja. Kaip buvo minėta, kreditoriai yra bankroto administravimo subjektas, kuriam yra pavesta administratoriaus veiklos kontrolė, todėl ĮBĮ numato ne mažai teisių kreditoriams administratoriaus atžvilgiu. Nors bankroto administratorius kreditorių susirinkimui privalo teikti savo veiklos ataskaitas, vykdyti kreditorių susirinkimo sprendimus, o kreditoriai gali skųsti jo veiksmus ir inicijuoti jo pakeitimą, negalima teigti, jog bankroto administratorius ir kreditorius sieja subordinacija. Bankroto administratorius yra atskiras bankroto administravimo dalyvis ir nors turi vykdyti kreditorių susirinkimo sprendimus, jam taip pat *ex officio* suteikta teisė kreditorių susirikimo nutarimus vertinti teisės normų aspektu ir kreiptis į bankrotą nagrinėjantį teismą dėl įstatymo reikalavimų neatitinkančių nutarimų panaikinimo[91]. Administravimo bankroto procese paskirtis taip pat suponuoja bankroto administratoriaus nepriklausomumą nuo kreditorių.

3.1.3. Bankroto administratorius

[90] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 15 d. nutartys dėl bankroto administratoriaus paskyrimo UAB „Broner“ bankroto byloje, Nr. 2-1204/2010; Nr. 2-1204-1/2010; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB „Kartex“ bankroto, Nr. 2-1052/2010.

[91] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Pakrijas“ v. UAB „Bankroto administravimo paslaugos“, Nr. 3K-3-508/2010// Teismų praktika. 2010. Nr. 35.

Kaip buvo minėta anksčiau, bankroto administratorius yra kito asmens turto administratorius LR CK 4.237 straipsnio prasme[92]. LR CK 4.237 straipsnio 1 dalis numato, kad turto administratoriumi gali būti fizinis ar juridinis asmuo, kuriam teisės aktai leidžia teikti turto administravimo paslaugas. Tačiau LR CK 4.237 straipsnyje nurodomi administratoriaus kvalifikaciniai reikalavimai nesiderina su kitomis nuostatomis, reglamentuojančiomis kito asmens turto administravimą pvz. globos atveju. Globėjas yra globotinio atstovas pagal įstatymą. Jam jokio specialaus turto administratoriaus pažymėjimo nereikia[93]. Panašūs reikalavimai nekeliami ir turto administratoriui nepilnamečių, neveiksnių asmenų turto administravimo atveju, rūpybos ir kitais atvejais. Taigi teisės aktais reglamentuojami reikalavimai administratoriui tik ypatingai svarbiose srityse, tokiose kaip turto administravimas bankroto proceso metu[94], todėl pagrįstai galima teigti, jog bankroto administratoriui yra keliami griežtesni reikalavimai.

ĮBĮ 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog „*įmonės administratorius – tai teismo paskirtas Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės valstybės pilietis, kitas fizinis asmuo, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, ar Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo, Lietuvos Respublikoje įregistruotas kitos valstybės narės juridinio asmens padalinys (filialas), turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas ir šią teisę įgijęs šio įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nustatyta tvarka*.“ ĮBĮ 11^2 straipsnis įtvirtina reikalavimus bankroto administratoriui. Fiziniam asmeniui, siekiančiam įgyti teisę teikti bankroto administravimo paslaugas įtvirtinti nepriekaištingos reputacijos, kalbos, atitinkamo išsilavinimo ir darbo stažo reikalavimai, taip pat privaloma išlaikyti kvalifikacijos egzaminą. Juridiniam asmeniui keliamas reikalavimas, jog vadovas privalo turėti teisę teikti įmonių bankroto administravimo paslaugas, taip pat juridinis asmuo privalo užtikrinti, kad bent du juridinio asmens darbuotojai, iš jų – ir savininkas (kai juridinis asmuo yra individuali įmonė), ar tikrasis narys (kai juridinis asmuo yra ūkinė bendrija), turėtų bankroto administratoriaus pažymėjimą. Specifinę bankroto administratoriaus teisinę padėtį lemia administravimo bankroto procese paskirtis. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ne kartą yra pasakęs, kad „*bankroto administratorius yra savo srities profesionalas, kuriam teisės aktais nustatyti specialūs kvalifikaciniai reikalavimai, taikomi aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai, jį saisto specialios etikos taisyklės ir bendrieji teisės principai. Dėl to bankroto administratorius, atstovaudamas kreditorių ir bankrutuojančios įmonės interesams, turi veikti itin sąžiningai, rūpestingai, atidžiai ir kvalifikuotai tam, kad bankroto procedūros būtų maksimaliai naudingos*

[92] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje pagal VĮ Valstybės turto fondas kasacinį skundą, Nr. 3K-3-447/2011.
[93] Stanislovaitis R. Komercinė teisė. Vilnius: Eugrimas, 2005. Antrasis pataisytas ir papildytas leidimas. P. 110-111
[94] Tačiau pažymėtina, kad administravimas bankroto proceso metu patenka į LR CK 4.236 straipsnio 1 dalyje pateiktą sąrašą atvejų, kai kiti įstatymai nustato kitokį turto administravimo būdą.

kreditoriams ir skolininkui (bankrutuojančiai įmonei)“[95]. Būtent todėl, kad bankroto administratorius, įgyvendindamas administravimo bankroto procese paskirtį, siekia užtikrinti tiek kreditorių, tiek skolininko interesus, jam yra keliami specialūs reikalavimai.

Nuo bankroto administratoriaus veiksmų priklauso kreditorių ir bankrutuojančios įmonės interesų apsauga bei bankroto procedūrų efektyvumas, kadangi bankroto administratoriui yra pavesta atlikti ypač platų administravimo funkcijų ratą. ĮBĮ 2 straipsnio 6 dalyje nurodyta, jog administratoriaus veikla- bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės turto išsaugojimo, turto iš skolininkų išieškojimo, turto pardavimo, kreditorių reikalavimų tenkinimo, likusio turto perdavimo organizavimas. Pažymėtina, kad bankroto administratoriui yra priskirta kur kas daugiau įvairiausių funkcijų: kreditorių, teismų, kitų institucijų informavimas, apskaitos organizavimas, sutarčių nutraukimas, sandorių ginčijimas ir kt. Kai kurie autoriai bankroto administratoriaus funkcijas skirsto į atliekamas iki pirmojo kreditorių susirinkimo ir atliekamas po pirmojo kreditorių susirinkimo[96]. Tačiau toks skirstymas gali būti naudojamas tik bankroto procesui vykstant įprastine teismo tvarka, kadangi kitais atvejais pirmojo kreditorių susirinkimo laikas gali būti ankstesnis arba jis išvis gali būti nešaukiamas.

Bankroto administratorius yra pagrindinis subjektas, atliekantis administravimą bankroto procese, todėl pagrįstai turi plačius veiklos įgaliojimus. Jo teisės ir pareigos yra įtvirtintos ĮBĮ ir kituose teisės aktuose. Vis dėlto, atsižvelgiant į jo veiklos svarbą ir paskirtį, bankroto administratorius negali naudotis tokiomis plačiomis teisėmis, kurios yra suteikiamos administratoriui kito asmens turto administravimo atveju. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, jog „*ĮBĮ 11 str. 3 d. net 24 punktais yra išvardijamos bankroto administratoriaus pareigos. Taigi atsižvelgiant į bankroto proceso pobūdį, šio proceso teisinį reglamentavimą ir administratoriaus teisinę padėtį, administratorius negali būti laikomas asmeniu, turinčiu tokią elgesio laisvę, kokią jis kaip svetimo turto administratorius (LR CK 4.237 str.) galėtų turėti kitais, teismo neprižiūrimo administravimo, atvejais*“[97].

Kadangi bankroto administratorius teismų praktikoje dažnai yra laikomas kreditorių ar skolininko atstovu, todėl gali kilti bankroto administravimo ir atstovavimo teisinių santykių panašumo klausimas. Kaip jau išsiaiškinta, bankroto administravimas gali būti prilyginamas kito asmens turto administravimui visiško turto administravimo atveju. Visiško administravimo

[95] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje BUAB „Pakrijas“ v. K. B., bylos Nr. 3K-3-508/2010. Pažymėtina, kad pagal LR CK 4.242 straipsnio 2 dalį, kito asmens turto administratoriui keliami panašūs sąžiningumo, apdairumo reikalavimai veikiant naudos gavėjo naudai. Tiesa, kaip buvo minėta anksčiau, naudos gavėjas kito asmens turto administravimo atveju yra viena šalis, tuo tarpu bankroto administravimo atveju, administratorius privalo derinti tiek skolininko, tiek kreditorių interesus.

[96] Kavalnė S., Mikuckienė V., Norkus R.. ir kt. Bankroto teisė. Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009. P.273.

[97] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011-11-23 nutartis civilinėje byloje VĮ Valstybės turto fondas v. UAB „Slovis“ Nr. 3K-3-447/2011.

atveju administratorius turi teisę ne tik valdyti ar naudoti, bet ir disponuoti turtu, kas yra laikytina turto savininko ar jo atstovo teise. LR CK antros knygos komentaro autoriai taip pat pripažįsta, jog „*administravimo teisiniams santykiams, nors šie nėra atstovavimo santykiai, mutatis mutandis gali būti taikomos atstovavimo normos*“[98], todėl pagrįstai gali kilti klausimas dėl atstovavimo teisinių santykių elementų taikymo bankroto administravimo atžvilgiu. Pagrindinis atstovavimo ypatumas yra fiduciarinių teisinių santykių būtinumas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, kad „*esminis atstovavimo santykių požymis yra jų fiduciarinis pobūdis t.y. šie santykiai grindžiami sutarties šalių abipusiu pasitikėjimu ir atstovo lojalumu atstovaujamajam*“[99]. R. Greičius[100] išskiria pagrindinius fiduciarinių santykių elementus: vienas asmuo valdo ir kontroliuoja kito asmens turtą; vienas asmuo įsipareigoja veikti kito asmens naudai; vienas asmuo kitam asmeniui suteikia konfidencialią informaciją. Kito asmens turto administravimo atveju egzistuoja visi minėti elementai, todėl turto administravime, kaip ir atstovavime gali susiklostyti fiduciariniai teisiniai santykiai. Bankroto administravimo atveju, bankroto administratorius valdo ir kontroliuoja kitam asmeniui- skolininkui priklausantį turtą, tam tikra prasme bankroto administratorius perimdamas visus įmonės dokumentus ir turtą, perima ir konfidencialią informaciją, tačiau vienareikšmiškai teigti, jog bankroto administratorius veikia kito asmens naudai negalima. Taip yra todėl, kad bankroto administratorius, atsižvelgiant į administravimo bankroto procese paskirtį bei specifiką, priešingai nei turto administratorius turi užtikrinti ne vieno naudos gavėjo interesus, o derinti tiek skolininko, tiek kreditorių interesų įgyvendinimą. Pažymėtina ir tai, kad tiek skolininkas, tiek kreditoriai turi vienodas teises siūlyti bankroto administratoriaus kandidatūrą teismui, kuris paskiria administratorių. Neteisminio bankroto proceso metu, administratorių, iš pasiūlytų, renka ir skiria kreditorių susirinkimas. Praktikoje ne retai viena šalis nepasitiki kitos šalies pasiūlytu administratoriumi, todėl apie visuotinį šalių pasitikėjimą bankroto administratoriumi dažnai kalbėti neįmanoma. Kadangi administratorius valdo ir, siekiant atsiskaityti su kreditoriais, naudoja skolininko turtą, ypač dažni atvejai, kuomet būtent skolininkas nepasitiki bankroto administratoriumi. Natūralu, kad skolininko vadovai ar savininkai nori išsaugoti kuo daugiau turto, todėl ne visada nešališkai reaguoja į administratoriaus veiksmus. Taip pat pasitaiko atvejų kai tyčia trukdoma administratoriui atlikti savo funkcijas, todėl siekiant išvengti galimybės vilkinti bankroto procesą, skolininkui nėra suteikta teisė inicijuoti bankroto administratoriaus pakeitimą. Platesni įgaliojimai, susiję su bankroto administratoriaus atleidimu, yra suteikti kreditoriams. ĮBĮ 23 straipsnio 13 dalyje įtvirtinta kreditorių susirinkimo teisė teikti teismui

[98] Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras, Antroji knyga, Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002. Pirmasis leidimas. P. 258-259.
[99] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje S. V. V. V. J., Nr. 3K-3-479/2006.
[100] Greičius R. Įmonės vadovo fiduciarinės pareigos. Vilnius, 2005, P. 29.

prašymą dėl administratoriaus pakeitimo. Tiesa, ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalies 2 punkte įtvirtinta teismo teisė netenkinti prašymo pakeisti administratorių jei kreditorių susirinkimo sprendimas priimtas pažeidžiant ĮBĮ nustatytą tvarką, prašymą pateikia neturintys tokios teisės kreditoriai, administratoriaus pakeitimas pažeistų kreditorių susirinkime nedalyvavusių ar nepritarusių administratoriaus pakeitimui kreditorių interesus arba būtų pažeidžiamas viešasis interesas. Taip pat, paminėtina, kad kreditorių susirinkimui netinkanti bankroto administratoriaus ataskaita (bendrai tariant administratoriaus atlikti veiksmai) nėra pagrindas pakeisti bankroto administratorių, kadangi ĮBĮ 23 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta galimybė teismui patvirtinti kreditoriams netikusią bankroto administratoriaus ataskaitą. Taigi, sistemiškai analizuojant ĮBĮ įtvirtintas bankroto administratoriaus pakeitimo procedūras, galima teigti, jog kreditorių pasiūlymas pakeisti administratorių tenkinamas tik tokiu atveju, kai administratoriaus pakeitimas yra objektyviai motyvuotas. Iš išdėstyto matyti, jog tam tikrais atvejais gali susiklostyti situacija, kai bankroto administratorius neturi kreditorių pasitikėjimo, tačiau nors tai ir apsunkintų bankroto administratoriaus sklandų darbą (dėl galimų veiksmų ginčijimų ir pan.), vis dėlto, praradęs kreditorių pasitikėjimą bankroto administratorius gali tęsti veiklą. Atsižvelgiant į tai, kad bankroto administratorius neprivalo turėti tiek skolininko, tiek kreditorių pasitikėjimo, darytina išvada, kad fiduciariniai teisiniai santykiai nėra būtinas bankroto administravimo elementas, todėl bankroto administravimas negali būti laikomas atstovavimu, o siekiant tinkamai ir sąžiningai užtikrinti abiejų šalių interesus, bankroto administratorius netūrėtų būti lojalus nei vienai šaliai.

3.1.4. Teismas

Teismas pagal savo paskirtį yra nešališkas ir nepriklausomas arbitras, teisingumo institucija, nagrinėjanti ir sprendžianti bankroto bylas ir neturinti teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi. Teismas yra bankroto administravimo teisinių santykių subjektas, kuris priima kitiems dalyviams privalomus sprendimus ir kurį su jais sieja valdžios ir pavaldumo santykiai. Neteisminio bankroto proceso metu teismo funkcijas atlieka kreditorių susirinkimas, todėl teismo vaidmuo yra aktualus tik teisminio bankroto proceso metu.

Bankroto bylose teismui yra suteikiamas ypatingas vaidmuo. Bankroto bylose teismas yra aktyvus ir jam suteikiami platūs įgaliojimai: pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasakęs, kad *„bankroto bylų nagrinėjimo specifika lemia tai, kad teismas neturi pareigos tvirtinti administratoriaus pateiktus kreditorių pareikštus reikalavimus remdamasis tik administratoriaus ir kreditorių pateiktais įrodymais, bet privalo būti aktyvus, nes tik tokiu atveju galima teisingai išspręsti kilusį ginčą ir priimti teisėtą bei pagrįstą procesinį sprendimą*

byloje“[101]. Lietuvos apeliacinis teismas yra konstatavęs, jog „*Bankroto bylų nagrinėjimo teisminėje praktikoje laikomasi nuostatos, kad atliekant bankroto procedūras teismas privalo veikti aktyviai, nes įstatymu jam yra suteiktos didesnės galimybės nustatant reikšmingas bankroto bylos aplinkybes“*[102]. Svarbu pažymėti tai, jog teismas bankroto bylose atlieka ne mažai administracinio pobūdžio funkcijų, kurios nėra priskiriamos teisingumo vykdymui, todėl tam tikra apimtimi teismas gali būti laikomas ir bankroto administravimo subjektu. Teismui priskirtas administravimo funkcijas galima sąlyginai skirstyti į:

- Funkcijas, susijusias su bankroto proceso išviešinimu;
- Funkcijas, susijusias su bankroto administratoriaus skyrimu ir atleidimu;
- Funkcijas, susijusias su administravimo išlaidų tvirtinimu;
- Funkcijas, susijusias su kreditorių susirinkimų veikla;
- Kitas funkcijas.

Visų pirma, teismui yra suteikta ne mažai įgaliojimų, susijusių su bankroto išviešinimo funkcija. Teismas yra įgaliotas apie bankroto bylos iškėlimą pranešti juridinių asmenų registrui ir kitoms institucijoms, taip pat pranešti kitiems teismams, nagrinėjantiems bylas, kuriose bankrutuojančiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai[103]. Teismas *inter alia* sprendžia bankroto administratoriaus paskyrimo ir atleidimo klausimus: iš pasiūlytų kandidatų skiria bankroto administratorių, gali atmesti siūlomą administratoriaus kandidatūrą ir įpareigoti pateikti kitą administratoriaus kandidatūrą, nagrinėja prašymus dėl bankroto administratoriaus atstatydinimo ir pakeitimo ir turi teisę tokio prašymo netenkinti[104]. ĮBĮ teismui taip pat suteikia teisę tvirtinti administravimo išlaidų dydį iki pirmojo kreditorių susirinkimo, taip pat patikslinti administravimo išlaidų sumą[105]. Teismas sušaukia pirmąjį kreditorių susirinkimą ir nagrinėja ginčus dėl kreditorių susirinkimo nutarimų[106]. Kitoms teismo funkcijoms priskirtinos tokios teismo teisės, kaip bankroto administratoriaus ataskaitos tvirtinimas[107] ir kt. Pažymėtina, kad supaprastinto bankroto proceso metu teismas įgyja dar daugiau administracinio pobūdžio funkcijų, kadangi sprendžia visus kreditorių susirinkimui priskirtus klausimus[108].

---

[101] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. rugpjūčio 2 d. nutartis civilinėje byloje A.K. v. UAB „Barklita“, Nr. 2-504/2007.
[102] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 31 d. nutartis UAB „Baltijos orfėjas“ bankroto byloje, Nr. 2-356/2007.
[103] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio 4 dalies 3 punktas, 4 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[104] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 2 dalis , 8 dalis// Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[105] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio 4 dalies 7 punktas, 10 straipsnio 10 dalies 2 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[106] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 22 straipsnio 2 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[107] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 23 straipsnio 4 punktas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
[108] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 13 (1) straipsnio 1 dalis // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.

Remiantis sistemine ĮBĮ ir teismų praktikos analize, galima teigti, jog teismo vaidmuo bankroto bylose yra dvilypis. Viena vertus teismas bankroto bylose yra nešališkas arbitras, kita vertus jis atlieka administracinio pobūdžio veiksmus, kurie užtikrina vienų, ar kitų bankroto administravimo teisinių santykių subjektų interesus. Toks teismo vaidmuo leidžia įgyvendinti administravimo bankroto procese paskirtį, tačiau kelia klausimų dėl teismo nešališkumo.

LR CPK 21 straipsnyje įtvirtinta, kad teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi ir nešališki. Tai reiškia, kad bylą teismas turi išnagrinėti objektyviai ir jo priimami sprendimai neturi proteguoti nei vienos bylos šalies. Bankroto byloje teismas ne tik atlieka jurisdikcinę funkciją, bet ir įgyvendina ne mažą dalį administravimo funkcijų, kurios vienaip ar kitaip tenkina tam tikrų bankroto bylos šalių interesus. Vis dėlto, teismui suteiktos administravimo funkcijos nėra tokios apimties, kad leistų atstovauti kurios nors šalies interesus. Siekiant užtikrinti teismo nešališkumą ĮBĮ įtvirtinti tam tikri saugikliai- pavyzdžiui, nors teismas skiria bankroto administratorių, tačiau jis turi atsižvelgti į kitų subjektų pateiktas administratoriaus kandidatūras bei naudotis specialia programa, kuri pateikia kandidatą. Taip pat teismas kai kurias savo funkcijas, ypač susijusias su informavimu, gali deleguoti bankroto administratoriui. Taigi teismas, atlikdamas jam paskirtas bankroto administravimo funkcijas, siekia užtikrinti visų bankroto proceso dalyvių interesus ir taip įgyvendinti administravimo paskirtį bankroto procese, todėl teismui suteikti įgaliojimai prižiūrėti bankroto procesą leidžia siekti kuo kokybiškesnio bankroto administravimo. Tai yra pripažįstama ir Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktikoje, pažymint, kad „*tais atvejais, kai teisėjas kontroliuoja bankroto procedūrų eigą nagrinėjamoje byloje, tada išvengiama ir nereikalingo bylos nagrinėjimo vilkinimo*“[109]. Tačiau teismo vaidmuo bankroto administravimo metu nėra aiškiai įstatymiškai apibrėžtas ir sureguliuotas, kas kelia daug praktinių problemų ir neaiškumo.

Kaip matyti, bankroto administravimo teisinių santykių dalyviai įgyvendindami vienas ar kitas bankroto administravimo funkcijas nuolat susiduria. Nuo bankroto administravimo teisinių santykių subjektų sąveikos dažnai priklauso bankroto administravimo efektyvumas, ekonomiškumas ir sparta. Šiuo metu Lietuvoje galiojantis bankroto teisinis reglamentavimas aiškiai neapibrėžia bankroto administravimo teisinių santykių subjektų tarpusavio santykių, todėl praktikoje atliekant bankroto administravimą dėl to kyla ne mažai problemų. Daugiausia neaiškumo kelia bankroto administratoriaus teisinė padėtis, kadangi nėra aiškiai apibrėžta nei jo subordinacija nei atskaitingumas. Iš galiojančio teisinio reglamentavimo matyti, jog bankroto administratorius įgyvendina kreditorių susirinkimo sprendimus ir jam teikia savo veiklos ataskaitas. Toks teisinis reglamentavimas suponuoja administratoriaus atskaitingumą kreditorių

[109] Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga. Aprobuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33. // Teismų praktika. 2001. Nr. 16.

susirinkimui, tačiau tai yra nesuderinama su administratoriaus pareiga užtikrinti ne tik kreditorių, bet ir skolininko interesus. Tai, taip pat komplikuoja administratoriaus galimybę užkirsti kelią vykdyti neteisėtus, teisingumo ir sąžiningumo reikalavimų neatitinkančius ar bankroto administravimo paskirčiai prieštaraujančius kreditorių susirinkimo sprendimus. Siekiant ištaisyti tokius teisinio reguliavimo netikslumus, siūlytina atsisakyti bankroto administratoriaus pavaldumo kreditoriams ir praplėsti teismo įgaliojimus prižiūrėti bankroto administratoriaus veiklą. ĮBĮ nustačius, kad bankroto administratoriaus ataskaitą tvirtina iš karto teismas, o ne kreditorių susirinkimas ir teismui suteikus teisę *ex officio* tikrinti administratoriaus veiklos teisėtumą, būtų sumažintas administratoriaus pavaldumas kreditoriams ir jo kontrolė būtų pavesta nešališkam teismui.

3.2. Bankroto administravimo taikymo sritis

ĮBĮ 1 straipsnyje nurodyta, jog įstatymas reglamentuoja įmonių bankroto procesą ir yra taikomas visiems juridiniams asmenims įregistruotiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka (toliau- įmonės), išskyrus biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas. LR CK 4.236 straipsnyje numatyta, kad skyriaus normos reglamentuoja kiekvieno asmens, kuris administruoja kitam asmeniui nuosavybės teise priklausantį turtą, veiklą, išskyrus atvejus, kai kodeksas arba kiti įstatymai nustato kitokį turto administravimo būdą. ĮBĮ šiuo atveju būtent ir yra tas *lex specialis,* numatantis kitokį turto administravimo būdą t.y. ĮBĮ įtvirtintos specialiosios teisės normos palyginti su LR CK. Iš pateiktų teisės normų matyti, jog LR CK 4.236 straipsnyje yra naudojama sąvoka „kitam asmeniui“, todėl galima teigti, kad kito asmens turto administravimas gali būti nustatytas tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, tuo tarpu bankroto administravimas yra skiriamas juridiniams asmenimis[110]. Bankroto administravimą reglamentuojančios teisės normos pradeda veikti tuomet, kai prasideda bankroto procesas- teismine arba neteismine tvarka yra pradedamos vykdyti įmonės bankroto procedūros.

Kadangi bankroto administravimas vyksta tik pradėjus įmonės bankroto procesą, jokiais kitais atvejais jis negali būti vykdomas. Kito asmens turto administravimo atvejų sąrašas yra daug platesnis: nežinia kur esančio asmens turto apsauga (LR CK 2.29 str. 1 d.); turto, esančio asmenine nuosavybe aplaidus ar nerūpestingas tvarkymas (LR CK 3.97 str. 2 d.); netinkamas nepilnamečių asmenų turto tvarkymas (LR CK 3.185 str. 3 d.); turto administravimas globos

[110] Pažymėtina, kad įsigaliojus Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymui bankroto administravimas gali būti nustatytas ir fiziniams asmenims, tačiau kaip buvo minėta darbo pradžioje, dėl to, jog šiuo metu fizinių asmenų bankroto praktika dar nėra susiformavusi, šiame darbe analizuojamas tik juridinių asmenų bankroto administravimas.

atveju (LR CK 3.238 str.); turto administravimas rūpybos atveju (LR CK 3.239 str.); paveldimo turto administravimas (LR CK 5.65 str.); kito asmens reikalų tvarkymas nesant pavedimo (LR CK 6.229 str. 1 d.); kito asmens turto administravimas kaip laikinoji priemonė (LR CPK 145 str. 1 d. 5 p.); skolininko turto administravimas kaip priverstinio vykdymo priemonė (LR CPK 624 str. 2 d. 7 p.) ir t.t. Pažymėtina, kad teisės aktai nepateikia baigtinio kito asmens turto administravimo atvejų sąrašo, todėl akivaizdu, kad kito asmens turto administravimo teisės normų taikymo sritis yra labai plati. Kito asmens turto administravimas gali būti nustatomas ir taikomas su daugeliu skirtingos prigimties teisinių santykių. Tuo tarpu bankroto administravimas atliekamas aiškiai įstatymų apibrėžtu metu, konkrečiai ĮBĮ įvardintais atvejais, todėl bankroto administravimo teisinius santykius reglamentuojančių teisės normų taikymo sritis yra gana konkreti ir siaura, apimanti tik administravimą bankroto procese.

3.3. Bankroto administravimo nustatymo pagrindai

LR CK 4.236 straipsnio 2 dalyje numatyti kito asmens turto administravimo nustatymo pagrindai- administravimas nustatomas:

- Teismo nutartimi (pvz. globos, rūpybos, nežinia kur esančio asmens turto administravimas);
- Įstatymu (pvz. turto administravimas turto arešto atveju, kai jį administruoja antstolis);
- Sandoriu (pvz. pavedimo sutartis, turto patikėjimo sutartis);
- Administraciniu aktu (pvz. bendro naudojimo objektų administravimas).

Taigi turto administravimas gali būti nustatomas tiek nagrinėjant bylas iškilus turto administravimo klausimui, tiek atskirai kreipiantis į teismą dėl turto administravimo nustatymo, taip pat gali atsirasti įstatymuose numatytais pagrindais ar administraciniu aktu. Kito asmens turto administravimas gali būti nustatomas ir savarankiška turto administravimo sutartimi, turto patikėjimo ar pavedimo sutartimi.

ĮBĮ 10 straipsnio 4 dalyje 1 punkte nurodyta, jog priėmęs nutartį iškelti bankroto bylą teismas arba teisėjas privalo paskirti įmonės administratorių. ĮBĮ 11 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog įmonės administratorius yra teismo paskirtas fizinis ar juridinis asmuo, pagal ĮBĮ 11 straipsnio 2 dalį, skiriamas teismo nutartimi. Kaip matyti, bendrąja prasme bankroto administravimas (bankroto administratorius) yra paskiriamas teismo nutartimi. Tačiau teismui paskyrus bankroto administratorių kreditorių susirinkimo pirmininkas su juo sudaro pavedimo sutartį (ĮBĮ 11 str. 5 d.), o tai reiškia, kad bankrutuojančią įmonę ir bankroto administratorių sieja

sutartiniai santykiai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, yra išaiškinęs, jog *„LR CK 4.236 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, kad administravimas gali būti nustatomas teismo nutartimi, įstatymu, administraciniu aktu ir sandoriu. Vienas iš sutartinio turto administravimo atvejų yra nustatytas LR CK 6.757 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią pavedimo sutartimi įgaliotojas gali pavesti įgaliotiniui atlikti teisinius veiksmus, susijusius inter alia su įgaliotojo turto administravimu. Pagal ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalį kreditorių susirinkimas įgalioja kreditorių susirinkimo pirmininką įmonės vardu sudaryti su administratoriumi pavedimo sutartį. Teisėjų kolegija sistemiškai vertindama šias nuostatas konstatuoja, kad tarp įmonės administratoriaus ir įmonės susiklosto sutartiniai pavedimo administruoti nemokios įmonės turtą teisiniai santykiai, kurių pagrindas yra pavedimo sutartis. Nors pavedimo sutartis sudaroma kiek vėliau nei paskiriamas administratorius, šios sutarties teisiniai padariniai taikomi ex tunc, t.y. nuo pat teismo nutarties skirti teismo administratorių įsiteisėjimo dienos“*[111]. Todėl, nors bankroto administratorių skiria teismas, tačiau kai su juo yra pasirašoma pavedimo sutartis, administratorius veikia ne teismo nutarties, o sutarties pagrindu. Vis dėlto, įžvelgtini tam tikri skirtumai tarp bankroto administratoriaus skyrimo sutartimi ir sutartinio kito asmens turto administravimo. Sutartinis administravimas atsiranda tada, kai turto savininkas laisva valia, savo noru sutinka, kad kitas asmuo valdytų, naudotų ir disponuotų jam priklausančiu turtu (administruotų) ir suteikia kitam asmeniui tokius įgaliojimus sudarydamas sandorį. Administravimo bankroto procese metu administratorių parenka ir paskiria teismas ir ne visada administratoriaus kandidatūra gali būti priimtina turto savininkui ar kreditoriams, todėl suinteresuoti asmenys turi teisę tokią teismo nutartį skųsti. Tačiau *„paprastai pirmosios instancijos teismo nutarties dalis, kuria paskirtas bankrutuojančios įmonės administratorius, gali būti naikinama tik tuo atveju, jei paskirtas administratorius neatitinka Įmonių bankroto įstatymo nustatytų reikalavimų“*[112]. Įsiteisėjus teismo nutarčiai, kuria paskiriamas bankroto administratorius, kreditorių susirinkimas yra įpareigotas pasirašyti pavedimo sutartį su administratoriumi nepaisant to, kad nepritaria jo paskyrimui[113]. Taigi sutartiniu bankroto administravimo nustatymo atveju nėra būtina šalių laisva valia sudarant sutartį, kaip yra sutartinio kito asmens turto administravimo metu. Bankroto procese, kaip buvo minėta anksčiau,

[111] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 11 d. nutartis UAB „Antkona” bankroto byloje, Nr. 3K-3-568/2012.

[112] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje VĮ „Oro navigacija“ v. AB „FyLAL- Lithuanian Airlines“, Nr. 2-468/2009.

[113] Bankroto administravimo metu, nors sutartis yra sudaromo turto savininko-bankrutuojančios įmonės vardu, tačiau jo vardu veikia įmonės kreditoriai, kurie savaime suprantama labiausiai siekia užtikrinti savo, o ne skolininko interesus. Taip yra todėl, kad bankroto proceso paskirtis yra pirmiausia užtikrinti bankrutuojančios įmonės kreditorių interesus, o bankrutuojančios įmonės vadovai laikytini nesugebančiais tinkamai valdyti įmonės vien todėl, kad įmonės veikla privedė iki bankroto.

yra taikomas pakankamai imperatyvus teisinio reguliavimo modelis, kas pabrėžia administravimo bankroto procese išskirtinumą ir svarbą.

Visiškai kitokia situacija yra tuomet, kai su bankroto administratoriumi pavedimo sutartis nesudaroma. ĮBĮ 13^1 straipsnio 4 dalyje numatyta, jog supaprastinto bankroto proceso metu pavedimo sutartis su administratoriumi nesudaroma, o įsiteisėjusi nutartis taikyti įmonei supaprastintą bankroto procesą yra pagrindas administratoriui atlikti įmonės bankroto procedūras. Kadangi šiuo atveju nėra sutarties, kuri apibrėžia administratoriaus teises ir pareigas, jos yra nustatomos teismo nutartimi ir įstatymais. Taigi nors tiek įprasto, tiek supaprastinto bankroto metu administratorius yra paskiriamas teismo nutartimi, jos reikšmė nėra vienoda.

Pirmuoju atveju teismo nutartis yra tik formalus administratoriaus kandidatūros atrinkimas, o administravimo nustatymo pagrindu yra laikoma tarp įmonės skolininkės ir administratoriaus sudaroma pavedimo sutartis. Antruoju atveju teismo nutartimi ne tik formaliai yra paskiriamas bankroto administratorius, tačiau tai yra ir bankroto administravimo nustatymo pagrindas, suteikiantis administratoriui įgaliojimus veikti. Susidaro situacija, kai tokio paties pobūdžio teismo nutartis, sureguliuojanti tokius pat teisinius santykius dėl administratoriaus skyrimo, turi ne vienodą reikšmę bankroto procese. Tokia situacija nelaikytina gera, todėl siūlytina siekti vienodai reguliuoti tapačius teisinius santykius. Kadangi net ir įprasto bankroto proceso metu teismui paskyrus bankroto administratorių, kreditorių susirikimas neturi teisės atsisakyti su juo sudaryti pavedimo sutartį, iš esmės galima laikyti, kad svarbiausi administratoriaus skyrimo klausimai išsprendžiami jau teismo nutartimi. Todėl pavedimo sutarties sudarymo reikalingumas teisminiame bankroto procese yra apskritai abejotinas. Visus administratoriaus skyrimo klausimus išsprendžiant teismo nutartimi, papildomai nesudarant pavedimo sutarties, būtų suvienodinta teismo nutarčių įprastame ir supaprastintame bankroto procese reikšmė. Taip pat būtų išvengta sutarties esmės pažeidimo. Esant galiojančiam teisiniam reglamentavimui, sudarant pavedimo sutartį su administratoriumi teisminio bankroto proceso metu, nesant abiejų šalių savanoriškumo yra paneigiamas vienas svarbiausių sutartinio reguliavimo principų- šalių savanoriškas susitarimas tam tikru būdu sureguliuoti tarpusavio santykius. Be to, atsižvelgiant į bankroto administravimo svarbą, toks imperatyvus administratoriaus paskyrimo reglamentavimas būtų pateisinamas.

Panašių problemų nekyla kai bankroto administravimas yra vykdomas ne teismo tvarka. Tokiu atveju bankroto administratorių, vadovaujantis ĮBĮ skiria kreditorių susirinkimas (ĮBĮ 13 str. 2 d.). Tai reiškia, jog bankroto administratoriumi yra skiriamas kreditorių palaikomas asmuo. Kreditorių susirinkimas šiuo atveju savo noru ir iniciatyva sudaro su administratoriumi pavedimo sutartį, t.y. tas pats subjektas nusprendžia dėl bankroto administratoriaus kandidatūros ir pasirašo

su juo sutartį. Šiuo atveju galima drąsiai teigti, jog neteisminio bankroto proceso metu bankroto administravimas yra nustatomas sutartiniu pagrindu.

Taigi administravimas bankroto procese gali būti nustatomas ne keturiais pagrindais, kaip kito asmens turto administravimo atveju, o tik dviem:

- Teismo nutartimi;
- Sutartimi.

Jau anksčiau buvo išsiaiškinta, kad bankroto administravimo santykiams nėra būdingi fiduciariniai teisiniai santykiai, todėl bankroto administratorius gali veikti ir be turto savininko sutikimo. Pagrįstai kyla klausimas ar administratorius gali veikti be oficialaus paskyrimo. Kito asmens turto administravimo atveju sandoris dėl turto administravimo gali būti sudaromas ir konkliudentiniais veiksmais (LR CK 1.71 str. 2 d.). Taip pat asmuo gali imtis kito asmens reikalų (turto) tvarkymo ir be jokio pavedimo, ir jo veiklai *mutatis mutandis* taikomas kito asmens turto administravimo teisinis reguliavimas. Bankroto administravimo atveju, administratorius įgaliojimus veikti gauna tik jį paskyrus, todėl nesant oficialaus bankroto administratoriaus paskyrimo t.y. teismo nutarties teisminio bankroto proceso metu arba kreditorių susirinkimo nutarimo neteisminio bankroto proceso metu, administratorius neturi teisės veikti ir negali vykdyti jokių administravimo veiksmų. Bankroto proceso metu suteikus galimybę bankroto administratoriams be paskyrimo imtis turto administravimo veiksmų, atsirastų galimybė piktnaudžiauti šia pozicija ir būtų paneigta bankroto administravimo paskirtis.

Apibendrinant galima pasakyti, jog bankroto administravimo teisinių santykių dalyviai nuolat sąveikauja atlikdami įvairias administravimo funkcijas. Jų tarpusavio santykiai ne retai lemia ir bankroto administravimo efektyvumą, ekonomiškumą ir spartą. Šiuo metu Lietuvoje galiojantis bankroto teisinis reglamentavimas aiškiai neapibrėžia bankroto administravimo teisinių santykių subjektų tarpusavio santykių, todėl praktikoje atliekant bankroto administravimo veiksmus dėl to kyla ne mažai problemų. Pagrindinės problemos gali būti išspręstos praplėtus teismo įgaliojimus prižiūrėti bankroto administratoriaus veiklą t.y. ĮBĮ nustačius, kad bankroto administratoriaus ataskaitą tvirtina iš karto teismas, o ne kreditorių susirinkimas ir teismui suteikus teisę *ex officio* tikrinti administratoriaus veiklos teisėtumą, bei ĮBĮ nustačius vieningą bankroto administratoriaus įgaliojimų suteikimo pagrindą- teismo nutartį.

4. NETINKAMO BANKROTO ADMINISTRAVIMO PASEKMĖS IR ATSAKOMYBĖ UŽ NETINKAMO ADMINISTRAVIMO VEIKSMUS

Bankroto administratorius, skolininkas, kreditoriai, teismas atlikdami bankroto administravimo procedūras ne visada gali priimti tinkamiausius sprendimus ar išvengti klaidų. Taip pat pasitaiko atvejų kai bankroto administravimo veiksmai yra atliekami aplaidžiai, nesąžiningai ar neteisėtai. Tai lemia bankroto administravimo neefektyvumą, netinkamumą, neskaidrumą, todėl netinkamo bankroto administravimo problematikos analizė yra itin svarbi siekiant užtikrinti sąžiningą, efektyvų bankroto administravimą ir identifikuoti netinkamo administravimo atvejus.

Netinkamas bankroto administravimas gali sukelti neigiamus padarinius daugeliui bankroto administravimo subjektų. Kreditorių reikalavimų patenkinimas yra vienas prioritetinių bankroto administravimo tikslų, kurio užtikrinimui yra atliekama daugybė administravimo veiksmų, todėl dažnai netinkamas administravimas pažeidžia būtent šių subjektų interesus. Dėl nepatyrimo, klaidos, aplaidumo ar nesąžiningų ketinimų skolininko turtas gali būti realizuotas už ženkliai mažesnę nei rinkos kaina, dėl ko bankrutuojančios įmonės turto masė bus mažesnė ir įmonės turto gali nepakakti kreditorių reikalavimų patenkinimui. Administratorius taip pat gali neužtikrinti bankrutuojančios įmonės turto apsaugos ir turtas gali būti prarastas, gali nuspręsti tęsti įmonės komercinę veiklą, kuri gali paaiškėti esanti nuostolinga, nepagrįstai neginčyti įmonės sudarytų nuostolingų sandorių ir t.t. Teismas savo ruožtu gali neatstatydinti savo pareigų tinkamai nevykdančio administratoriaus ar nepanaikinti neteisėto kreditorių susirinkimo sprendimo, kas gali padidinti kreditorių nuostolius. Visi šie ir panašus netinkami administravimo veiksmai lemia bankrutuojančios įmonės turto sumažėjimą arba įsiskolinimų padidėjimą, kas mažina kreditorių galimybę patenkinti reikalavimus iš bankrutuojančios įmonės turto. Netinkamu bankroto administravimu gali būti pažeidžiami ir skolininko t.y. bankrutuojančios įmonės interesai. Visais tais atvejais kai netinkamas ar neteisėtas bankroto administravimas sumažina bankrutuojančios įmonės turtą, nukenčia ne tik kreditoriai, bet ir pati bankrutuojanti įmonė, kadangi sumažėja ir tikimybė, jog atsiskaičius su kreditoriais įmonei dar liks turto. Taip pat galimi atvejai kai kreditoriams neteisėtai ar ne pagal nustatytą tvarką yra perduodamas įmonės turtas, dėl ko įmonė taip pat patiria žalą. Vienas iš dažniau pasitaikančių netinkamos administravimo pavyzdžių- nepagrįstai didelės administravimo išlaidos. Permokant už administravimo veiksmų atlikimą yra pažeidžiami tiek kreditorių tiek ir bankrutuojančios įmonės interesai. Netinkamas administravimas apima ir tuos atvejus kai nevykdoma ar netinkamai vykdoma pareiga kreiptis į Garantinį fondą dėl išmokų darbuotojams ar į Žemės ūkio ministeriją

dėl lėšų už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją ar netinkamai vykdoma bankroto išviešinimo funkcija. Tokiais atvejais taip pat yra pažeidžiamas ir viešasis interesas. Taigi, netinkamai vykdant bankroto administravimo procedūras gali kilti įvairių neigiamų padarinių skirtingiems bankroto administravimo subjektams. Bankroto administravimą sudaro daugelio subjektų veiksmai, kuriais yra siekiama patenkinti įvairių administravimo subjektų interesus. Kadangi derinant skirtingų subjektų interesus ne retai yra būtina atsisakyti dalies vienų ar kitų subjektų interesų apsaugos, kai neapdairiais ar nesąžiningais veiksmais yra padaroma žalos kuriam nors bankroto administravimo subjektui, yra sunku nustatyti kada šio subjekto interesai yra ribojami teisėtai, o kada susiduriama su netinkamu administravimu. Būtent todėl ypač aktualus tampa administravimo vertinimas ir netinkamo administravimo nustatymas.

Didžiąja dalimi sėkmingas bankroto administravimas priklauso nuo bankroto administratoriaus veiksmų, kadangi tai yra pagrindinis subjektas, atliekantis daugiausia bankroto administravimo funkcijų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad „*Administravimo paslaugų teikimas bankrutuojančiai įmonei yra verslo rūšis, kurio pasirinkimo teisę garantuoja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnis"*[114]. Taigi, vadovaujantis suformuota teismų praktika, bankroto administravimas yra verslo rūšis, o administratoriaus, kaip verslininko tikslas yra pelno siekimas. Nors ir būdamas verslo subjektu, administratorius atlieka labai svarbias funkcijas, todėl teismų praktikoje yra laikomasis pozicijos, jog administratoriaus darbas ir bankroto procese atsirandantys teisiniai santykiai būtų grindžiami veiklos skaidrumo, sąžiningumo, objektyvumo, moralumo ir nešališkumo standartais[115]. Vis dėlto, praktikoje vykdant bankroto administravimą ne visada pavyksta užtikrinti nešališkumą ir pasitaiko atvejų, kai bankroto administratorius dėl vienokių ar kitokių priežasčių proteguoja konkrečių bankroto administravimo subjektų interesus. Štai Rusijos teisės mokslininkas V.S. Teruškin teigia, jog „atsitiktinių administratorių"[116], kurie bankroto administravimo metu neatstovauja jokių konkrečių asmenų ir yra nešališki, praktikoje pasitaiko retai[117]. Būtent siekiant užkirsti kelią

[114] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2000 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje VSDFV Vilniaus skyrius v. AB „Žaliakalnio autotransportas", Nr. 3K-3-978/2000; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2000 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Šveicarijos įmonė SBI „Spectra Management AG" v. UAB DK "Vicura", Nr. 3K-3-1380/2000; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2001 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje R. Andriukaitis v. AB „Kauno autoservisas", Nr. 3K-3-13/2001.

[115] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje dėl Klaipėdos apygardos teismo 2011 gegužės 30 d. nutarties UAB „Čiukuras" bankroto byloje, Nr. 2-2099/2011.

[116] V. S. Teruškin bankroto administratorius skirsto į „atsitiktinius" , kurie neatstovauja konkrečių asmenų interesų ir yra nešališki; atstovaujančius konkurentų interesus; atstovaujančius asmenis, siekiančių pakeisti įmonės valdymo organus; atstovaujančius asmenis, siekiančius pasisavinti įmonės turtą. Plačiau žr. В.С. Терушкин. Участник и интересанты процессов банкротства // Комментарий к закону "О несостоятельности (банкротстве)". Спб.: Петролис, 1998.

[117] Pagal: Телюкина М. В. Основы конкурсного права. Москва: Вольтерс Клувер, 2004. P. 228. Cit. В.С. Терушкин. Участник и интересанты процессов банкротства // Комментарий к закону "О несостоятельности (банкротстве)". Спб.: Петролис, 1998. P. 102

nesąžiningam ar aplaidžiam bankroto administravimui bankroto teisinis reguliavimas įtvirtina įvairiapusišką bankroto administratoriaus veiklos priežiūros mechanizmą. Iš esmės bankroto administratoriaus vykdomo administravimo tinkamumą prižiūri trys pagrindiniai subjektai:

1. Bankrutuojančios įmonės kreditoriai;
2. Bankroto bylą nagrinėjantis teismas;
3. Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos.

ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 20 punkte nurodyta, jog administratorius vykdo teismo ir kreditorių susirinkimo sprendimus. Kreditoriams (kreditorių susirinkimui) tenka ir pareiga vertinti bankroto administratoriaus veiksmus. Administratorius atlikęs jam įstatymo ir kreditorių pavestas funkcijas privalo pateikti kreditorių susirikimui savo veiklos ataskaitą (ĮBĮ 23 str. 1 d. 4 p.). Kreditoriai šią ataskaitą turi teisę patvirtinti arba atsisakyti tvirtinti. Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad *„administratoriaus ataskaitos patvirtinimas reiškia kreditorių pritarimą administratoriaus veiklai ar jo veiklos daliai, už kurią tvirtinama ataskaita“*[118]. Tai reiškia, kad kreditorių susirinkimas turi teisę vertinti atliktus bankroto administravimo veiksmus ir jei jie yra netinkami, netvirtinti administratoriaus ataskaitos. Kreditoriams suteikta teisė prižiūrėti bankroto administratoriaus veiksmus visu bankroto administravimo metu. Kreditorius, kuris mano, kad bankroto administravimo veiksmai yra atliekami netinkamai, gali administratoriaus atliktus veiksmus skųsti kreditorių susirinkimui (ĮBĮ 23 str. 3 p.). Kreditorių susirinkimas, manydamas, jog administratorius netinkamai vykdo jam pavestas administravimo funkcijas (pavyzdžiui būdami nepatenkinti bankroto administratoriaus veiklos ataskaita[119]), taip pat turi teisę kreiptis į teismą dėl administratoriaus pakeitimo (ĮBĮ 23 str. 13 p.).

Kai bankroto procedūros yra vykdomos teismine tvarka, bankroto administratorius veiksmus turi teisę vertinti ir bankroto bylą nagrinėjantis teismas. Dėl bankroto teisinių santykių svarbos teismas bankroto bylose privalo būti aktyvus ir prižiūrėti bankroto proceso eigą ir teisėtumą. Teismas turi teisę *ex officio* tikrinti ir tuos administravimo veiksmus, kuriems priekaištų neturėjo kreditorių susirinkimas. Taip pat, tais atvejais kai kreditorių susirinkimas nepatvirtina bankroto administratoriaus veiklos ataskaitos, ją peržiūrėti ir tvirtinti turi teisę teismas (ĮBĮ 23 str. 1 d. 4 p.). Jeigu teismo manymu bankroto administratorius netinkamai atlieka bankroto administravimą, jam yra suteikta teisė atstatydinti bankroto administratorių. Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad „*neatsitiktinai teismas yra vienas iš subjektų galinčių kelti klausimą dėl bankroto administratoriaus tinkamumo vykdyti pavestas funkcijas. Įstatymas neriboja teismo teisės bet kurioje bankroto procedūros stadijoje kelti ir spręsti klausimą dėl bankroto*

[118] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. gegužės mėn. 6 d. nutartis civilinėje byloje BAB „Vilniaus pirmosios autotransporto įmonės“ v. UAB „Vermosa“, Nr. 3K-3-234/2011// Teismų praktika. 2011, Nr. 35.

[119] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinio bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje AB „Swedbank“ v. BUAB „Kalstas“, Nr. 2-1522/2010.

administratoriaus tinkamumo vykdyti pavestas funkcijas, o faktinis pagrindas tam galėtų būti ir atskiro kreditoriaus teismui pateikta informacija. <...>Bankroto bylą nagrinėjantis teismas, turėdamas duomenų, leidžiančių pagrįstai abejoti administratoriaus pareigų tinkamu vykdymu, vadovaudamasis ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalimi, gali ratio legis (pagal įstatymą) svarstyti klausimą dėl administratoriaus atstatydinimo"[120]. Tiesa, teismas turi teisę nušalinti administratorių tik turėdamas pakankamai informacijos ir įrodymų, kad jis netinkamai atlieka savo funkcijas, nevykdo ĮBĮ nustatytų pareigų[121].

Dar vienas subjektas, kuriam yra suteikta teisė vertinti ir kontroliuoti bankroto administratoriaus veiksmus, yra Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos (toliau- ĮBVD). Bankroto administratorius, vadovaujantis ĮBĮ, privalo ĮBVD pateikti informaciją apie vykdomus ir įvykdytus administravimo veiksmus ir bankroto eigą, todėl ĮBVD gali nuolat stebėti administratoriaus veiklą. ĮBVD taip pat atlieka planinius ir neplaninius bankroto administratorių veiklos patikrinimus[122], kurie leidžia identifikuoti netinkamo administravimo atvejus. Pažymėtina, kad ĮBVD gali atlikti bankroto administratoriaus atliktų veiksmų patikrinimą pagal bet kurių subjektų skundą, ar kitokį informacijos pateikimą.

ĮBĮ 23 straipsnis suteikia kreditorių susirinkimui teisę spręsti daugelį bankroto administravimo klausimų. Netinkamų ir neteisėtų kreditorių susirikimo sprendimų įgyvendinimas yra dar vienas netinkamo bankroto administravimo pavyzdys, o vykdant tokius sprendimus gali būti padaryta žalos kitiems bankroto administravimo subjektams, todėl labai svarbus yra ir kreditorių susirinkimų nutarimų vertinimas. ĮBĮ yra numatyta, kad bankroto administratorius vykdo teismo ir kreditorių susirinkimų sprendimus (ĮBĮ 11 str. 5 d. 20 p.) ĮBĮ nėra numatyta administratoriaus teisė ginčyti ar atsisakyti vykdyti kreditorių susirinkimų sprendimus, todėl tokiu atveju vadovaujantis teisiniu reguliavimu nėra aišku kaip elgtis su akivaizdžiai neteisėtais kreditorių susirinkimų sprendimais. Šis teisinio reglamentavimo nepakankamumas yra ištaisytas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, kuris yra pažymėjęs, kad *„ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 20 punkto nuostata, kuria administratoriui pavedama vykdyti teismo ir (ar) kreditorių susirinkimo bei komiteto sprendimus, negali būti aiškinama taip, kad administratorius yra besąlygiškai saistomas nutarimų net tada, kai jie pažeidžia teisės normas, kitų kreditorių (likusių mažumoje) ar skolininko teises. Nors ĮBĮ 24 straipsnio 5 dalies nuostatoje*

[120] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl LAB „Lietuvos farmacija" bankroto administratoriaus pakeitimo, Nr. 2-108/2007, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje dėl administratoriaus nušalinimo dailiosios keramikos akcinės bendrovės „Jiesia" bankroto byloje, Nr. 2-693/2007, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje pagal trečiojo asmens (kreditoriaus) uždarosios akcinės bendrovės „ FF lizingas" atskiruosius skundus, Nr. 2-67/2009.

[121] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-72/2006.

[122] Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 4-299 „Dėl bankroto administratorių veiklos priežiūros taisyklių patvirtinimo" // Valstybės žinios. 2012, Nr.41-2012.

nesuformuluota teisės administratoriui skųsti teismui kreditorių susirinkimo (nutarimo) sprendimus, tačiau tai kyla iš administratoriaus, kaip specialaus bankroto teisės subjekto, turinčio specialią įstatymo jam suteiktą kompetenciją, teisinės padėties“[123]. Kitoje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra papildęs, kad „*bankroto administratorius, būdamas atsakingas už bankroto procedūrų teisėtumą ir gindamas visų kreditorių ar jų dalies arba bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės interesus, privalo kreditorių susirinkimo (komiteto) nutarimus vertinti teisės normų aspektu ir kreiptis į bankrotą nagrinėjantį teismą dėl įstatymo reikalavimų neatitinkančių nutarimų panaikinimo“*[124]. Vadovaujantis teismų suformuota praktika, bankroto administratoriui yra suteikiama teisė vertinti kreditorių susirinkimo sprendimus ir nustačius, jog jie gali prieštarauti teisiniam reguliavimui, kreiptis dėl jų panaikinimo. Pažymėtina, kad kreditorių susirinkimo sprendimus esant pagrindui *ipso iure* turi teisę vertinti ir bankroto bylą nagrinėjantis teismas[125]. Taigi bankroto administratoriui ir teismui yra sutekta teisė ir pareiga nustatyti netinkamo administravimo atvejus, kurie kyla dėl kreditorių veiksmų.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, bankroto bylose teismui tenka spręsti ir nemažai administracinio – organizacinio pobūdžio klausimų, tokių kaip laikinų administravimo išlaidų nustatymas, disponavimo turtu apribojimų nustatymas ir pan., kas iš esmės laikytina bankroto administravimu. Teismas spręsdamas tiek teisinio, tiek administracinio pobūdžio klausimus iki bankroto bylos pabaigos, priima nutartis. Nutartimis jis išsprendžia tokius klausimus kaip bankroto bylos iškėlimas, administratoriaus paskyrimas, administravimo išlaidų patvirtinimas, kreditorių reikalavimų patvirtinimas, kreditorių susirinkimų panaikinimas ir t.t. Vadovaujantis bendrosiomis civilinio proceso taisyklėmis, visos nutartys, kurios užkertą kelią tolimesniam bylos nagrinėjimui gali būti skundžiamos aukštesnės instancijos teismui (LR CPK 334 str.). Ta pati taisyklė su tam tikrais specifiniais elementais, galioja ir bankroto bylų atžvilgiu, todėl dėl visų nutarčių, kurios riboja galimybę vienam ar kitam subjektui ginti savo teises (pvz. dėl administratoriaus skyrimo, dėl administravimo išlaidų nustatymo, dėl kreditorių reikalavimų patvirtinimo ir pan.) gali būti duodamas atskirasis skundas. Toks teisinis reguliavimas yra visiškai pagrįstas ir suprantamas. Negalima pamiršti, kad nepaisant to, kad teismas tam tikrais atvejais imasi ir bankroto administravimo veiksmų, vis dėlto, pagrindinė jo funkcija yra jurisdikcinė, todėl ir jo priimti sprendimai gali būti peržiūrėti tik aukštesnės instancijos teismo.

[123]Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. gruodžio 7 d. nutartis UAB „Baltic retail“ bankroto byloje, Nr. 3K-3-650/2005.
[124] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. gruodžio mėn. 13 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Pakrijas“ v. UAB „Bankroto administravimo paslaugos“ ir kt., Nr. 3K-3-508/2010 // Teismų praktika. 2010. Nr. 35.
[125] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje dėl kreditorių susirinkimo nutarimo panaikinimo, bankrutavusios uždarosios akcinės bendrovės „Katranga“ bankroto byloje, Nr. 2-318/2009.

Pažymėtina, kad teismas yra laikomas nepriklausomu ir nešališku arbitru nagrinėjančiu bankroto bylą, galinčiu vykdyti teisingumą, todėl teismo priimtiems sprendimams patikrinti negali būti taikomas joks neteisminis vertinimo mechanizmas, kaip administratoriaus ar kreditorių veiksmų atžvilgiu, nes jis galėtų pažeisti teismų nepriklausomumo principą. Nepaisant to, bankroto bylą nagrinėjančio teismo nutartis galima skųsti instancine tvarka, todėl teismo priimti sprendimai taip pat gali būti peržiūrėti.

Bankroto administravimo efektyvumui ir sklandumui įtakos gali turėti ir skolininkas t.y. bankrutuojanti įmonė. Jai ĮBĮ yra nustatyta įvairaus pobūdžio pareigų. Bankrutuojančios įmonės veiklos laisvė yra ribota, o daugelį administravimo veiksmų jos vardu yra įgaliotas atlikti bankroto administratorius, todėl administravimas iš skolininko pusės gali būti įtakotas tik skolininko vadovų ar darbuotojų aiškiai įtvirtintų pareigų (pvz. perduoti turtą ar suteikti informaciją) nevykdymu. Kadangi tokie pažeidimai yra aiškūs, o bankroto administratoriui yra paskirta pareiga rūpinti sklandžiu bankroto administravimu, jis ir turi teisę kreiptis į teismą dėl tokių pažeidimų.

Kaip matyti, ĮBĮ ir teismų praktikos yra įtvirtintas gana visapusiškas bankroto administravimo vertinimo mechanizmas, padedantis identifikuoti netinkamo administravimo atvejus bei trukdymą administravimui, sukeltus tiek administratoriaus, tiek teismo, tiek kreditorių ar skolininko pareigų netinkamo vykdymo. Vis dėlto, nepaisant to, praktikoje neretai pasitaiko netinkamo administravimo atvejų, kurie padaro žalos įvairiems asmenims, todėl teisės aktuose yra įtvirtinta ir atsakomybė už netinkamo administravimo veiksmus. Pažymėtina, kad atsakomybė už netinkamą administravimą gali kilti tik tiems subjektams, kurie vykdo bankroto administravimą.

ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalyje įtvirtinta bankroto administratoriaus pareiga atlyginti žalą, padarytą dėl jo ar jo įgaliotų asmenų pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo t.y. atsakomybė už netinkamą administravimą. ĮBĮ bankroto administratoriaus atsakomybės nedetalizuoja, todėl administratoriui turėtų būti taikoma bendroji civilinė atsakomybė. Civilinė atsakomybė gali būti sutartinė arba deliktinė (LR CK 6.245 str.). Teismui paskyrus bankroto administratorių, kreditorių susirinkimo pirmininkas pasirašo su administratoriumi pavedimo sutartį (ĮBĮ 11 str. 7 d.), todėl tarp šalių susiklosto sutartiniai teisiniai santykiai. Administratoriui neįvykdžius arba netinkamai įvykdžius sutartyje nustatytas jo pareigas, jam kyla sutartinė civilinė atsakomybė, kurios pagrindu iš administratoriaus gali būti reikalaujama netesybų ir (ar) nuostolių atlyginimo. Tačiau ne visos bankroto administratoriaus pareigos gali būti nustatytos pavedimo sutartyje. Administratorius savo veikloje taip pat turi laikytis teisės aktų ir bendrųjų teisės principų reikalavimų, todėl tais atvejais, kai tam tikra administratoriaus pareiga nėra aptarta pavedimo sutartyje, bet išplaukia iš teisinio reguliavimo, už jos nevykdymą administratoriui kyla deliktinė

civilinė atsakomybė. Tokiu atveju, administratoriaus gali būti reikalaujama atlyginti padarytus nuostolius. Pažymėtina ir tai, jog kaip buvo minėta anksčiau, ne visais atvejais su administratoriumi yra sudaroma pavedimo sutartis (pvz. supaprastinto bankroto proceso metu), todėl tais atvejais administratoriui gali kilti tik deliktinė civilinė atsakomybė. Susidaro situacija, kai vienu atveju kreditoriams yra suteikiama galimybė už netinkamą administravimą reikalauti ir netesybų ir nuostolių atlyginimo, kitu atveju tik nuostolių atlyginimo, todėl kreditoriai atsiduria nelygiavertėje padėtyje. Todėl šiuo atžvilgiu yra susiduriama su nepakankamu teisiniu reglamentavimu ir visiems kreditoriams turėtų būti suteiktos vienodos interesų užtikrinimo teisės.

Bankroto administratoriaus civilinė atsakomybė priskirtina profesinės civilinės atsakomybės kategorijai, todėl sprendžiant dėl bankroto administratoriaus civilinės atsakomybės ir veiksmų teisėtumo, būtina atsižvelgti į profesinį administratoriaus veiklos pobūdį bei profesinius standartus[126]. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad *„Administratorius yra savo srities profesionalas, kuriam teisės aktų nustatyti specialūs kvalifikaciniai reikalavimai, taikomi aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai, jį saisto specialios etikos taisyklės ir bendrieji teisės principai. Dėl to bankroto administratorius, atstovaudamas kreditoriui ir bankrutuojančios įmonės interesams, turi veikti itin sąžiningai, rūpestingai, atidžiai ir kvalifikuotai tam, kad bankroto procedūros būtų maksimaliai naudinga kreditoriams ir skolininkui (bankrutuojančiai įmonei)“*[127]. Tačiau nors bankroto administratoriui yra taikomi aukštesni elgesio ir atsakomybės standartai, tai savaime nereiškia, kad jis turės atlyginti bet kokią administravimu padarytą žalą. Kadangi bankroto administratoriui taikoma bendroji civilinė atsakomybė, ji gali kilti tik nustačius visas keturias civilinės atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį tarp neteisėtų veiksmų ir žalos, kaltę ir padarytą žalą. Taigi, kad bankroto administratoriui būtų taikoma civilinė atsakomybė turi būti įrodyta, kad administratorius atliko neteisėtus veiksmus t.y. nevykdė ar netinkamai vykdė jam pavestas pareigas, kad būtent šie jo veiksmai nulėmė žalos atsiradimą, kad buvo padaryta reali žala kreditoriams, skolininkui ar tretiesiems asmenims ir kad tokia žala buvo padaryta kaltais administratoriaus veiksmais t.y. tyčia ar dėl neatsargumo. Tiesa, teisme įrodžius pirmąsias tris nurodytas sąlygas, administratoriaus kaltė yra preziumuojama (LR CK 6.248 str.1 d.) ir įrodyti priešingai turi pats administratorius. Ne visada administratorius neteisėtus veiksmus atlieka tyčia. Dažniausiai pasitaiko atvejų, kai bankroto administratorius vykdydamas pareigas suklysta, neįsigilina į atliekamus veiksmus ar jam pritrūksta patirties ir tai lemia žalos, kurią

[126] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje pagal VĮ Valstybės turto fondas kasacinį skundą Nr. 3K-3-447/2011.

[127] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Pakrijas“ v. UAB „Bankroto administravimo paslaugos“ ir kt., bylos Nr. 3K-3-508/2010 // Teismų praktika. 2010. Nr. 35.

administratorius privalo atlyginti atsiradimą. Todėl, siekiant užtikrinti tam tikrą stabilumą ir garantijas tiek žalą patyrusiems asmenims, tiek pačiam bankroto administratoriui, bankroto administratoriai privaloma tvarka draudžiasi profesiniu civiliniu draudimu[128]. Toks draudimas apsaugo ne tik patį administratorių nuo galimų didelių nuostolių, bet ir garantuoja žalą patyrusiems asmenims, kad ji bent jau draudimo ribose bus atlyginta.

Bankroto administratoriui už netinkamą administravimą gali būti taikoma ir baudžiamoji ar administracinė atsakomybė, jei administratoriaus atlikti neteisėti veiksmai pažeidžia ir šių įstatymų saugomas vertybes. Administratoriui taip pat gali būti taikoma ir tam tikra drausminė atsakomybė. ĮBĮ 11^7 straipsnyje numatyta, jog administratoriui už netinkamą pareigų vykdymą gali būti skiriama nuobauda- įspėjimas arba viešas įspėjimas. ĮBVD atestacijos komisijoje atlikus tyrimą ir nustačius, kad administratorius netinkamai vykdo bankroto administravimą gali skirti administratoriui nuobaudą: įspėjimą, teisės teikti bankroto administravimo paslaugas atėmimą ar įpareigojimą perlaikyti bankroto administratoriaus egzaminą.

Kaip buvo minėta, netinkamą administravimą gali įtakoti ir kiti subjektai- kreditoriai, skolininkas ar tretieji asmenys (pvz. laiku neperduoti administratoriui dokumentų, priimti neteisėtus sprendimus kreditorių susirinkimuose ir pan.). Jeigu jų veiksmai atitinka civilinės atsakomybės taikymo sąlygas, už padarytą žalą jiems taip pat gali kilti deliktinė civilinė atsakomybė. Atsakomybė už trukdymą bankroto administravimui yra numatyta ĮBĮ. Lietuvos apeliacinis teismą yra patvirtinęs, jog „*įstatymų leidėjas nustato sankcijų taikymo galimybes asmenims, kurie trukdo operatyviai vykdyti bankroto procedūras*“[129]. ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 1 punkte yra numatyta, kad tuo atveju, jei įmonės vadovai per nustatytus terminus neperduoda bankrutuojančios įmonės turto ir dokumentų administratoriui, jam gali būti skirta bauda iki dešimties tūkstančių litų. Tokia pat bauda yra numatyta ir antstoliui nustatyta tvarka nepateikusiam vykdomųjų dokumentų (ĮBĮ 18 str.).

Kadangi teismas tam tikra apimtimi taip pat vykdo bankroto administravimą, gali pasitaikyti atvejų, kai teismas priima neteisingus bankroto administravimo sprendimus ir dėl to padaroma žala. Kadangi teismas yra nešališka, teisingumą vykdanti institucija, atsakomybės taikymas tokiu atveju pažeistų teismų nepriklausomumo principą, todėl atsakomybė jam negali kilti. Tačiau neįsiteisėjusios teismo nutartys gali būti skundžiamos instancine tvarka, todėl žalos gali būti išvengta neteisėtą teismo nutartį skundžiant aukštesnės instancijos teismui.

[128]Lietuvos Respublikos Ūkio ministro 2008 m. gruodžio 9 d. įsakymas Nr. 4-637 „Dėl administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 145-5839.
[129] Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo A. B. (A. B.) atskirąjį skundą, Nr. 2-1635/2013.

Apibendrinant pažymėtina, kad nors dėl netinkamo administravimo veiksmų gali kilti įvairių neigiamų padarinių kreditoriams, skolininkui ar tretiesiems asmenims, ĮBĮ ir teismų praktikos yra įtvirtintas pakankamai įvairiapusiškas bankroto administravimo vertinimo mechanizmas, kuris padeda identifikuoti netinkamo administravimo atvejus tiek administratoriaus, tiek kitų administravimo subjektų veikloje. Teisės aktai taip pat įtvirtina įvairių formų atsakomybę už neteisėtus veiksmus, kas leidžia efektyviai nubausti ar sudrausminti kaltus asmenis, o žalą patyrusiems subjektams suteikia galimybę reikalauti žalos atlyginimo. Pažymėtina, kad teismas tam tikra apimtimi taip pat vykdo bankroto administravimą, todėl gali pasitaikyti atvejų, kai dėl to padaroma žala. Kadangi teismas yra nešališka teisingumą vykdanti institucija, atsakomybės taikymas tokiu atveju pažeistų teismų nepriklausomumo principą, todėl atsakomybė jam negali kilti.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Darbo pradžioje iškelta hipotezė, kad bankroto administravimo paskirtis sutampa su viso bankroto proceso paskirtimi, pasitvirtino.

Atsižvelgiant į atliktą Lietuvos ir užsienio valstybių teisės doktrinos bei teismų praktikos analizę, pateikiamos išvados ir pasiūlymai:

1. Nei Lietuvos nei kitų aptartų valstybių teisės aktai *expressis verbis* nepateikia bankroto administravimo apibrėžimo. Bankroto administravimas tiksliai ir konkrečiai neapibrėžiamas ir teisės doktrinoje. Tokia pozicija yra pasirinkta ne atsitiktinai. Bankroto administravimą sudaro bankroto administravimo teisinių santykių subjektų funkcijos, teisės ir pareigos, įgyvendinamos bankroto procese. Suformulavus konkretų bankroto administravimo apibrėžimą gali nutikti taip, jog tam tikros teisės ir/ar pareigos nepateks į apibrėžimą ir negalės būti įgyvendintos vien todėl, kad bankroto proceso dalyvis bus sukaustytas formalaus apibrėžimo.

2. Bankroto administratorius *de iure* veikia kaip turto administratorius visiško administravimo atveju. Šie institutai gali būti atribojami analizuojant naudos gavėjus: kito asmens turto administravimo atveju pagal tai, kokiam tikslui jis skiriamas, galima nustatyti vieną konkretų naudos gavėją ar jų grupę, tuo tarpu bankroto administravimo atveju, dėl jo specifikos, vieno naudos gavėjo ar jų grupės nustatyti negalima. Bankroto administratorius užtikrina tiek kreditorių, tiek turto savininko interesus.

3. Nors bankroto administratoriui ĮBĮ ir teismų praktikoje yra garantuojamas jo pagrindinio intereso- atlyginimo už paslaugas užtikrinimas, tačiau administratoriaus atlygio dydis kelia daug diskusijų tiek teoriniame tiek praktiniame lygmenyje. Nesant aiškių gairių, kriterijų ar tarifų atlyginimams už bankroto administravimo paslaugas, yra labai sunku nustatyti teisingą ir proporcingą atlyginimą bankroto administratoriams.

4. ĮBĮ įtvirtintų bankroto administratoriaus teisių ir pareigų analizė leidžia daryti išvadą, kad bankroto administravimo *raison d'être* yra kreditorių reikalavimų patenkinimas nepažeidžiant bankrutuojančios įmonės interesų, todėl tai suponuoja bankroto administravimo ir bankroto proceso tikslų sutaptį. Atsižvelgiant į tai, jog bankroto administravimo ir bankroto proceso tikslai sutampa, administravimas yra laikytinas pagrindiniu ir svarbiausiu bankroto proceso elementu.

5. Bankroto administravimo teisinių santykių dalyviai nuolat sąveikauja atlikdami įvairias administravimo funkcijas. Jų tarpusavio santykiai ne retai lemia ir bankroto administravimo efektyvumą, ekonomiškumą ir spartą. Šiuo metu Lietuvoje galiojantis bankroto teisinis reglamentavimas aiškiai neapibrėžia bankroto administravimo teisinių santykių subjektų:

kreditorių ir administratoriaus tarpusavio santykių, todėl praktikoje atliekant bankroto administravimo veiksmus dėl to kyla ne mažai problemų. Daugiausia neaiškumo kelia bankroto administratoriaus teisinė padėtis, kadangi nėra aiškiai apibrėžta nei jo subordinacija nei atskaitingumas. Teisinis reglamentavimas suponuoja administratoriaus atskaitingumą kreditorių susirinkimui, tačiau tai yra nesuderinama su administratoriaus pareiga užtikrinti ne tik visų kreditorių, bet ir skolininko interesus.

6. Bankroto administratorius vykdydamas bankroto administravimą neprivalo turėti tiek skolininko, tiek kreditorių pasitikėjimo, todėl fiduciariniai teisiniai santykiai nėra būtinas bankroto administravimo elementas. Atsižvelgiant į tai, bankroto administravimas negali būti laikomas atstovavimu, o siekiant tinkamai ir sąžiningai užtikrinti abiejų šalių interesus, bankroto administratorius netūrėtų būti lojalus nei vienai šaliai.

7. Teismo vaidmuo bankroto bylose yra dvilypis. Teismas bankroto bylose vykdo ir jurisdikcinę ir administracinio pobūdžio veiklą, užtikrinančią vienų, ar kitų bankroto administravimo teisinių santykių subjektų interesus. Todėl teismas tam tikra prasme laikytinas bankroto administravimo subjektu. Toks teismo vaidmuo leidžia įgyvendinti administravimo bankroto procese paskirtį, o teismui suteikti įgaliojimai prižiūrėti bankroto procesą leidžia siekti kuo kokybiškesnio bankroto administravimo.

8. Administratoriui už pareigų pažeidimus numatytus pavedimo sutartyje gali būti taikoma sutartinė atsakomybė, o už bendruosius įstatymuose numatytų pareigų pažeidimus- deliktinė. Kadangi ne visais atvejais su administratoriumi yra sudaroma pavedimo sutartis, todėl vienu atveju kreditoriams yra suteikiama galimybė už netinkamą administravimą reikalauti ir netesybų ir nuostolių atlyginimo, kitu atveju tik nuostolių atlyginimo, kas lemia kreditorių lygiateisiškumo principo pažeidimą.

9. Nors dėl netinkamo administravimo veiksmų gali kilti įvairių neigiamų padarinių kreditoriams, skolininkui ar tretiesiems asmenims, ĮBĮ ir teismų praktikos yra įtvirtintas pakankamai įvairiapusiškas bankroto administravimo vertinimo mechanizmas, kuris padeda identifikuoti netinkamo administravimo atvejus tiek administratoriaus, tiek kitų administravimo subjektų veikloje. Teisės aktai taip pat įtvirtina įvairių formų atsakomybę už neteisėtus veiksmus, kas leidžia efektyviai nubausti ar sudrausminti kaltus asmenis, o žalą patyrusiems subjektams suteikia galimybę reikalauti žalos atlyginimo.

PASIŪLYMAI

1. Siekiant sumažinti bankroto administratoriaus pavaldumą kreditorių susirinkimui, siūlytina Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 25 punktą pakeisti taip: „25) teikia tvirtinti savo veiklos ataskaitą ***teismui*** ir ***teismui*** pareikalavus – kitas savo veiklos ataskaitas. Teismui pateiktoje tvirtinti administratoriaus veiklos ataskaitoje turi būti pateikta informacija apie įmonės dalyvius; įstatinį kapitalą (jeigu yra); turto areštus; buvusių darbuotojų skaičių, darbuotojų atleidimo aplinkybes; bankroto proceso metu priimtus darbuotojus; pareikštus, pateiktus teismui tvirtinti ir ginčijamus kreditorių finansinius reikalavimus, nustatant jų tenkinimo eiliškumą ir etapus; debetinius įsiskolinimus; ilgalaikio ir trumpalaikio turto sąrašus, nurodant turto balansines vertes su žymomis apie jo įkeitimą; ilgalaikio turto pirkimus, pardavimus, nurašymus per paskutinių 36 mėnesių laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo dienos, nurodant turto pavadinimą, jo įsigijimo, pardavimo ar nurašymo datą ir sumą; sandorius, sudarytus per paskutinių 36 mėnesių laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo dienos, nurodant jų sudarymo datą, šalis, pobūdį; pajamas ir išlaidas po teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos; teismo patvirtintų lėšų sumos, kurią leista naudoti bankroto administravimo išlaidoms apmokėti iki bus patvirtinta bankroto administravimo išlaidų sąmata, bankroto administravimui panaudojimą; ūkinės komercinės veiklos, jeigu tokia veikla yra vykdoma, pajamas ir išlaidas; kita ***teismui*** ir kreditoriams svarbi informacija.“.

2. Siūlytina Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 23 straipsnio 4 punktą pakeisti taip: „4) reikalauti, kad administratorius pateiktų savo veiklos ataskaitas***, su jomis susipažinti. Teikti teismui savo pastabas ir prieštaravimus dėl bankroto administratoriaus pateiktos veiklos ataskaitos***.“.

3. Siekiant aiškiai ir proporcingai sureguliuoti bankroto administratoriaus atlyginimo nustatymo kriterijus, siūloma atskiru poįstatyminiu teisės aktu (kaip tai padaryta notarų ir antstolių atžvilgiu) įtvirtinti bankroto administratoriaus atliekamų veiksmų sąrašą ir nustatyti konkrečių veiksmų rekomendacinius įkainius. Taip pat siūlytina šiame poįstatyminiame teisės akte detaliau nei ĮBĮ įtvirtinti galimybę bankroto administratoriams skirti priedus už sąraše neaptartų, neįprastai sudėtingų veiksmų atlikimą arba už efektyvų veiksmų atlikimą.

4. Siūlytina Lietuvoje taikomame įmonių bankroto teisiniame reglamentavime įtvirtinti galimybę nesudėtingo bankroto atvejais, skolininko ir kreditorių prašymų, bankroto administravimą vykdyti pačiam skolininkui. Sprendimą dėl tokios teisės taikymo ir apimties įgalioti priimti bankroto bylą nagrinėjantį teismą. Taip pat, teismui leidus skolininkui vykdyti bankroto administravimą, įtvirtinti teismui pareigą skirti bankroto administratorių, kuris prižiūrėtų skolininko atliekamus veiksmus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija// Valstybės Žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinio kodeksas // Valstybės žinios 2000, Nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios 2002, Nr. 36-1340.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.
5. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1.
6. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
7. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 16-412.
8. Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 82-2478.
9. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1012.
10. Europos Sąjungos Tarybos Reglamentas 2000 m. gegužės 29 d. Nr. 1346/2000 „Dėl bankroto bylų“ // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:LT:NOT; prisijungimo laikas: 2013-09-17.
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. 1134 „Dėl bankrutuojančių įmonių administratorių atlyginimų nustatymo tvarkos“// Valstybės Žinios. 1996, Nr.93 -2192.
12. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 4-299 „Dėl bankroto administratorių veiklos priežiūros taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2012, Nr.41-2012.
13. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro 2008 m. gruodžio 9 d. įsakymas Nr. 4-637 „Dėl administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 145-5839.
14. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2001 m. rugsėjo 27 d. įsakymas Nr. 203 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 1996 m. rugsėjo 12 d. įsakymo nr.57 “Dėl notarų imamo atlyginimo už atliekamus notarinius veiksmus ir teikiamas teisines bei technines paslaugas dydžių” dalinio pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2001, Nr. 85-2996.

15. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. lapkričio 14 d. įsakymas Nr. 1R-265 „Dėl teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymo nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ pakeitimo” // Valstybės žinios. 2011, Nr. 137-6495.
16. Cananda Bankruptcy and insolvency Act, R.S.C., Consolidation current to September 16.Published by Minister of Justice, 2013.
17. Gesamte Rechtsvorschrift für Insolvenzordnung, Fassung vom 06.10.2013, Bundesrecht konsolidiert. 2013.
18. Uniform Commercial code of United States of America. National Conference of Commissioners on Uniform State Laws and the American Law Institute. 2007.

Specialioji literatūra

19. Bivainis J., Jakštas V., Kubilis S., Znutas R. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymo komentaras//Verslo ir komercinė teisė. 2002, Nr. 2-3.
20. Bivainis J. Įmonių bankroto teisinis reglamentavimas // Teisinės problemos. Vilnius, 1998. Nr. 3,4.
21. Fayol H. Administravimas: teorija ir praktika. Vilnius: Eugrimas, 2005.
22. Greičius R. Įmonės vadovo fiduciarinės pareigos. Vilnius, 2005.
23. Januševičiūtė A., Jūrevičienė D. Bankroto esmė: teorija ir praktika// Mokslas- Lietuvos ateitis, 2009. T.-1, Nr. 3.
24. Kavalnė S., Mikuckienė V., Norkus R.. ir kt. Bankroto teisė. Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009.
25. Kavalnė S., Norkus R. Bankroto teisė. Antroji knyga. Vilnius: Justitia, 2009-2011.
26. Lietuvių kalbos žodynas (t. I-XX, 1941-2002): elektroninis variantas. Vilnius, Lietuvių kalbos institutas, 2005. Prieiga per internetą: www.lkz.lt.
27. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras, Antroji knyga, Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002.
28. Mikuckienė V. Bankroto proceso samprata // Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109).
29. Mikuckienė V. Bankroto bylų nagrinėjimo teisme ypatumai: daktaro dis., soc. mokslai: teisė (01 S) Mykolo Romerio Universitetas, 2007.
30. Mikuckienė V. Kreditorių teisių įgyvendinimas bankroto procese // Jurisprudencija. 2005, Nr.77(69)
31. Norkus, R. Bankroto bylų nagrinėjimas: teorija ir praktika.// Justitia. 2007. Nr. 2.
32. Norkus R. Procesiniai bankroto bylų nagrinėjimo ypatumai // Jurisprudencija. 2004. Nr. 57(49).

33. Sakalas A., Virbickaitė. R. Bankroto teorija ir praktika// Inžinerinė ekonomika, 2003. Nr. 2(33).
34. Spačienė J. Nemokaus skolininko turto administravimas Lietuvos Respublikoje (1918-1940)// Jurisprudencija. 2007. Nr. 4(94).
35. Stauskienė E. Teisinė vykdymo proceso prigimtis// Jurisprudencija. 2007. Nr. 1(91).
36. Stanislovaitis R. Komercinė teisė. Antrasis pataisytas ir papildytas leidimas. Vlnius: Eugrimas, 2005.
37. Becker, C. Insolvenzrecht. Carl Heymans Verlag KG, Köln, Berlin, München, 2005.
38. Braun E. Insolvenzordnung. Komentar. 2. Auflage. München:Verlag C. H. Beck. 2004.
39. Warren F. Kenneth. Administrative Law : in the political system, 2nd Editon. St.Paul (Minnesota): West Publishing, 1988.
40. Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. Основные институты гражданского права зарубежных стран /ред.В.В. Залесский Москва, 2000.
41. Степанов В.В. Несостоятельность (банкротство) в России, Франции, Англии и Германии цитата из В.Н.Ткачова.Несостоятельность (банкротство) в Российской Федерации. Правовое регулирование конкурсных отношений. Москва: Книжный мир. 2006.
42. Телюкина М.В. Основы конкурсного права Москва: Вольтерс Клувер, 2004.
43. Терушкин В.С. Учасники и интересанты процессов банкротства // Коментарии к закону О о несостоятельности (банкротстве) изд. :Петролис, 1998.

Teismų praktika

44. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. Nutarimas "Dėl Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85 straipsnio 3 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), 139 straipsnio 2, 3 dalių (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 306 straipsnio (2004 m. liepos 8 d. redakcija), 308 straipsnio (2006 m. birželio 1 d. redakcija) 2 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 324 straipsnio 12, 13 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 377 straipsnio (2004 m. liepos 8 d. redakcija) 9 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 448 straipsnio 7 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 454 straipsnio 5, 6 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 460 straipsnio 4, 5 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 268 straipsnio 3 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 285 straipsnio 2, 5 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 286 straipsnio 1 dalies (2002 m.

vasario 28 d. redakcija), 288 straipsnio 4 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 289 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 303 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 320 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 325 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 358 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl pareiškėjo - Seimo narių grupės prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 119 straipsnio 2 dalies 1 punktas (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 119 straipsnio 5 dalis (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 120 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 punktas (2002 m. sausio 24 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. vasario 19 d. dekretas Nr. 2067 "Dėl apygardos teismo teisėjo įgaliojimų pratęsimo", Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. birželio 18 d. dekretas Nr. 128 "Dėl apygardų teismų skyrių pirmininkų skyrimo" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Vilniaus apygardos teismo teisėjas Konstantas Ramelis skiriamas šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininku, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai" // Valstybės žinios. 2006, Nr. 102-3957.

45. Teismų praktikos, nagrinėjant bankroto bylas, iškeltas pagal 1997 m. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą, apibendrinimo apžvalga. Aprobuota Lietuvos Aukščiausiojo teismo senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 33. // Teismų praktika. 2001. Nr. 16.
46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 33 „Dėl įstatymų taikymo įmonių bankroto bylose“// Teismų praktika. 2001. Nr. 16.
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje pagal A. L. kasacinį skundą Nr. 3K-7-308/2004. Teismų praktika. 2004. Nr. 22.
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Pakrijas“ v. UAB „Bankroto administravimo paslaugos“ ir kt., Nr. 3K-3-508/2010 // Teismų praktika. 2010. Nr. 35.
49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. gegužės mėn. 6 d. nutartis civilinėje byloje BAB „Vilniaus pirmosios autotransporto įmonės“ v. UAB „Vermosa“, Nr. 3K-3-234/2011 // Teismų praktika. 2011, Nr. 35.
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje G. P. v. Lietuvos ir Italijos UAB „ Lavestina“, Nr. 3K-3-486/2006.

51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis, civilinėje byloje UAB „ Autrona“ v. UAB „If draudimas“, Nr. 3K-3-455/2006.
52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje pagal UAB „Scorpus“ kasacinį skundą, Nr. 3K-3-274/2012.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje pagal E. D. B. kasacinį skundą UAB „Žaibo ratas“ bankroto byloje, Nr. 3K-3-228/2008.
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Smiltainis ir ko“ v. BUAB „Vinita“, Nr. 3K-3-21/2010.
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje VĮ Valstybės turto fondas v. UAB „Slovis“, Nr. 3K-3-447/2011.
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 11 d. nutartis UAB „Antkona” bankroto byloje, Nr. 3K-3-568/2012.
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje S. V. V. V. J., Nr. 3K-3-479/2006.
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Ekmecha“ v. UAB „Juvasta“, Nr. 3K-3-226/2008.
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje Kauno apskrities VMI v. BUAB „Baltic building fund“, Nr. 3K-3-448/2004.
60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje pagal UAB „Vaisra“ kasacinį skundą, Nr. 3K-3-504/2010.
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Istrpro“ v. UAB „Verantas“, Nr. 3K-3-446/2013.
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje A. Č. v. A. M., Nr. 3K-3-554/2008.
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis UAB „Šilterma“ bankroto byloje, Nr. 3K-3-486/2010.
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 6 d. nutartis, civilinėje byloje AB SEB bankas ir kt. v. UAB GlaxoSmithKline Lietuva, Nr. 3K-3-112/2012.

65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis, civilinėje byloje UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“, Nr. 3K-7-262/2010.
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 19 d. nutartis civilinėje byloje Vilniaus apskrities VMI v. LUAB „Lietuvos aidas“, Nr. 3K-3-308/2013.
67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2000 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje VSDFV Vilniaus skyrius v. AB „Žaliakalnio autotransportas“, Nr. 3K-3-978/2000.
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2000 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinje byloje Šveicarijos įmonė SBI „Spectra Management AG“ v. UAB DK „Vicura”, Nr. 3K-3-1380/2000.
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2001 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje R. Andriukaitis v. AB „Kauno autoservisas”, Nr. 3K-3-13/2001.
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 29 d. nutartis, likviduojamos J. K. gamybinės komercinės firmos „Kajus“ byloje, Nr. 3K-3-440/2004.
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gruodžio 7 d. nutartis UAB „Baltic retail“ bankroto byloje, Nr. 3K-3-650/2005.
72. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2008 m. liepos 25 d. nutartis administracinėje byloje pagal Trakų rajono savivaldybės, K. Š. ir S. Š. skundus, Nr. A-146-335-08 //Administracinė jurisprudencija. 2008, Nr. 15.
73. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje pagal visuomeninės organizacijos „Žvėryno bendruomenė“ skundą, Nr. A-03-11-04.
74. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje pagal A. B. skundą, Nr. A-15-1725-05.
75. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB „Klevo lapas” bankroto Nr. 2-691/2008.
76. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB “VBL Service” bankroto Nr. 2-617/2011.
77. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje dėl bankroto administratoriaus paskyrimo UAB „Statybų palydovas“ bankroto byloje, Nr. 2-1268/2010.

78. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje pagal UAB „Dzūkijos vandenys“ atskirąjį skundą, Nr. 2-104/2012.
79. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl bankroto administratoriaus paskyrimo UAB „Broner“ bankroto byloje, Nr. 2-1204/2010.
80. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl bankroto administratoriaus paskyrimo UAB „Broner“ bankroto byloje Nr. 2-1204-1/2010.
81. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl UAB „Kartex“ bankroto, Nr. 2-1052/2010.
82. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. rugpjūčio 2 d. nutartis civilinėje byloje A.K. v. UAB „Barklita“, Nr. 2-504/2007.
83. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 31 d. nutartis UAB „Baltijos orfėjas“ bankroto byloje, Nr. 2-356/2007.
84. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje S. A. V. UAB „Arcadia”, Nr. 2-44/2007.
85. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje OU Roveel v. BUAB „RRV”, Nr. 2-2394/2011.
86. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje G.J. v. UAB „Solestina“, Nr. 2-1036/2010.
87. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje S. L. v. BUAB „GL Invest“, Nr. 2-723/2011.
88. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje dėl Klaipėdos apygardos teismo 2011 gegužės 30 d. nutarties UAB „Čiukuras“ bankroto byloje, Nr. 2-2099/2011.
89. Lietuvos apeliacinio teismo civilinio bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje AB „Swedbank“ v. BUAB „Kalstas“, Nr. 2-1522/2010.
90. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje dėl LAB „Lietuvos farmacija“ bankroto administratoriaus pakeitimo, Nr. 2-108/2007.
91. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje dėl administratoriaus nušalinimo dailiosios keramikos akcinės bendrovės „Jiesia“ bankroto byloje, Nr. 2-693/2007.

92. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje pagal trečiojo asmens (kreditoriaus) uždarosios akcinės bendrovės ,, FF lizingas“ atskiruosius skundus, Nr. 2-67/2009.
93. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-72/2006.
94. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje dėl kreditorių susirinkimo nutarimo panaikinimo, bankrutavusios uždarosios akcinės bendrovės „Katranga“ bankroto byloje, Nr. 2-318/2009.
95. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 07 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo A. B. (A. B.) atskirąjį skundą, Nr. 2-1635/2013.
96. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Swedbank“ v. UAB „Pušų alėja“, Nr. 2-400/2012.
97. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Arvi cukrus“ v. UAB „Kraitenė“, Nr. 2-225/2006.
98. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje VĮ „Oro navigacija“ v. AB „FyLAL- Lithuanian Airlines“, Nr. 2-468/2009.

SANTRAUKA

ADMINISTRAVIMO PASKIRTIS IR VIETA BANKROTO PROCESE

Daiva Dūdėnaitė

Bankroto administravimo metu yra siekiama suderinti savo turtą išsaugoti siekiančio skolininko ir savo turtinius reikalavimus patenkinti siekiančio kreditoriaus interesus, taip pat užtikrinamas ir viešasis interesas. Kadangi bankroto administravimo metu yra užtikrinamas tiek privatus tiek viešasis interesas, jis įgyja ypatingą reikšmę. Nuo bankroto administravimo pobūdžio, spartos, efektyvumo ir įgyvendinamų tikslų priklauso ar bus pasiekti viso bankroto proceso tikslai todėl, bankroto administravimas yra esminė bankroto proceso dalis, be kurios bankroto procesas apskritai nebūtų įmanomas.

Darbo tikslas- teisės doktrinos ir teismų praktikos analizės pagalba nustatyti bankroto administravimo sampratą ir paskirtį, bankroto administravimo teisinių santykių dalyvių tarpusavio santykius vykdant bankroto administravimą, išanalizuoti bankroto administravimo funkcijas, jų įgyvendinimo pasekmes. Atsižvelgiant į tai darbe analizuojamas bankroto administravimo santykis su kito asmens administravimu ir priverstiniu vykdymu, nustatomas bankroto administravimo ryšys su visu bankroto procesu, atskleidžiami bankroto administravimo teisinių santykių dalyvių ypatumai, jų tarpusavio santykiai ir praktikoje kylančios jų santykių reguliavimo problemos, taip pat detaliai analizuojamos pagrindinės administravimo funkcijos ir administravimo teisinių santykių dalyvių atsakomybė už netinkamo administravimo veiksmus bei trukdymą bankroto administravimui.

Šio darbo aktualumas pasireiškia tuo, jog mokslinių tiriamųjų darbų, analizuojančių būtent bankroto administravimo institutą nėra gausu, tačiau vykdant bankroto administravimą kyla ne mažai praktinių problemų, susiduriama su nepakankamu teisiniu reglamentavimu. Bankroto administravimo instituto analizė leidžia identifikuoti teisės aktų spragas ir jas užpildyti, nustatyti ir pašalinti administratoriaus veiklos probleminius aspektus, bei tobulinti bankroto administravimą reglamentuojančias tesės normas, todėl ši tema yra aktuali ne tik teoriniu, bet ir praktiniu požiūriu.

Pagrindinės sąvokos: bankroto administravimas, kito asmens turto administravimas, bankroto administravimo funkcijos, administravimo bankroto procese paskirtis, administravimo teisinių santykių subjektai, netinkamas administravimas, atsakomybė už netinkamą administravimą.

SUMMARY

PURPOSE AND PLACE OF ADMINISTRATION IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Daiva Dūdėnaitė

The main purpose of the bankruptcy administration is to proportionate the interests of debtor, who aims to preserve his property and the creditors, who seek to satisfy creditors claims. Public interests have to be also preserved during bankruptcy administration. Because of the clash of private and public interests in bankruptcy administration, it becomes especially significant. The type of bankruptcy administration, its promptitude, effectiveness and main objectives determine whether the purpose of the whole bankruptcy proceedings is fulfilled. That is why bankruptcy administration is the essential part of bankruptcy proceedings, and without bankruptcy administration it would be impossible to pursue bankruptcy proceeding at all.

The main goal of this master thesis is using the analysis of legal doctrine and case law to determine the conception and purpose of bankruptcy administration, to analyse relationship between the subjects of legal relations in bankruptcy administration, to look into objectives of bankruptcy administration and results of its implementation. That is why in this thesis author analyses relations between three institutions: bankruptcy administration, administration of property of other persons and compulsory execution. In this thesis author also analyses the coherence between bankruptcy administration and bankruptcy proceedings, features of subjects of legal relations in bankruptcy administration, the practical problems of legal regulations, the main objectives of bankruptcy administration and liability for incompetent and unsatisfactory bankruptcy administration.

This master thesis is relevant because many practical problems emerge while exercising bankruptcy administration, but there are not enough legal doctrine which could help to solve it. The analysis of institution of bankruptcy administration allows the legislator and courts to indentify the gaps of legal acts and fill them, to improve valid provisions of legal acts regulating bankruptcy proceedings.

Key words: bankruptcy administration, administration of property of other person, objectives of bankruptcy administration, the purpose of bankruptcy administration, subjects of legal relations in bankruptcy administration, incompetent administration, liability for incompetent administration.